

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

ARKEOLOJİ BİLİM DALI

**ANADOLU'DAKİ ROMA KOLONİZASYON SİKKELERİ VE
İKONOĞRAFİSİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

BATIN ÖZTÜRK

BURSA – 2021

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

ARKEOLOJİ BİLİM DALI

**ANADOLU'DAKİ ROMA KOLONİZASYON SİKKELERİ VE
İKONOĞRAFİSİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

BATIN ÖZTÜRK

ORCID: 0000-0002-6631-418X

Danışman

Prof. Dr. DERYA ŞAHİN

BURSA – 2021

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Batın ÖZTÜRK

Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı : Arkeoloji

Bilim Dalı : Arkeoloji

Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi

Sayfa Sayısı : 128

Mezuniyet Tarihi :

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Derya ŞAHİN

ANADOLU'DAKİ ROMA KOLONİZASYON SİKKELERİ VE İKONOĞRAFİSİ

Anadolu, geçmişten günümüze birçok medeniyete ve kültüre ev sahipliği yapmıştır. Özellikle antik çağlarda bunu görebilmek çok daha mümkündür. Yunanlılar ve öncesi, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Osmanlılar ve günümüz medeniyetleri bu bölgede yer almıştır. Özellikle MÖ 133'te III. Attalos, krallığını Roma'ya bıraktıktan sonra Romalılar Anadolu'yu daha çok tanımaya başlamıştır ve bu tarihten sonra Anadolu'da irili ufaklı kentler kurmaya başlamışlar, ayrıca koloni hareketleri ile beraber koloni kentleri kurmuşlardır.

Tezimizin de ana konusu olan Roma kolonizasyon kentlerinin ticari, siyasi, dini ve benzer konuların sikkelere yansımalarını inceleyerek belirli bir sonuca varılmak istenmiştir. Bu sebeple çalışma konusu seçilmiştir. Bu kolonize kentlerin bastırmış olduğu sikkeler üzerinde yer alan ikonografiler ele alınarak bütün tiplerin Roma kolonizasyon politikaları içerisinde ne sebeple tercih edildiği ve kullanıldığı, hangi kentin hangi imparator tarafından kolonize edildiği ve hangi sebeplerden dolayı kolonize edildiği detaylı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır.

Ayrıca, geniş çaplı bir sikke katalogu yapılarak bir katalog oluşturulmuş ve bu sikkelerdeki kentlerin öneminden bahsedilmiştir. Son olarak da birtakım öneriler verilip, sorunlara çözümler üretilmek istenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kolonizasyon, Anadolu, Roma, Sikke, İkonografi

ABSTRACT

Name and Surname : Batın ÖZTÜRK

University : Bursa Uludağ University

Institution : Social Science Institution

Field : Archaeology

Branch : Archaeology

Degree Awarded : Master

Page Number : 128

Degree Date :

Supervisor : Prof. Dr. Derya ŞAHİN

ROMAN COLONIZATION COINS AND ICONOGRAPHY IN ANATOLIA

Anatolia has hosted many civilizations and cultures from past to present. It is more possible to see this, especially in ancient times. Greeks and before, Romans, Byzantines, Seljuks, Ottomans and today's civilizations took place in this region. Especially BC. III in 133. After Attalos left his kingdom to Rome, the Romans started to get to know Anatolia more and after this date, they started to establish large and small cities in Anatolia, and they also established colony cities with their colony movements.

It is aimed to reach a certain conclusion by examining the reflection of commercial, political, religious and similar issues on the coins of Roman colonization cities, which is the main subject of our thesis. For this reason, the subject of his work has been chosen. By considering the iconographies on the coins minted by these colonized cities, it has been tried

to explain in detail why all types were preferred and used in Roman colonization policies, which city was colonized by which emperor and for what reasons.

In addition, a large-scale coin catalog was created and the importance of the cities in these coins was mentioned. Finally, some suggestions were given and solutions were tried to be produced for the problems.

Keywords: Colonisation, Anatolia, Rome, Coin, Iconography

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
ÖNSÖZ	x
GİRİŞ	1
Amaç, Kapsam ve Yöntem	1
Araştırma Tarihi	2
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1. ANTİK ÇAĞLARDA KOLONİZASYON KAVRAMI VE KOLONİZASYON HAREKETLERİ	4
1.1. Kolonizasyon Kavramı	4
1.2. Roma'dan Önce Önemli Kolonizasyon Hareketleri	4
1.2.1 Fenike Kolonizasyonu	4
1.2.2. Yunan Kolonizasyonu	5
İKİNCİ BÖLÜM	7
2. ROMA KOLONİZASYONU	7
2.1. Coloniae Civium Romanorum (Roma Vatandaş Kolonileri)	8
2.2. Coloniae Latinorum (Latin Kolonileri)	9
2.3. Veteran Kolonileri	9
2.4. Iulius Caesar Dönemi'nde Kolonizasyon	10
2.5. Augustus Dönemi'nde Kolonizasyon	11
2.6. Hadrian Dönemi'nde Kolonizasyon	12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	13
3. ANADOLU'DAKİ ROMA KOLONİZASYON KENTLERİ VE SİKKELERİ	13
3.1. Sinope	13
3.2. Apamea (Myrleia)	14
3.3. Ninica Claudiopoli	16
3.4. Parion	18
3.5. Antiochia (Pros Psidiam)	20
3.6. Iconium	23

3.7. Lystra	24
3.8. Parlais	25
3.9. Germa	26
3.10. Kremna	27
3.11. Alexandria Troas	30
3.12. Olbasa	33
3.13. Komama	34
3.14. Mallus	35
3.15. Tyana	37
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	38
4. SİKKELERDE YER ALAN İKONOĞRAFİLER	38
4.1. Saban Süren Kolonist	38
4.2. Yan Yana Üç Sancak (Standartlar)	39
4.3. Genius	39
4.4. Bacchus	40
4.5. Kartal	40
4.6. Marsyas	40
4.7. Nemesis	41
4.8. Capricorn	41
4.9. Dişi Kurt ve İkizler	41
4.10. Örtülü Tanrıça	42
4.11. Iupiter	42
4. 12. Kybele	43
4.13. Minerva	43
4.14. Hercules	43
4.15. Fortuna	44
4.16. Victoria	44
4. 17. Tapınak	44
4. 18. Harpokrates	45
4.19. Venüs	45
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	45
KISALTMALAR VE KAYNAKÇA	49
LEVHALAR LİSTESİ	54

SİKKE KATALOGU

64

TABLolar

112

ÖZGEÇMİŞ

Error! Bookmark not defined.

ÖNSÖZ

Yapılan bu çalışma Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Bilindiği üzere kazılarda ve araştırmalarda bulunan sikkeler, tarihlendirme hususunda çok önemli bir paya sahiptir. Bizim tezimizde de Anadolu'nun Roma Dönemi'ndeki kolonizasyon hareketleriyle sorunların ve oluşumların sikkeler üzerindeki yansıması ele alınmıştır.

Bu tez çalışmasını bana öneren ve lisans hayatımdan yüksek lisans hayatıma kadar birçok manevi destekte bulunan değerli hocam Prof. Dr. Derya ŞAHİN'e, ayrıca yine bu konunun önerisinde yardımcı olan hocam Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN'e, yine 2020 yazında gerçekleşen Akmed Nümismatik Yaz Okulu'nda detaylı olarak anlatarak bana gerekli kaynakları gösteren hocam Prof. Dr. Oğuz Tekin'e teşekkürü bir borç bilirim.

Bunun dışında birçok kaynak taraması yapmam için bana yardımcı olan Bursa Uludağ Üniversitesi Arkeoloji Bölümü, Dr. David French Kütüphanesi'ne ve Arş. Gör. Nur Deniz ÜNSAL'a teşekkürlerimi sunarım.

Bugünlere kadar yetiştirip, bana maddi ve manevi desteği sağlayan ve vermiş oldukları desteği sonuna kadar hissettiğim değerli aileme ayrıca teşekkür ederim.

Batın ÖZTÜRK

BURSA – 2021

GİRİŞ

Anadolu, antik çağlardan günümüze kadar ev sahipliği yapmış bir kültür başkentidir. Birçok medeniyetin yer aldığı Anadolu’da, günümüzde de bu medeniyetleri yapılan çalışmalar ve araştırmalar sonucunda görebilmek mümkündür.

Çalışmamızda bahsetmiş olacağımız medeniyetlerden birisi olan Roma İmparatorluğu’nun Anadolu’ya ayak bastıktan sonra kurmuş olduğu koloni kentlerinin, sikkelere yansımaları göstereceğiz. Tez konumuz, 15 kentten oluşan Anadolu’daki Roma kolonizasyon kentleri ve bu kentlerde darp edilmiş olan sikkeler üzerindeki ikonografidir. Yapılan taramalar sonucunda bu kentlerde bastırılmış olan binlerce sikke mevcuttur. Fakat biz ön ve arka yüzden belirli tipleri örnek aldığımız için kataloglama aşamasında belli bir sınırlamaya gidilmiştir.

Amaç, Kapsam ve Yöntem

Çalışmadaki öncelikli amacımız, Roma’nın Romalılaştırma politikasını göstermek, hangi amaçla bu politikayı yaymak istemesi ve koloni kentlerinde bu politikanın işleyişini anlatmaktır. Bunun dışında Caesar, Augustus ve diğer imparatorların bu kentlere uygulamış olduğu politikalar üzerinde sikkelere yansımaları göstermektir. Bu politikalar sikkeler üzerindeki ikonografi ve lejantlar ile beraber çözülmeye çalışılmıştır. Bir diğer amaç ise bu kentlerin hangi politika ile neden kolonize edildiği, bu kentlerin dini, ekonomik, siyasi ve askeri yönleri de ele alınarak açıklanmıştır. Bu ana temalardan önce ilk bölümümüzde, kolonizasyon kelimesinin kökeni, kelime anlamı ve çağrıştırdığı terimler, Roma İmparatorluğu’ndan önce başka hangi medeniyetlerin kolonizasyon yaptıkları ve bu kolonizasyon hareketleri detaylı bir şekilde incelenerek belirtilmiştir ve bunların Roma ile olan ilişkisi açıklanmıştır. anlatılmıştır. Bu bölümde de aşağıda araştırma tarihinden bahsedeceğimiz E. Çelikbaş’ın tezinden faydalanılmıştır.

Ana temamızı oluşturan ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümde Roma kolonizasyonu, hangi imparatorların koloni kentlerini kurduğu, bu kentlerin hangileri olduğu, kentlerde bastırılmış olan sikkelerin ikonografik yansımaları lejant, tip, imparator, tanrı veya tanrıça ve epigrafik biçimde sınıflandırılarak belirtilmiştir.

Son olarak ise farklı tiplerde ve lejantlarda 147 sikke kataloglanarak belirli bir amaca ulaşmak istenilmiştir. Bu katalog, kent adları alfabetik bir biçimde sıralanarak oluşturulmuştur.

Araştırma Tarihi

Bu çalışmayla ilgili araştırma tarihine bakacak olursak aslında diğer çalışmalara göre kaynakça sayısı çok fazla değildir. Roma kolonizasyon kentleri hakkında kaynaklar geniş, fakat kolonizasyon kentleri hakkında birkaç makale ve tez kaynakları görebiliyoruz.

İlk çalışma, 1967 yılında Fransız dergisi olan “Etudes Anciennes”te Barbara Levick’in yazmış olduğu üç sayfalık makalesinde çok detaylı olmasa da, hangi kolonize kentlerin olduğunu ve sikkeler üzerindeki tipler ve lejantlar hakkında kısaca bahsetmiştir¹.

İkinci çalışma ise yaklaşık elli yıl sonra Axel Filges tarafından yazılmış olan “Münzbild und Gemeinschaft: die Praegungen der römischen Kolonien in Kleinasien” adlı eseridir. Yine bu çalışmada da önceki çalışmaya kıyasla daha detaylı bir bilgi haznesini görmek mümkündür. Kentlerin konumları, tarihi, ekonomisi vb. birçok detaylar açıklanmış ve darp edilmiş olan sikkeler de tip, ikonografi ve lejant olarak farklı şekillerde anlatılmıştır.

Koloni kentleri hakkında ise E. Bosch’un 1953’te yazmış olduğu “Colonia Iulia Concordia Apamea Sikkeleri” makalesinde Myrleia kenti hakkında kısaca bir bilgi verilerek koloni sikkelerinden bahsedilmiştir, yine H. Sancaktar’ın “Pisidia, Kilikia ve Lykaonia Bölgelerindeki Roma Koloni Kentleri Sikke Tipolojisi” makalesinde de benzer açıklamalar bulunmaktadır. 2018’de N. Abay tarafından yazılmış olan “Lykaonia Bölgesi’nde Roma Dönemi’ne Ait Bir Grup Koloni Iconium Sikkesi” adlı kaynak vardır.

Tez kaynağı olarak dört kaynak karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak 2009’da H. Sancaktar’ın yazmış olduğu “Anadolu’daki Roma koloni Kentleri ve Sikke Tipolojisi” adlı çalışmasıdır. Sancaktar bu çalışmada kısa olarak Roma koloni tarihinden bahsederek Anadolu’daki Roma koloni kentlerinin sikkelerini tipolojik olarak alfabetik bir biçimde sınıflandırmıştır. Daha sonra bu sınıflandırmayı genel kolonizasyon hareketleri ile karşılaştırarak bir sonuca varmıştır. Bizim tezimizde olduğu gibi bu tezde de koloni kentlerinden kısaca bahsedilmiştir. Çalışmamızda bu tezden farklı olarak öncelik Roma öncesi kolonizasyon hareketlerinden bahsetmek olmuştur. Daha sonra Roma kolonizasyon tarihinden

¹ Levick 1967: 238-241.

bahsederek Roma koloni çeşitleri detaylı olarak açıklanmış ve Iulius Caesar, Augustus ve Hadrianus'un gerçekleştirmiş olduğu kolonizasyon çalışmaları geniş bir şekilde irdelenmiştir. Daha sonra ise koloni kentlerindeki sikkeler teker teker tasvir edilmiştir ve her kent sikkeleri için ayrı bir sonuca ulaşılmıştır. Son olarak bu koloni kentlerindeki sikkelerde bize nelerin anlatıldığı açıklanmıştır. Tipolojiden ziyade çalışmada ağırlıklı olarak sikkelerde verilmek istenen mesaj ve ikonografik açıdan değerlendirilmesi olmuştur. İkincisi 2010'da E. Çelikbaş tarafından yazılan "Parion Roma Kolonizasyon Sikkeleri", eserinde ilk olarak Parion kazılarında ve kentin tarihçesinden bahsedilmiştir. Yukarıda da bahsettiğimiz dördüncü bölümde kolonizasyon kavramları ve önemli kolonizasyon hareketlerinden bahsedilmiştir. Diğer bölümlerde de Roma kolonizasyonunun Parion ile ilişkisi, koloni sikkelerinin tasviri anlatılmıştır. 2013'te H. Köker tarafından yazılan "Eskiçağ'da Komama: Tarihi ve Sikkeleri" eserinde ise A'dan Z'ye Komama kenti hakkında her şey anlatılmıştır. Son olarak C. Aşır tarafından yazılan "Romanizasyon Politikası Kapsamında Kremna Sikkeleri" adlı çalışmada ise yine ilk bölümlerde kentin coğrafyası ve tarihi hakkında bilgiler daha sonraki bölümlerde ise kentin koloni olma durumu, bu dönemdeki sikke tipleri ve ikonografisi ve Roma politikalarının kente yansıma hakkında detaylı bir inceleme bulunmaktadır. Bizim çalışmamızda bu dört tezden oldukça yararlanılmış olsa da, ana tema olarak dördünden de farklıdır. Bölümlerde de görülecek üzere çalışmamızın ana teması Anadolu'da keşfedilmiş olan 15 koloni kentinde darp edilmiş olan sikkelerin betimleri, verilmek istenen asıl mesaj, ikonografisi ve romanizasyonun bu 15 kentteki durumu ve detaylı karşılaştırılmasıdır.

Bu çalışma oluşturulurken farklı kütüphanelerden birçok taramalar yapılmıştır. Özellikle Bursa Uludağ Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Dr. David French Kütüphanesi, Bursa Uludağ Üniversitesi Prof. Dr. Fuat Sezgin Kütüphanesi, Akkılıç Kütüphanesi, bunlar dışında dijital veritabanı olarak adlandırabileceğimiz (www.academia.edu, www.coinarchives.com, www.asiaminorcoins.com, www.jstor.org vb.) kütüphaneler olmuştur.

BİRNCİ BÖLÜM

1. ANTİK ÇAĞLARDA KOLONİZASYON KAVRAMI VE KOLONİZASYON HAREKETLERİ

1.1. Kolonizasyon Kavramı

Kolonizasyon, kentteki bir halkın veya kavmin ticari ve tarımsal faaliyetlerde bulunması için kendi yaşadığı sınırlar dışında verimli topraklarda yurt edinilmesine ve yaşanmakta olan sürece denilmektedir². Başka bir ifadeyle devletin, halkının bir kısmını yerleştirmek adına verimli herhangi bir toprağı ele geçirerek ortaya çıkan yeni bir oluşumdur. Latince “colonia” kelimesinden türeyen çiftçi sürmek anlamına gelmektedir³. “Colonus” kelimesi ise çiftçi anlamına gelir.

İnsanlar, yaşadığı yerlerde ihtiyaçlarını karşılayamadıklarından dolayı kolonizasyon hareketlerine ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyaçların en büyük nedenlerini ise kentlerde artan nüfus sonucunda alanların yetmemesi, birçok ekonomik ve siyasi olaylar oluşturmaktadır. Antik Çağlar’da da birçok koloni hareketleri olmuştur. Fakat en önemli ve büyük kolonizasyon hareketlerini Fenikeliler, Yunanlar ve Romalılar gerçekleştirmiştir.

1.2. Roma’dan Önce Önemli Kolonizasyon Hareketleri

1.2.1 Fenike Kolonizasyonu

Antik Çağ’da büyük çaplı koloni hareketlerinden ilkinin Fenikeliler gerçekleştirmiştir. Bu koloni hareketlerinin ortaya çıkışı ise MÖ 12. yüzyıla kadar dayanmaktadır.⁴ (Harita 1)

Fenikeliler Girit, Sicilya, Mısır ve İspanya kıyılarına kadar koloniler kurmuşlardır. Bu kolonileşmenin ilk evresinde yanaşma limanları kurmuşlardır. Çok sık olmasa da basit koşullarda yaşamışlardır. Arkalarında ise, arkeolojik varlık olarak değerlendirilebilecek bir eser bırakmayarak küçük gruplar halinde yaşamlarını sürdürmüşlerdir⁵.

² Tekin 2019:72.

³ Tulay 2001: 120.

⁴ Moscati 2004: 138.

⁵ Moscati 2004: 139.

Fenike kolonizasyonun en büyük sebeplerinden birisi ise, yaşadıkları coğrafyanın tarıma elverişli olmaması ve dönemin siyasi şartlarından kaynaklanmaktadır. İkinci sebep ise uzun bir kıyı şeridine sahip oldukları için bu hareketi başlatmalarıdır. Bundan sonra da buradaki önemli güçlerin ihtiyaçlarını karşılamak adına kolonizasyon hareketlerine yönelmişlerdir. Bunlardan birisi olan Asurlular, ihtiyaçlarını karşılamak için Fenikelileri kullanmışlardır⁶.

Fenike kolonileri onlardan sonra gerçekleşecek olan Yunan kolonilerinden nitelik bakımından ayrılış göstermektedir. Fenikeliler kurdukları koloni kentleri yurt edinmemişlerdir. Ekonomik ve ticari ihtiyaçlarını karşılamak için kurdukları pazar yerleri, doğrudan doğruya ana şehir olan Tiros'a bağlıydı. Fakat Yunanlılar, uzak bölgelerde kurmuş oldukları kentleri ikinci bir anavatan olarak saymışlardır. Bu sebepten dolayı kentleri kolay bir şekilde çıkarmamışlardır. Daha sonra da gelişen nedenlerden dolayı Fenike kolonileri Yunan kolonileri karşısında gerilemeye başlayarak ortadan kalkmıştır.⁷

1.2.2. Yunan Kolonizasyonu

Yunan kolonileri, çoğunlukla denizaşırı bölgelerde koloni kurmuşlardır (Harita 2). İlk zamanlarda tam olarak büyük çaplı bir kolonizasyon hareketi olmasa da, kimi topluluklar Ege'yi aşarak güneye inmişlerdir ve elverişli gördükleri topraklara yerleşimde bulunmuşlardır. Literatürde, "Büyük Kolonizasyon Dönemi" olarak geçmiş en büyük hareket MÖ 750-550 yılları arasını kapsayan 200 yıllık bir dönemdir.⁸

Bu hareketlerin öncelikli sebepleri arasında Yunanistan'ın bu dönemde artmakta olan nüfus yapısından dolayı fazla olan kısmı denizaşırı bölgelere göndererek koloniler kurmaktır. Bir diğer sebep de MÖ. 8. yüzyılda gerçekleşmiş ve uzun süren kuraklık ve kıtlıktır⁹.

İlk koloni girişimlerinde bulunanlar, Yunanistan halkı ile Lesbos ve Samos Adaları'nda yaşayan halklardı. Daha çok MÖ 8. yüzyılın ortalarından başlayıp MÖ 7. yüzyılın ortalarına kadar süren bu süreçte özellikle Eretria, Khalkis ve Korinthos kentleri çok aktif

⁶ Aubet 2001: 70.

⁷ Mansel 2014: 170.

⁸ Tekin 2019: 73.

⁹ Hdt IV: 150-155

olmuştur¹⁰. En cazip görülen koloni bölgesi ise Güney İtalya ve Sicilya olmuştur. Bu bölgede o kadar çok kent kurulmuştur ki, burası “Büyük Yunanistan” olarak anılmıştır.

Diğer süreç ise MÖ 7. yüzyılın ortalarından başlayarak MÖ 6. yüzyılın ortalarına kadar sürmüştür. Bu süreçte Batı Anadolu’da Phokaialılar ve Miletoslular birçok koloni kenti kurmuşlardır. Kent seçiminde ise daha çok Propontis, Pontus Eukseinos ve Kuzey Afrika kıyıları olmuştur.

İlk süreçte kurulan koloni kentlerinin çoğu kısmı tarıma elverişlidir. Fakat ikinci süreçte kurulan kentlerin tarıma elverişli olması dışında iyi bir liman alanları olduğu için tarımı ticarete çevirmeye sebebiyet doğmuştur¹¹. Bunun dışında koloni kuran kent ile koloni kenti arasında da dinsel ve ekonomik bağ oluşmuştur. Her ikisinde de aynı bir tanrıya tapılmıştır. Fakat koloni edilen kent kendisini kurmuş olan kentten özgür ve bağımsız olmuştur. Böylelikle bu kentin kendi anayasası ve yönetim organı olduğu için aslında bu kent bir polis idi¹².

Yunanlar koloni kurarken sistematik bir şekilde hareket etmişlerdir. Çoğunlukla kurucular aristokrat sınıftan seçilmiştir. Bu kurucular kolonistlere öncülük etmişlerdir ve onlara yer bularak her birine eşit şekilde toprak vermişlerdir. Bu kurucular da öldükten sonra kahraman veya yarı tanrı olarak görülmüşlerdir¹³.

Hellenistik Dönem’de ise Yunan kolonizasyonlarının en büyük nedenleri ekonomik, politik ve askeri nedenler olmuştur¹⁴. Bu nedenler ileriki konularda anlatacağımız olan Roma kolonizasyonu hareketlerine de etkide bulunmuştur. Askeri nedenlerden en önemlisi terhis olan askerlere yer sağlayarak stratejik bölgeleri kontrol altına almaktır. Bu nedenden dolayı da Hellenistik monarşiler asker toplamakta zorlanmamıştır¹⁵. Ekonomik nedenlerin en önemlisi ise Hellenistik Dönem’de kurulmuş olan çoğu kentin ticari açıdan çok önemli bölgelerde konumlanmasıdır. Diğer bir madde olan siyasi sebepler yukarıda da bahsettiğimiz Hellenistik monarşilerin sahip oldukları toprakları korumak istemiş olmalarıdır¹⁶.

Sonuç olarak Yunan kolonizasyonunu değerlendirdiğimizde ilk zamanlarda Akdeniz dünyası küçülmüştür. Bu durum Hellenleştirme’yi doğurmuştur. Hellenistik Dönem’de ticaret

¹⁰ Tekin 2019: 74.

¹¹ Mansel 2014: 175.

¹² Tekin 2019: 79.

¹³ Pomeroy-Burstein 2004: 65-66.

¹⁴ Cohen 1995: 63.

¹⁵ Griffith 1935: 158.

¹⁶ Cohen 1995: 65.

dışında siyasi ve askeri nedenler ön planda tutulmuştur ve gelecekte Roma kolonizasyonunun yaşanmasına sebebiyet olmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ROMA KOLONİZASYONU

Roma kolonilerinin ilk başta kuruluş amacı ekonomik ve tarımsal olarak gözüke de içerik olarak bambaşkadır. İlk Roma kolonilerinin ekonomik veya halka tarım yapabilmesi için alan bulmak öncelikli sebeplerden olmuştur¹⁷. Bunun dışında ilk kurulan kolonilere bakıldığında bir diğer amacın ise stratejik açıdan olduğu görülmektedir. MÖ 4. yüzyıldan II. Pön Savaşı'na kadar kurulmuş olan koloni kentlerin asıl kurulma sebebi Roma'nın ve onun müttefiklerinin sahip olduğu toprakları korumak istemesidir¹⁸ (Harita 3).

Romalılar kolonize etmiş oldukları kentlerin bir kısmı dışarıdan gelebilecek saldırılara ve korumaya sahip olmuştur. Kentlerin dağ eteklerine, nehir ve liman kenarlarına kurulmuş olması orduya büyük bir avantaj sağlamıştır. Bu sebepten dolayı bu kolonilerin askeri sebepler ile kurulduğu öne sürülmektedir. Ayrıca Roma, bu koloniler ile fakir halkının toprak sahibi olmasını sağlamıştır. Kolonilerdeki yerleşimler saldırı olarak değil savunma olarak görülmektedir. Yine bunun dışında yol üzerine kurulmuş olan bu kentler, askeri denetimler ve sistematik işleyişler ile beraber kolonilerin ihtiyaç duymuş olduğu lojistik sistemin gerçekleşmesinde ön planda olmuştur. Bu kolonilerin askerlik kimliği, buraya gelen yeni halkın askeri nedenle yerleştirilmesi için genelde askeri terimlerin kullanılması kanıtlanmıştır¹⁹.

Eyalet topraklarının her kısmında kurulmuş olan ve emekli askerlerin yerleştirilmiş olduğu koloniler, neredeyse her an “ius Italicum” yani İtalya topluluğuymuş gibi (vergi bağımsızlığı vb.) muameleler edilmiştir. Malların bölümü hizmet yıllarına göre yapılmıştır. Emekli askerin bu şekilde hayatlarına devam etmesi ve geçinmesi Traian Dönemi'nde son bulmuştur²⁰. Bu tarihten itibaren koloni statüleri yabancı kentlere bağışlanmıştır.

¹⁷ Salmon 1955: 63-75.

¹⁸ Last 1990: 473.

¹⁹ Salmon 1955: 63-75.

²⁰ Franke 2007: 39.

Bunlar dışında kolonilerinin kurulmasının bir diğer amacı ise, romanizasyonu yaygınlaştırmak ve bölge üzerindeki hakimiyeti sağlamlaştırmak olmuştur. Romalılar batıda romanizasyona devam ederken doğuda bunu sürdürmemişlerdir. Bunun nedeni ise kendi tarihlerinde de önce burada yer alan birçok topluluk bulunmaktadır. Büyük İskender ve sonrasında gelenler burada birçok imparatorluk kurmuşlardır²¹.

Kolonilerde kullanılan resmi dil Latince'dir. Fakat MS 3. yüzyılda Severus politikası sonrasında imparator kolonileri olarak adlandırılan koloniler çoğaldığından dolayı Yunanca konuşulmasına da izin verilmiştir. Doğal olarak bundan önceki kolonilerde Yunanca konuşulmadığını göstermemektedir²².

Koloniler konumları, hizmetleri ve boyutları bakımından üçe ayrılmaktadır. Bunlar: Coloniae Civium Romanorum (Roma Vatandaş Kolonileri), Coloniae Latinorum (Latin Koloniler) ve de Veteran Kolonileridir²³ (Harita 4).

Koloni Adları	Kuruluş
Coloniae Civium Romanorum	MÖ 500-133
Coloniae Latinorum	MÖ 500-133
Veteran Kolonileri	MS 14-117

Tablo 1: Roma Kolonileri

2.1. Coloniae Civium Romanorum (Roma Vatandaş Kolonileri)

Roma vatandaşı haklarına sahip olan kolonistlerce kurulan Coloniae Civium Romanorum, Latin kolonilerinden çok daha önce kurulduğu ifade edilmektedir. Bu koloni tipi, Roma vatandaşı hakkına sahip olan koloni halkı tarafından kurulmuştur. Ama I. Pön Savaşı'ndan sonra hizmetini tamamlamış olan askerler (veteran) yerleştirilmiştir²⁴. Bu Roma vatandaşı kolonileri Latin kolonilerinden farklılık gösterir. Bu koloniler planlı bir biçimde deniz kıyılarına yerleşmiştir. Vatandaşlık kolonilerine bu sebepten dolayı coastguard (sahil güvenlik) veya maritime (denizcilik) kolonileri denilmiştir²⁵. Buradaki kolonilerin görevi demir atan donanmayı korumak, limanların güvenliğini sağlamak ve Roma ordusunun hazırlığını sağlamak için gerekli desteği ve zamanı vermektir. Örnek olarak Antium kolonisi

²¹ Stoneman 1997: 61-75.

²² Franke 2007: 39.

²³ Franke 2007: 40.

²⁴ Stocton 2002: 110.

²⁵ Talbert 2001: 95.

(MÖ 338) bu sebepten dolayı kurulmuştur. Bu kolonilerin Latin kolonilerinden bir başka farklı yönü ise daha küçük olmalarıdır. Yaklaşık olarak 300 aileden oluşmuşlardır²⁶.

Her aileye yaklaşık olarak iki iughera toprak (yarım hektar) verilmiştir. Fakat bu toprak ailelerinin geçimi için yeterli kaynak olmamıştır. Bu yüzden yeni vatandaşların tüccar ya da zanaatkar olması muhtemeldir. Ayrıca Roma vatandaş kolonileri tam bir Roma vatandaşı haklarına ve kendi senatolarına sahip olmuşlardır.

2.2. Coloniae Latinorum (Latin Kolonileri)

Coloniae Latinorum olarak adlandırılan Latin kolonilerin kuruluş amacı vatandaş kolonileri ile aynı şekildedir, fakat bazı farklılıklar göstermektedir²⁷. Bu koloniler daha büyük boyutta olmuştur ve mesafe olarak Roma kentine daha uzaktadırlar. Latin kolonileri askeri karakollar ve Roma etkisinin olduğu merkezlere hizmet etti. Roma kentinin etrafının bu kolonistler ile çevrili olması dışarıdan gelecek her türlü müdahalelere karşı önceden bir savunma sağlayacağından dolayı savunma konusunda zamandan tasarruf için önemli bir avantaj olmuştur²⁸.

Latin kolonileri yalnızca Roma'ya değil, ayrıca Latinlere de önemli bir avantaj sağlamışlardır. Kendi iç işlerinde özgür olmuşlardır. Dış işlerinde Roma'ya bağlı kalıp, vergiden muaf tutularak kendi kanunlarını kendileri belirlemiştir. Bağımsız bir devletin vatandaşı olan bu kolonistler, Roma'ya dönmeye karar verirlerse tekrar Roma vatandaşı olmayı hak kazanmışlardır.

2.3. Veteran Kolonileri

Augustus Dönemi'nde başlayan bu yerleşim tipi önceleri küçük gruplar halinde olmasına karşın daha sonra yeni büyük yerleşim olarak kurulmuştur. Roma'da yaşanan iç savaşlar sonunda cumhuriyet yıpranmıştır ve Augustus zamanında değişim göstererek Roma toprakları tek bir kişinin eline geçmiştir²⁹. Veteran kolonileri bu dönemde İtalya dışına kurularak Romalı sayısının az olunan yerlerine ve stratejik konum özelliğine sahip olan bölgelere kurulmuştur. MS 14-117 yılları arası yaklaşık olarak 50 veteran kolonisi kurulduğu

²⁶ Stocton 2002: 110.

²⁷ Abbott 1915: 367.

²⁸ Abbott 1915: 368.

²⁹ Carter 1987: 1-15.

bilinmektedir³⁰. MS 117'den sonra gelen imparatorlar veteran kolonisi kurmayı bırakmışlardır. Bunun sebebi ise yeni yerleşim yeri kurmanın oldukça pahalı ve yeni yerlerin bulunmasının zor olmasıdır.

Bu veteranlar hakkında en önemli bilgileri Claudius Dönemi'nde yer alan terhis belgelerinde görmekteyiz. Bu belgelerde veteranın yapmış olduğu görevin konumu, birlik adı, verilmiş olan imtiyazları ve zamanı yer alır. Bu belgeler kopyalanarak bir tanesi terhis olan askeri diğeri de Roma'ya yollanmıştır³¹.

2.4. Iulius Caesar Dönemi'nde Kolonizasyon

Roma İmparatorluğu'nda en önemli kolonizasyon hareketini gerçekleştiren Caesar ve Augustus olmuştur. Caesar diktatör olduktan sonra birçok reformda bulunmuştur. Caesar, ekonomik refaha ulaştırarak kolonistlere büyük bir yardımda bulunmak istemiştir³².

Anadolu'da Roma egemenlik politikasına yeni bir unsur ekleyip koloniler kuran ilk Caesar olmuştur. Caesar, Zela'da Pontoslu Pharnakes'i yendikten sonra bu zaferin ardından iki yıl içinde iki koloni kenti kurmuştur. Bunlardan ilki Sinope, diğeri Myrleia olmuştur³³. İlk koloniyi kurduktan sonra Sinope, "Colonia Iulia Felix Sinopensis" adını almışken, Myrleia'da "Colonia Iulia Concordia" adını almıştır³⁴. Yine bu dönemde Herakleia Pontika ve Lampsakos'a bir grup Romalı göçmenler yerleştirilmesine rağmen bu kentlere colonia unvanı verilmemiştir.

Caesar'ın Roma politikasının sebebi, Roma'nın içinde bulunmuş olduğu bu durum için önemli müttefiklere sahip olmak istemesidir. Caesar kentlerin ekonomik refah seviyesini yükselterek bu kentlerin önemli bir ticaret merkezi olmasını sağlamıştır³⁵. Caesar, kurmuş olduğu bu koloni kentleri ile ticaretin ve imparatorluğun savunma hattını büyük bir ölçüde geliştirmiştir.

Kent Adı	Koloni Olma Tarihi	Yerleşen Koloni	Statü	Sikke BasımınaBaşladığı Dönem
----------	--------------------	-----------------	-------	-------------------------------

³⁰ Campell 2004: 211.

³¹ Campell 2004: 193.

³² Özsait 1985: 88.

³³ Taşdöner 2017: 174.

³⁴ Taşdöner 2017: 174.

³⁵ Wallace-Williams 1999: 226.

Sinope	MÖ 45	C.C.R.	ius Italicum	Iulius Caesar
Apameia (Myrleia)	MÖ 45-40	Veteranlar	ius Italicum	Iulius Caesar
Ninica C.	MÖ 45-40	C.C.R.	-	Traian
Parion	MÖ 45-40	Veteranlar	-	Augustus

Tablo 2: Iulius Caesar Dönemi'nde Kurulun Koloni Kentleri

2.5. Augustus Dönemi'nde Kolonizasyon

Augustus'da kolonizasyon hareketinde Caesar gibi davranmıştır. Onun zamanında Anadolu'da kurulmuş olan koloni kenti sayısı 10'dur³⁶. Caesar'dan farklı olarak koloni kentlerine emekli askerleri yerleştirmiştir. Augustus döneminde ordunun sayısı büyük bir ölçüde arttığı ve bu ordunun masraflarını karşılanması zor olacağı için imparator yeni koloniler kurmuştur ve buralara emekli askerleri yerleştirmiştir³⁷.

Askerlerin yer seçimi kentlerin politikasına göre ayarlanmıştır. Bu politikanın temel unsurları koloni bölgelerinin güvenliğini sağlamak ve Romalılaştırmamış olan kentlere Roma dilini ve kültürünü yaymaktır. Anadolu'da kurulan bu 10 kentteki sikkelerde yer alan Latince lejant bunun bir örneği olabilir. Ayrıca imparator, bu kentlerin çoğunu deniz kıyısına kurarak limanlarında korunup kollanmasını sağlamıştır³⁸. Augustus bu kolonilere İtalya topluluğu gibi davranarak onlara vergi bağışıklı ve buna benzer birçok ayrıcalığı tanımıştır. Anadolu dışında Augustus 59 adet koloni kenti kurmuştur³⁹. Bu dönemde Anadolu'da kurulmuş olan kentler ise Alexandria Troas, Antiochia (Pros Psidiam), Comama, Cremna, Germa, Iconium, Lystra, Olbasa, Parion ve Parlais'tir.

Kent Adı	Koloni Olma Tarihi	Yerleşen Koloni	Statü	Sikke BasımınaBaşladığı Dönem
Antiochia (Pros Psidiam)	MÖ 25	C.C.R.	-	Augustus
Iconium	MÖ 25	C.C.R.	-	Titus
Lystra	MÖ 25	C.C.R.	-	Augustus

³⁶ Taşdöner 2017: 175.

³⁷ Chilver 1954: 43-44.

³⁸ Levick 1999: 91.

³⁹ Chilver 1954: 43-44.

Parlais	MÖ 25	Veteranlar	-	Antoninus Pius
Germa	MÖ 22-20	Veteranlar	-	Commodus
Kremna	MÖ 20-12	C.C.R.	-	Hadrianus
Alexandria Troas	MÖ 21-2	Veteranlar	ius Italicum	Augustus
Olbasa	MÖ 6	Veteranlar	-	Antoninus Pius
Komama	MÖ 2	C.C.R.	-	Antoninus Pius

Tablo 3: Augustus Dönemi'nde Kurulan Koloni Kentleri

2.6. Hadrian Dönemi'nde Kolonizasyon

Hadrianus'un uygulamış olduğu politika Augustus'un belirttiği şekilde Roma'nın sınırlarını koruyup muhafaza etmektir. Traian yayılcı politika izlemiş ve Fırat Nehri'nin sınırlarını aşarak Parthia, Armenia ve Mezopotamya'yı fethetmiştir. Bu dönemde sınırların genişlemesinden dolayı denetimde zorlaşmıştır. Bu sebeple Hadrianus, Doğu kısmındaki askerlerini Fırat Nehri'nin gerisine kadar çekmiştir ve buradaki sınırı oldukça güçlendirmiştir⁴⁰. Yukarıda bahsetmiş olduğumuz diğer iki isimden farklı olarak Hadrianus direkt koloni kurmamıştır. Caesar ve Augustus'un kurmuş olduğu kolonilerin statülerini devam ettirmiştir. Bir sonraki konuda göreceğimiz üzere sikkelerdeki lejantların sadece sonuna kendi adının baş harfini ekleyerek bahsetmiş olduğumuz durumu açıklamaktadır.

Hadrianus, kendi kişisel çıkarları dışında Anadolu'da bulunduğu dönemde kendi adına kurmuş olduğu kentler yer alır. Bu kentler haricinde de diğer kentlerin bayındırlık ve imar faaliyetlerini yakından ilgilenerken birçok tapınak, köprü, anıtsal şehir kapıları ve su kemerlerinin yapımında ve onarımında bizzat kendisinin imzası yer alır⁴¹. Buradan da anlaşılacağı üzere imparator çoğu kente desteğini esirgememiştir ve gelişmelerinde katkıda bulunmuştur. İmparatorun gerçek anlamda yenilenip gelişmesini sağladığı kent Roma'dır. Bu kentten sonra ikinci sırada Atina yer alır. Bu sıralamadan sonra ise üçüncü sırayı Anadolu'dan Pergamon, Ephesos ve Smyrna alır⁴².

Kent Adı	Koloni Olma Tarihi	Yerleşen Koloni	Statü	Sikke BasımınaBaşladığı
----------	--------------------	-----------------	-------	-------------------------

⁴⁰ Tekin 2019: 252.

⁴¹ Tekin 2019: 253.

⁴² Kienast 1980: 411.

				Dönem
Mallus	MS 222-235	Veteranlar	-	S. Alexander
Tyana	MS 198-217	C.C.R.	-	Caracalla

Tablo 4: Diğer Koloni Kentleri

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ANADOLU'DAKİ ROMA KOLONİZASYON KENTLERİ VE SİKKELERİ

3.1. Sinope

Günümüzdeki Sinop'un antik adı olan Sinope kentinin tarihi oldukça eskilere dayanmaktadır (Resim 9). MÖ 7. yüzyıldaki Yunan Kolonizasyonu'ndan başlayarak Bizans Dönemi'ne kadar oldukça geniş çaplı bir tarihi bulunur. Önce Milet kolonisi olmuş, daha sonra MÖ 6. yüzyılda Pers Krallığı hakimiyeti altına girmiştir ve limanı büyük bir ticaret merkezi olmuştur. VI. Mithridates Eupator Dönemi'nde altın çağını yaşayan kent, imparatorun yanlış politikalarıyla birlikte MÖ 1. yüzyılda Lucullus'un eline geçmiştir. İlk yıllar da Romalı subaylar tarafından yönetilmeye devam edilmiştir. Daha sonra Julius Caesar kente vatandaşlarını göndererek kent "Colonia Iulia Felix Sinope" unvanını alarak bir koloni kenti olmuştur. Bunun yanında ayrıca ius Italicum unvanına da sahip olmuştur.

Sinope sikke basımında da oldukça eski bir tarihe sahiptir. MÖ 5. yüzyıldan Bizans Dönemi'ne kadar sikke basımına devam etmiştir. Koloni sikkelerine de unvanı altıktan sonra basıma başlayarak Gallienus Dönemi'ne kadar sürdürmüştür. Koloni sikkelerinin ön yüzünde imparator, imparatoriçe, tanrı ve tanrıça başları bulunur. Arka yüzlerinde saban süren kolonist, dişi kurt ve ikizler, Fortuna, caduceus, Serapis, Minerva, Apollo ve Bacchus gibi betimler yer alır. Arka yüzdeki lejantlar ise genel olarak "C I F (Colonia Iulia Felix) ve C I F S (Colonia Iulia Felix Sinopensis)" gibi lejantlar bulunmaktadır.

Katalogumuzda yer alan Sinope sikkelerinin ilk örneği MÖ 1. yüzyıl sikkesidir. Ön yüzde kule başlı Fortuna başı yer alırken, arka yüzde kurbanlık aletler, (simpulum, oinokhoe vb.) bulunmaktadır (kat. no. 133). İkinci örneğimiz Augustus Dönemi sikkesidir. Ön yüzde Augustus başı betimlenmiştir. Arka yüzde küre üzerinde cornicopia betimi bulunmaktadır (kat. no. 134).

Caligula Dönemi'ne ait bir diğer örneğimizde ön yüzde defne çelenkli Caligula başı yer alır. Arka yüzde ise saban süren kolonist betimi görülmektedir (kat. no. 135). Cladius Dönemi'ne tarihlenen sıradaki örneğimizde ön yüzde defne çelenkli imparator Claudius başı bulunmaktadır. Arka yüzde de sarmaşık çelenkli Bacchus başı betimlenmiştir (kat. no. 136). Titus Dönemi'ne ait örnekte ise ön yüzde defne çelenkli Titus başı yer almaktadır. Arka yüzde distyle tapınak içerisinde Apollo betimlenmiştir. Tanrı sağ elinde defne dalı tutmaktadır (kat. no. 137). MS 1. yüzyıla tarihlenen Domitianus sikkesinde ön yüzde defne çelenkli imparatorun başı betimlenirken, arka yüzde kadın betimlenmiştir. Sağ elini sütuna yaslarken, sol elinde cornicopia tutmaktadır (kat. no. 138).

Hadrianus Dönemi'ne geldiğimizde ise ön yüzde defne çelenkli ve sakallı betimlenen Hadrianus başı görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde Minerva betimlenmiştir. Sağ elinde mızrak, sol elinde sunak üzerinde kalkan tutmaktadır (kat. no. 139). Yine Antoninler Dönemi'ne ait bir başka örneğimizde ön yüzde defne çelenkli ve sakallı Antoninus Pius başı yer almaktadır. Arka yüzünde insan ayağı üzerinde boğa başı ve sağ kısımda alevli sunak betimlenmiştir (kat. no. 140).

MS 3. yüzyıla tarihlenen sıradaki sikkede ön yüzde defne çelenkli Diadumenianus başı bulunurken, arka yüzde Serapis betimlenmiştir. Sol elinde asa tutmaktadır ve sağ elini kaldırmıştır (kat. no. 141).

Katalogumuzda yer alan son iki sikkeden ilki I. Maximinus sikkesidir. Ön yüzde defne çelenkli I. Maximinus başı görülürken, arka yüzde polos başlı Serapis başı bulunmaktadır (kat. no. 142). Son sikkemizin ön yüzünde de defne çelenkli I. Philip başı yer alır. Arka yüzde de Yine Serapis betimlenmiştir. Kline üzerine oturmaktadır ve sağ elinde kuş, sol elinde de asa tutmaktadır (kat. no. 142).

Sinope'nin tarihinin ve sikke basımının ne kadar geniş bir çapta olduğunu görmüş olduk. Özellikle koloni sikkeleri her dönemde görülmektedir. Julius Caesar Dönemi'nde başlamış olan basım Gallienus Dönemi'ne kadar devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu sebeple kentin ekonomisinin ve politikasının oldukça güçlü olduğu sonucuna varabiliriz. Birçok koloni kentinden daha çok sikke emisyonu ve sikke tipleri görülmektedir.

3.2. Apamea (Myrleia)

Bursa'nın Mudanya ilçesinde konumlanan Apamea Myrleia, MÖ 7. yüzyılım ikinci yarısından sonra Batı Anadolu kentlerinden olan Kolophon ve Phokaia kolonisi olarak kurulmuştur (Resim 3). MÖ 5. yüzyılın son çeyreğinde Attika-Delos Deniz Birliği'ndeki vergi listelerinde "Brylleion" adını taşımıştır. Daha sonra kent, V. Philippos tarafından yıkılmıştır. Bu olaydan sonra kente yardım eden I. Prousius, kenti almıştır. Daha sonraları ise I. Prousius'ın torunu olan II. Nikomedes tarafından kent tekrar kurulmuştur. Nikomedes kente annesinin adı olan Apamea'yı koymuştur. Bunun sonucunda da kentin adı Apamea veya Apameia Myrleia olmuştur. Kent daha sonra Roma kolonisi haline getirilmiştir. Koloni haline getirildikten sonra "Colonia Concordia Augusta Apamea" adını almıştır⁴³.

Kentin ilk sikkelerinin MÖ 4. yüzyıla ait olduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak bu dönemdeki sikkelerde ön yüzde Apollon başı, arka yüzde de lyra veya tripod betimleri görülmektedir. Bunun dışında bazen Athena betimleri de yer almıştır⁴⁴. Kentte Bizans Dönemi'ne kadar sikke basımı sürmüştür. MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısında koloni olduktan sonraki dönemden itibaren sikkelerin ön yüzlerinde genel olarak Caesar, Augustus, Iulia Domna, Trajan, Aurelius, Caracalla ve Geta gibi imparator ve imparatoriçe başları betimlenirken, bazen de tanrı ve tanrıça betimleri de görülmektedir. Arka yüzde Aeneas, Artemis, Bacchus, Marsyas, dişi kurt ve ikizler, cornicopia ve Apollon'un atribüleri görülmektedir. Arka yüzdeki lejantlarda ise genelde "COL IVL CONC APAM (Colonia Iulia Concordia Apamea)" ya da "C I C A APA D D(Colonia Iulia Concordia Augusta Apamea / Decreto decurionum)" görülmektedir. Kent Ius Italicum'a yani serbest kent olma özelliğine sahiptir. Decreto decurionum lejantı da kentin sikke darp etme hakkına sahip olduğunu bizlere göstermektedir⁴⁵.

Koloni dönemine ait ilk sikke örneğimizde ön yüzde petasoslu Hermes başı betimlenmiştir. Arka yüzde de caduceus ve yukarıda bahsettiğimiz "C I C A DD" lejantı yer almaktadır (kat. no. 43).

Caligula Dönemi'ne tarihlenen ikinci örneğimizde ise ön yüzde başı sola dönük olan defne çelenkli Caligula yer alırken, arka yüzde başı sola dönük olan Germanicus betimi bulunmaktadır (kat. no. 44).

⁴³ Sevin 2019: 40.

⁴⁴ Bosch 1953: 239.

⁴⁵ Bosch 1953: 243.

Üçüncü sikke örneğimizde ön yüzde defne çelenkli Traian başı betimlenmiştir. Sikkenin arka yüzünde farklı bir betim görülmektedir. Trireme üzerinde ayakta asker durmaktadır. Asker sağ elini kaldırırken sol eliyle kılıcın kabzasını tutmaktadır. Sikkenin arka yüzündeki lejantlar tahrip olmuş olsa da başta C I C ve sonda da DD lejantı görebilmek mümkündür (kat. no. 45).

Marcus Aurelius Dönemi'ne ait başka bir örnekte ön yüzde başı sağa dönük olan sakallı ve defne çelenkli Aurelius betimlenmiştir. Yine arka yüzde farklı olarak biga üzerinde Artemis Phosphorus yer almaktadır. Tanrıça her iki elinde de meşale tutmaktadır (kat. no. 46).

Sıradaki iki sikke, Caracalla Dönemi'ne aittir. Her iki sikkenin ön yüzlerinde defne çelenkli Caracalla başı yer almaktadır. İlk sikkenin arka yüzünde küre üzerinde Victoria diğer sikkede ise Serapis betimlenmiştir. Serapis, sağ elini selam verir şekilde kaldırmıştır ve sol elinde asa tutmaktadır. Sikkenin sol altında da çelenkli sunak betimlenmiştir (kat. no. 47-48).

Geta Dönemi'ne geldiğimizde ise yine daha önce görmediğimiz iki farklı sikke yer almaktadır. Yine iki sikkenin ön yüzünde defne çelenkli Geta başı vardır. İlk sikkenin arka yüzünde başı arkaya dönük olan diz çökmüş Daphne betimlenmiştir. Arkasında da defne dalı görülmektedir. Diğer sikkede de birçok arkeolojik eserde gördüğümüz betim ile karşılaşmaktayız. Ayakta Bacchus betimlenmiştir. Tanrı sağ elinde üzüm bağı, sol elinde de thyrsos tutmaktadır. Hemen yanında da panter betimlenmiştir. (kat. no. 49-50)

Apamea'ya ait son iki örneğimize geldiğimizde ilk sikkede ön yüzde defne çelenkli Elegabalus yer alır. Arka yüzde de büyük harfler ile C I C A DD yazılmıştır. Son sikkede ise ön yüzde şua taçlı ve sakallı Gallus başı görülmektedir. Bu sikkenin arka yüzünde yine Apamea'yı çağrıştıran dalga üzerinde yelkenli betimlenmiştir. (kat. no. 51-52)

Kentin koloni sikkelerini sonuçlandıracak olursak ius Italicum'a sahip olduktan sonra kendi sikke basımlarını gerçekleştirmiştir. Önceki kentlerde görmüş olduğumuz ve kolonizasyonu çağrıştıran betimler ve tipler Apamea'da da görülmektedir. Bir liman kenti olduğu için sikkelerinde deniz ve gemi ile alakalı betimler görülmektedir. Diğer iki kentten farklı olarak DD lejantını ilk kez yer almıştır ve yukarıda bahsettiğimiz kendi sikke basımının delili bu lejant ile kanıtlanmıştır. Son olarak koloni olduğu dönemden itibaren Bizans Dönemi'ne kadar aralıksız kolonizasyon sikkesi bastığını görmekteyiz.

3.3. Ninica Claudiopolis

Ninica Claudiopoliş günümüzde Mersin ilinin Mut Dağı çevresinde kurulmuştur. Kent Caesar Dönemi'nde koloni statüsünü almış ve "Colonia Iulia Augusta Felix Claudiopoliş ve Claudius Ninica Claudiopoliş" olarak adlandırılmıştır⁴⁶. Augustus Dönemi'nde ise koloni statüsünü daha da geliştirmiştir.

Koloni sikke basımı ağırlıklı olarak Traian ve I. Maximinus Dönemi arasına tarihlenmektedir. Tek bir tip Augustus Dönemi'nde bastırılmış olup bunu alt paragrafta göstermiş olacağız. Sikkelerin ön tipleri tamamen imparator başı olarak bastırılmıştır. Arka yüzlerinde saban süren kolonist, dişi kurt ve ikizler, sancaklar, kartal, Iupiter, Minerva, Bacchus, Fortuna ve tapınak betimleri görölmektedir. Lejantlarda ise "COL IVL AVG FEL NI NIC CLA, NINICA COLONIA, NINIC COL CLAUDIOPO" kısaltmaları yer almıştır.

Sikke tanımlamalarına gelince katalogumuzdaki ilk örnek az önce bahsettiğimiz gibi Augustus Dönemi sikkesidir. Ön yüzde boynunda kontrmark olan Augustus başı bulunmaktadır. Arka yüzde de iki öküz betimlenmiştir (kat. no. 102).

Diğer sikkemiz Traian Dönemi'ne ait bir sikkedir. Ön yüzde defne çelenkli Traian başı yer alırken, arka yüzde ise iki sancak arasında kartal betimlenmiştir (kat. no. 103).

Üçüncü tipimiz Marcus Aurelius'un yer aldığı tiptir. Ön yüzde sakallı ve çelenkli imparatorun başı bulunmaktadır. Arka yüzde de defne çelengi içerisinde "NINICA COLONIA" yazmaktadır (kat. no. 104).

Commodus Dönemi'ne tarihlenen diğer bir örnekte ön yüzde sakallı ve defne çelenkli Commodus başı betimlenmiştir. Arka yüzde taht üzerinde Iupiter yer almıştır. Sağ elinde şimşek demeti, sol elinde de asasını tutmaktadır (kat. no. 105).

Sıradaki örneğimiz birçok kontrmarka uğrayarak günümüze ulaşmıştır. Ön yüzde Severus Alexander başı yer almıştır. Dört kez kontrmark yapılmıştır. İmparatorun başının önünde altı yıldız betimi, başının arkasında D harfi vardır. Arka yüzde iki panter üzerinde Bacchus betimlenmiştir. Tanrı sağ elinde kantharos, sol elinde thyrsos tutmaktadır. Önde de Silenus panterleri dizginlemektedir (kat. no. 106).

Katalogumuzda yer alan son beş örneğimizin tamamı I. Maximinus Dönemi sikkeleridir. Hepsinin de ön yüzlerinde sakallı ve defne çelenkli I. Maximinus başı betimlenmiştir. Arka yüzlere geldiğimizde ise ilk örnekte saban süren kolonist ve öküzlerin

⁴⁶ Levick 1967: 198-199.

arkasında sancak betimlenmiştir. İkinci örnekte Fortuna başı, üçüncü örnekte yıldız alınlık tetrastyle tapınak içerisinde imparator betimlenmiştir. İmparator sağ elinde patera, sol elinde asa tutmaktadır. Diğer örnekte Marsyas betimi görülmektedir. Marsyas sol elinde şarap tulumu taşımaktadır. Bu tipte çoğu koloni sikkelerinde görülmüştür. Son örneğimizde ise defne çelenkli Maximus başı betimlenmiştir.

Sonuç olarak değerlendirdiğimizde hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadığımız bu kentte sikke basımı da oldukça az olmuştur. Kent ününü koloni statüsü aldıktan sonra kazanmıştır. Bu dönemdeki sikke tipleri de az ve çoğu tip koloni sikkelerinde görülen betimler olmuştur.

3.4. Parion

Çanakkale'nin Biga İlçesi'ne bağlı Kemer Köyü'nde konumlanan kent, MÖ 7. yüzyılın sonunda İonia'dan gelmiş olan Erythraïliler, Miletoslular ve Paros Adası'ndan gelmiş olan göçmenler tarafından kolonize edildi (Resim 7). Adını Paroslular'dan almıştır ve MÖ 5. yüzyılın başlarında Herophantos'un yönetimi altına girmiştir. Güvenli ve çok geniş bir limana sahip olmuştur. MÖ 5. yüzyılda da Attika-Delos Deniz Birliği'nde üye olan ilk kentlerden birisidir⁴⁷. MÖ 188'deki Apameia Barışı'ndan sonra Pergamon krallarıyla ilişkilerini iyi tutmuştur. İulius Caesar Dönemi'nde kent "Colonia Gamella Iulia Pariana" unvanını alarak bir Roma koloni statüsü kazanmıştır. Bu dönemde Parion topraklarını oldukça genişletmiştir. Hristiyanlık Dönemi'nde de Hellespontus'un piskoposluk merkezlerinden biri olmuştur.

Kent sikke basımında ise oldukça eskidir. Kurulduğu ilk dönemden itibaren her dönemde farklı tiplerde sikke basımı gerçekleştirmiştir. Koloni unvanını aldıktan sonra ise ilk sikke basımını Augustus Dönemi'nde başlamış olup, Gallienus Dönemi'ne kadar aralıksız sürdürmüştür. Sikke tipleri ön yüzde imparator ve imparatoriçe başları olmuştur. Arka yüzdeki tipler ise Genius, saban süren kolonist, capricorn, dişi kurt ve ikizler, Asklepios, sunak, Hercules ve at üzerinde imparator gibi oldukça çeşitli ve daha önce görmediğimiz tipler yer almıştır. Lejantlar ise "C I P (Colonia Iulia Pariana), C G I P (Colonia Gemella Iulia Pariana ve C G I H P (Colonia Gemella Iulia Hadriana Pariana)" gibi kısaltmalardan oluşmuştur.

⁴⁷ Sevin 2019: 70.

Katalogumuzdaki ilk sikkemiz Augustus Dönemi'ne tarihlenir. Ön ve arka yüzde Augustus başı bulunmaktadır (kat. no. 117). Diğer örneğimiz Antoninus Pius sikkesidir. Ön yüzde defne çelenkli ve sakallı Antoninus Pius başı yer alırken arka yüzde saban süren kolonist betimlenmiştir (kat. no. 118). Üçüncü sikkemiz Marcus Aurelius sikkesi olmuştur. Ön yüzde defne çelenkli ve sakallı Marcus Aurelius bulunmaktadır. Arka yüzde ise at üzerinde Marcus Aurelius betimlenmiştir (kat. no. 119).

Sıradaki beş örneğimiz ise Commodus Dönemi'ne ait sikkelerdir. Beş sikkenin ön yüzünde de defne çelenkli ve sakallı Commodus başı görülmektedir. Arka yüzlerde gelindiğinde ilk sikkede ayakta Diana betimlenmiştir. Her iki elinde de meşale tutmaktadır (kat. no. 120). İkinci sikkede taht üzerinde Asklepios oturmaktadır. Tanrının sağında boğa betimlenmiştir ve sağ kolunu tanrıya uzatmaktadır (kat. no. 121). Diğer sikkemizde sunak üzerinde Cupid görülmektedir (kat. no. 122). Dördüncü sikkede ayakta Genius betimlenmiştir. Sağ elinde patera, sol elinde cornicopia tutmaktadır. Önünde de alevli sunak betimlenmiştir (kat. no. 123). Son örnekte Parion altarı bulunmaktadır. Altarın üzerinde quadriga betimlenmiştir (kat. no. 124).

Caracalla Dönemi'ne geldiğimizde ise ön yüzde defne çelenkli ve sakallı Caracalla başı bulunmaktadır. Arka yüzde de cornicopia taşıyan capricorn betimlenmiştir (kat. no. 125).

Katalogumuzda yer alan sıradaki iki örnek imparator Macrinus sikkeleridir. Ön yüzlerde defne çelenkli ve sakallı imparatorun başı yer alırken, arka yüzlerde ilk sikkede aslan postlu ve sütuna yaslanmış Heracles, ikinci sikkede ağaçların arasından çıkan domuzu avlayan avcı betimlenmiştir (kat. no. 126-127).

Son iki sikkemizin ilk sikkesi I. Valerianus Dönemi'ne tarihlenir. Ön yüzde şua taçlı I. Valerianus başı bulunmaktadır. Arka yüzde iki eliyle küre tutan Victoria betimlenmiştir (kat. no. 128). Son sikke ise Gallienus Dönemi sikkesidir. Ön yüzde imparatorun başı görülürken arka yüzde üç kemerli zafer takı üzerinde iki Victoria betimlenmiştir (kat. no. 129).

Sonuç olarak sikkelerdeki tipler yine önceki kentlerde görüldüğümüz tipler ile benzerlikler göstermiştir. Fakat Parion'a özel yeni tiplerde karşımıza çıkmıştır (bkz. kat. no. 129). Bunun dışında kentte sikke basımı koloni olduğu dönemden itibaren aralıksız devam etmiştir. Bölgedeki diğer kent olan Alexandria Troas kadar olmasada Parion'da da sikke basımı oldukça çoktur. Bu da Parion'un ekonomisinin ne denli iyi olduğunu bizlere göstermektedir.

3.5. Antiochia (Pros Psidiam)

Günümüzde Isparta'nın Yalvaç ilçesinde konumlanan ve antik adı Anthios Çayı'nın hemen yanında kurulmuş olan kent, MÖ 3. yüzyılın ilk yıllarında I. Seleukos veya oğlu olan I. Antiokhos tarafından kurulmuştur (Resim 2). Antiochia MÖ 25 yılından itibaren Roma kolonisi kenti haline gelmiştir ve "Colonia Caesarea" adını almıştır. Augustus'un sadece Pisidia'daki kurmuş olduğu kentler olmamakla birlikte Anadolu'da ilk ve en önemli koloni kenti olarak Antiochia yer alır⁴⁸. Kent koloni olduğu tarihten itibaren önemini giderek arttırmıştır. Yunan kentlerinin demos ve boulesine, ayrıca magistratlarına sahip olmuştur. Phyle'nin (mahalle/kabile) yerini Latince Vicus almıştır. Boule'nin yerini Ordo ve Demos'un yerini de Populus almıştır⁴⁹. Ius Italicum'a sahip olan kent, Colonia Caesarea ismini alması Augustus'un Iulius Caesar'ın varisi olması ile ilgili olduğu içindir⁵⁰. MS 3. yüzyılın sonlarına doğru da genişletilmiş olan Psidia Eyaletleri'nin Hristiyanlık döneminde bu bölgenin metropolis unvanını almıştır.

Sikke basımına geldiğimizde ise kent Hellenistik Dönem'deki kuruluşundan itibaren Geç Roma Dönemi'ne kadar aralıksız sikke basımı gerçekleştirmiştir. Özellikle koloni statüsünü aldıktan sonra sikke basımında gelişme kaydetmiştir. Koloni sikkeleri de Augustus Dönemi'nden başlayıp II. Claudius Dönemi'ne kadar sürmüştür. Bizimde konumuz olan koloni dönemi sikkelerinde kenti genel olarak "COL CAES ANTIOCH, ANTIOCHI COLON, COL ANTIOCH vb." lejantları ile görmekteyiz⁵¹. Yine ön yüzde genellikle imparator, imparatoriçe ve tanrı-tanrıça başları arka yüzde de şehrin simgeleri, saban süren kolonist, sunak, cornicopia, askeri sancak, güvercin betimleri, dişi kurt betimi vb. betimler görülmektedir.

Kentin koloni sikkelerinin ilk örneği Titus Dönemi ile görülmektedir. Sikkenin ön yüzünde başı sağa dönük olan defne çelenkli Titus bulunmaktadır. Yine bu sikkenin arka yüzünde ise bir elinde vexillum tutarak öküzleri ile birlikte saban süren kolonist betimlenmiştir (kat. no. 22). Bu tür betimler daha öncede dediğimiz gibi koloni kentlerinin basmış olduğu çoğu sikkelerde görülmektedir.

⁴⁸ Sevin 2019: 189.

⁴⁹ Levick 1967: 35.

⁵⁰ Taşdöner 2017: 176.

⁵¹ Filges 2015: 70.

Antoninus Pius Dönemi'ne geldiğimizde ise başı sağa dönük olan sakallı ve defne çelenkli olarak betimlenmiş Antoninus Pius'u görmekteyiz. Arka yüzde ise bu kez farklı olarak ayakta Genius betimi yer alır. Genius sol elinde asa tutarken, sağ elindeki cornicopiayı yanındaki sunağa uzatmaktadır. Ruhun yansıma biçimi anlamına da gelen Genius koloni sikkelerinin olmazsa olmaz betimleri arasında yer alır⁵² (kat. no. 23). Yine bu döneme tarihlenen başka bir örnekte ön yüzde farklı olarak Phrygian başlığı giymiş olan ve başı sağa dönük bir erkek betimlenmiştir. Sikkenin arka yüzünde ise alevli sunak merkez konumda betimlenmiştir. Kent Phrygia sınırına yakın olduğundan dolayı bu tür betimli sikkeler çoğu dönemlerde görülmektedir (kat. no 24).

Marcus Aurelius betimli diğer sikkemizde ön yüzde başı sağa dönük Marcus Aurelius betimlenirken, arka yüzde ikizleri emziren dişi kurt betimlenmiştir. Bu betim tüm koloni sikkelerinde bulunur (kat. no. 25).

Commodus Dönemi'nde ise yine farklı bir sikke örneği görmekteyiz. Ön yüz yine defne çelenkli imparator başı betimlenmişken, arka yüzde ise başı arkaya dönük olan bir kartal betimi bulunmaktadır (kat. no. 26). Yine bu döneme tarihlenen diğer bir örnekte ön yüzde Faustina başı yer almaktadır. Sikkenin arka yüzünde iki cornicopia arasında caduceus betimi vardır (kat. no 27). Cornicopia betimi bereketi de temsil ettiği için koloni kentlerine bereket getirebileceği inancı kanısına varabiliriz. Çünkü Anadolu'daki 15 kentte de bu betim neredeyse her sikkenin bir yerinde görülmektedir.

Septimus Severus Dönemi'ne geldiğimizde yine cornicopianın görüldüğü bir sikke ile karşılaşmaktayız. Sikkenin ¼'ü yok olmuş olsa da betimler ve lejantlar açıkça anlaşılmaktadır. Ön yüzde başı sağa dönük, defne çelenkli ve sakallı Septimus Severus betimi yer almaktadır. Arka yüzde de ayakta tanrı Genius betimlenmiştir. Genius, sol elinde defne dalı, sağ elinde ise cornicopia tutmaktadır (kat. no. 28). Yine aynı dönem sikkesinde ön yüzde Iulia Domna betimi görülmektedir. Arka yüzde, farklı bir betim yer alır. Şahlanmış at üzerinde duran Caracalla atın altında yatan düşmana mızrak fırlatmaktadır (kat. no. 29).

Caracalla Dönemi'ne tarihlenen iki sikkede ise ön yüzlerde defne çelenkli ve sakallı Caracalla betimlenmiştir. İlk sikkenin arka yüzünde phrygia başlıklı ayakta erkek betimi yer almaktadır. Sağ elinde asa, sol elinde küre üzerinde Victoria tutmaktadır. Önünde bucranium, arkasında ise horoz betimi vardır. Horoz koloni kentlerinde tarım ve hayvancılık ile

⁵² Tulay 2001: 88.

özdeşleşir. Diğer sikkenin arka yüzünde ise sabanları süren kolonist ve üstte iki sancak yer alır. (kat. no. 30-31).

Severus Alexander Dönemi'ne geldiğimizde, tek bir sikke örneği görmekteyiz. Ön yüzde başı sağa dönük olan defne çelenkli Severus Alexander bulunmaktadır. Arka yüzde de yine tarımı çağrıştıran nehir tanrısı Anthios oturmaktadır. Tanrı, sağ elinde cornicopia tutmaktadır. Sırtını amphoraya yaslamakta ve arkasında defne dalı betimi vardır (kat. no. 32).

III. Gordianus Dönemi sikkelerinde beş farklı sikke tipi ile karşılaşmaktayız. Bu beş sikkenin ön yüzlerinde defne çelenkli III. Gordianus betimi bulunmaktadır. İlk sikkenin arka yüzünde palmye ağacına kalkan asan iki Victoria betimi yer alır. İkinci sikkenin arka yüzünde ayakta imparator betimlenmiştir. İmparator, sağ elinde patera tutarak sunak üzerinde kurban adamaktadır. Solda ise üç adet sancak betimlenmiştir. Üçüncü örnekte at üzerinde III. Gordianus betimi görülmektedir. İmparator, elindeki mızrağı aslana fırlatmaktadır. Dördüncü sikkede platform üzerinde III. Gordianus ve arkasında görevli yer almaktadır. İmparatorun solunda da Liberitas betimlenmiştir. Liberitas da vatandaşa para vermektedir. Para verdiği kişi büyük olasılıkla kolonisttir. Son sikkemizin arka yüzünde ise sandalye üzerinde Securitas betimlenmiştir. Sol elinde cornicopia tutmaktadır. (kat. no. 33-34-35-36-37)

I. Philip sikkesinde yine benzer tasvirleri görmekteyiz. Ön yüzde başı sağa dönük olan şua taçlı imparator betimi yer alırken arka yüzde iki sancak arasında vexillum betimlenmiştir. En üstte de üç kuş betimi yer almaktadır (kat. no. 38).

II. Philip Dönemi'nde ise iki farklı sikke ile karşılaşmaktayız. Her ikisinde de ön yüzde şua taçlı II. Philip başı bulunmaktadır. Arka yüzde ise ilk sikkede dinsel aletler olan simpulum, pedum, oinochoe ve aspergillum betimlenmiştir. İkinci sikkede quadriga üzerinde II. Philip yer alır. İmparator sol elinde kartal uçlu asa tutmaktadır (kat. no. 39).

Antiochia kolonizasyon sikkelerinin son iki örneğinde iki farklı imparator betimleri bulunmaktadır. İlk sikkede ön yüzde şua taçlı Volusianus betimlenmiştir. Sikkenin arka yüzünde de Minerva betimlenmiştir. Minerva, sol elinde mızrak, sağ elinde Victoria tutmaktadır (kat. no. 40). Son sikke örneğimizde ise ön yüzde şua taçlı Gallienus betimi bulunmaktadır. Arka yüzde yine öküzleri süren kolonist ve arkada iki sancak betimlenmiştir (kat. no. 41).

Antiochia kolonizasyon sikkelerini değerlendirdiğimizde çoğu sikkenin önceki kentte olduğu gibi benzer betimleri taşıdığı görülmektedir. Sikkelerin arka yüzlerindeki lejantlarda bize koloni kenti olduğunu açıkça göstermektedir (bkz: Antiochia sikke katalogu)⁵³.

3.6. Iconium

Günümüzde Konya merkezine bağlı kent, M 25 yılında Amyntas'ın ölümünden sonra Augustus tarafından Roma egemenliği altına girmiştir ve imparator tarafından koloni kenti olmuştur. MS 2 yüzyılda da Hadrianus tarafından tam bir koloni kenti haline getirilmiştir. Kent her bölgeden gelenler için tam bir kavşak noktasıdır. Bu sebeple ticari bir öneme sahip olmuřtur⁵⁴. Ticaret merkezi olmasından dolayı da birçok sikke darbı gerçekleştirmiştir.

Kent Augustus Dönemi'nde koloni olmasına rağmen, Titus Dönemi'nden itibaren koloni sikkesi bastığını görmekteyiz. Koloni sikke basımı Gallienus Dönemi'ne kadar devam etmiştir. Koloni olduktan sonrada kentin adları “Colonia Claudia Iconium, Colonia Aelia Hadriana ve Colonia Aelia Hadriana Augusta Iconensium” olmuştur. Kentin sikke tiplerinde yine önceki kentlerde de gördüğümüz saban süren kolonist, dişi kurt ve ikizler, sancak ve kartal betimleri görülmektedir. Bunun dışında Minerva, Hercules, Perseus Tyche, Venüs ve Fortuna betimleri de yer almıştır. Arka yüz lejantları ise genel olarak COL ICONIEN, CL IVL AVG ICONI ve COL ICO S-R olmuştur. Ayrıca kentte Grek kültürü de devam etmiştir ve Antoninus Pius Dönemi'ne kadar bazı sikkelerde Yunanca lejantlarda grlmřtir⁵⁵.

Koloni sikkelerinden ilk örneğimiz Domitianus Dönemi'ne tarihlenmektedir. n yüzde defne elenkli Domitianus başi yer almaktadır. Arka yüzde ise ayakta Minerva betimlenmiştir. Sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan tutmaktadır (kat. no. 81). Arka yüzde Minerva'nın betimlenmiş olması Domitianus'un siyasi politikaları ile ilişkilendirilmektedir.

İkinci ve üçüncü örneklerimiz Antoninus Pius Dönemi'ne aittir. Her iki sikkenin de n yüzünde defne çelenkli ve sakallı Antoninus Pius başi yer almaktadır. Arka yüzlerde ise ilk sikkede Minerva başi yer alırken, ikinci sikkede nehir tanrısı betimlenmiştir. Sağ elinde kamyı tutarken, sol kolunu amphoraya yaslamıştır. (kat. no. 82-83)

⁵³ Hill 1914: 299-313.

⁵⁴ Abay 2018: 207-220.

⁵⁵ Abay 2018: 207-220.

III. Gordianus Dönemi'ne geldiğimizde ise beş farklı tipte sikke görülmektedir. Tüm sikkelerin ön yüzünde defne çelenkli imparatorun başı betimlenmiştir. Arka yüzlere geldiğimizde ilk sikkede ayakta Marsyas betimlenmiştir. İkincisinde arkası 4/3 dönük, başı izleyiciye bakan küvet üzerinde Aphrodite betimlenmiştir. Tanrıça kendini yıkayıp saçını kıvırmaktadır. Sahnenin sağında chitonunu ağaca asmıştır. Sağ alt kısımda da köpek başını arkaya döndürmüştür. Üçüncü sikkede at üzerinde III. Gordianus betimlenmiştir. İmparator elindeki mızrak ile Persli'yi yere düşürmüştür. Dördüncü örnekte taht üzerinde Fortuna görülmektedir. Tanrıça sağ elinde dümen, sol elinde cornicopia tutmaktadır. Tahtın altında tekerlek betimlenmiştir. Son örnekte ise palmiye'nin solunda kalkan üzerinde yas tutan kadın betimi yer alırken sağında ağaca bağlanmış erkek betimlenmiştir. Alt kısım da ise harpa betimi görülmektedir. (kat. no. 84-85-86-87-88)

Kentin son sikke örneği Gallienus Dönemi'ne tarihlenmektedir. Ön yüzde Gallienus başı betimlenirken, arka yüzde quadriga üzerinde Gallienus betimlenmiştir (kat. no. 89).

Iconium sikkelerini değerlendirdiğimizde çoğu sikkenin siyasi propaganda amacıyla bastırıldığını görmekteyiz. Roma İmparatorluk politikası bu sikkelerde açıkça görülmektedir. İnanç sistemi de yine sikkelere yansımıştır. Betimlerin seçimi de Romanizasyon politikası ile doğru orantılı olmuştur⁵⁶. Bunun dışında yine kolonizasyon sikkelerinde görülen birçok betim Iconium'da da görülmüştür. Kent ticari merkezde konumlandığı için sikke emisyonu oldukça geniş olmuştur.

3.7. Lystra

Günümüzde Konya'nın Göktürk Köyü'nde yer alan kent, Iconium kentinin güneyinde konumlanmaktadır (Resim 6). Kavşak bölgesinde yer aldığı için MÖ 1. yüzyılda Homonadlar'ın akınlarına maruz kalmıştır. MÖ 25 yılında ise Augustus tarafından askeri bir koloni haline gelmiştir ve Augustus buraya iki lejyon asker yerleştirmiştir⁵⁷. Lystra adını almış olan bu koloni, bölgenin merkezi konumu haline gelmiştir ve "COLONIA IULIA LYSTRA ve COLONIA IULIA FELIX GEMINI LYSTRA" adlarını almıştır.

Bu dönemdeki sikke durumuna geldiğimizde ise koloni sikkeleri Augustus Dönemi'nde basılmaya başlanmış ve Marcus Aurelius dönemine kadar sürmüştür. Sikkelerde ön yüzde imparator ve imparatoriçe betimleri görülmektedir. Arka yüzde de tipik koloni

⁵⁶ Abay 2018: 207-220.

⁵⁷ Karaman 2012: 508.

betimleri olan dişi kurt ve ikizler, saban süren kolonist betimleri yer alır. Bunların dışında Minerva, Ceres ve Fortuna betimleri de bulunmaktadır. Arka yüz lejantında ise kenti “COL IVL LYSTRA” şeklinde görmekteyiz.

Koloni sikkelerinde çok farklı tipler görülmediğı için katalogumuzda altı ayrı sikke yer almıştır. İlk sikkemiz Augustus Dönemi sikkesidir. Ön yüzde defne çelenkli Augustus başı betimlenirken, arka yüzde saban süren kolonist betimlenmiştir (kat. no. 90). İkinci örneğimiz de defne çelenkli Titus başı görülmektedir. Arka yüzde ise Minerva baş betimlenmiştir. (kat. no .91).

Antoninus Pius Dönemi’ne geldiğimizde iki farklı sikke tipi ile karşılaşmaktayız. Her iki sikkenin ön yüzlerinde defne çelenkli ve sakallı Antoninus Pius başı betimlenmiştir. İlk sikkenin arka yüzünde tabure üzerinde Ceres betimlenmiştir. Tanrı sağ elinde gelincik ve mısır koçanı, sol elinde asa tutmaktadır. Sol sahnede modius betimi yer almıştır. İkinci sikkede Minerva betimlenmiştir. Sağ elinde alevli sunak üzerinde patera, sol elinde mızrak tutmaktadır. Sağ sahnede de mızrağa dayanmış kalkan vardır (kat. no. 92-93).

II. Faustina Dönemi örneğinde ön yüzde II. Faustina başı yer almaktadır. Arka yüzde ise modius başlı II. Faustina betimlenmiştir. Sağ elinde dümen, sol elinde cornicopia tutuyor (kat. no. 94). Son örneğimize geldiğimizde ise Marcus Aurelius Dönemi’ne tarihlenmektedir. Ön yüzde sakallı Marcus Aurelius başı yer almıştır. Arka yüzde ise ikizleri emziren dişi kurt betimlenmiştir (kat. no. 95).

Lystra sikkelerini sonuçlandırdığımızda sikke sayısının az fakat tip sayısının çok olduğunu görmekteyiz. Sikkeler daha çok Antoninus Pius Dönemi’nden sonra basılmıştır. Genel tipler tanrı-tanrıça ve onların atribüleri olmuştur. Kavşak bir konumda bulunduğu içinde bu sikkelerin sayısının fazla olması bir başka sebeptir.

3.8. Parlais

Bugün Isparta’nın Eğridir (Limnia) Gölü’nün batı kıyısında yer alan Parlais, Ptolemaios’un “Paralais” adıyla anarak Lykaonia bölgesine sokmuştur (Resim 8). Fakat kentin erken dönem tarihi hakkında hiçbir bilgi sahibi olunamamıştır. Kent, MÖ 25 yılından sonra Galatia Eyaleti’ne bağlanmıştır. Ardından Augustus tarafından “Colonia Iulia Augusta

Parlais” adını alarak bir koloni statüsü haline gelmiştir⁵⁸. Hıristiyanlık Dönemi’nde de Pisidia’ya bağlı bir piskoposluk merkezi olmuştur.

Kentin sikke basımında da çok büyük bir bilgi sahibi değiliz. Koloni statüsünden önce MÖ 1. yüzyıla tarihlenen ve Yunanca lejantlar ile yazılan otonom sikke örneği karşımıza çıkmaktadır. Koloni olduktan sonra ise Olbasa ve Komama kentinde olduğu gibi sikke basımına Antoninus Pius Dönemi’nde başlamıştır. Diğerlerinde olduğu gibi bu kadar geç basmanın sebebi ekonomik etmenlerdir⁵⁹. Koloni sikkelerinde ön yüz tipleri imparator ve imparatoriçe başlarıdır. Arka yüz tipleri Fortuna, men, panter ve Marsyas’tır. Arka yüzdeki lejantlar ise “IVL AVG COL PARLAIS, IVL AVG COL PARLA ve IVL AVG HA COL PARLA”dır.

Katalogumuzda yer alan ilk örnek Commodus Dönemi’ne tarihlenmektedir. Ön yüzde defne çelenkli Commodus başı yer alırken, arka yüzde panter betimi bulunmaktadır (kat. no. 130). İkinci sikkemiz Septimus Severus sikkesidir. Ön yüzde defne çelenkli ve sakallı Septimus Severus başı yer alır. Sikkenin arka yüzünde men betimlenmiştir. Sağ elinde asa, sol elinde çam kozalağı tutmaktadır. Sol ayağında bucranium üzerindedir (kat. no. 131). Kentin son sikkesi Julia Domna Dönemi’ne tarihlenir. Ön yüzde Iulia Domna başı bulunmaktadır. Arka yüzde tanrıça Fortuna betimlenmiştir. Sağ elinde dümen, sol elinde cornicopia tutmaktadır (kat. no. 132).

Parlais sikkelerini değerlendirdiğimizde katalogda da görüldüğü üzere sikke tipi çok azdır. Bunun sebebi de olasılıkla dönemin ekonomik şartlarından dolayı olmasıdır. Bir diğer sebepte yeterli arkeolojik kazıların ve araştırmaların yapılmamasıdır.

3.9. Germa

Günümüzde Eskişehir’in Sivrihisar ilçesinde konumlanan Germa, kuruluş tarihi ile çok geriye gitmemektedir. Yapılan araştırmalar kentin Pessinus kenti ile aynı tarihte, MÖ 22-20 yılları arasında kurulmuş olduğunu göstermektedir⁶⁰. Kent Pessinus’un Bithynia sınırına doğru olan kısımda kurulmuştur. Kentin kuzey sınırını ise Karaçam Dağı oluşturmuştur. Germa, “Colonia Iulia Augusta Felix Germa” adını almıştır. Germa’nın kolonistleri Romalılar

⁵⁸ Sevin 2019: 189.

⁵⁹ Aulock 1973: 7-18.

⁶⁰ Kaya 2005: 11-30.

olmuştur ve tam bir Roma kolonisi özelliğini sahiplerdir. Kentin kamu görevlileri aediles, quaestor ve duovir unvanlarını taşımışlardır⁶¹.

Germa, küçük bir yerleşimde kurulduğu için sikke basımı da kısa süreli ve çok azdır. Sikkelerin çoğu Commodus Elegabalus dönemleri arasına tarihlenmektedir. Koloni sikkelerinde ise ön yüzdeki tek tip imparatorun başı olmuştur. Arka yüzde ise “COL AVG F GERMENO, COL AVG GERM, COL GERMA ve COL GERMENORVM” lejantları görülmektedir. Tiplerde kartal, sancak, dişi kurt ve ikizler, Sol, Iupiter ve içinde imparator bulunan tapınak betimleri yer almaktadır.

Sikke tanımlarına geldiğimizde ise yukarıda da bahsettiğimiz gibi sikkeler az sayıda olup, beş farklı sikke tipi ile karşılaşmaktayız. Bu beş sikkenin tamamı Commodus Dönemi’ne tarihlenmekte olup, yine ön yüzlerin tamamında defne çelenkli ve sakallı Commodus başı betimlenmiştir. Arka yüzlere geldiğimizde ise ilk sikkede dişi kurt ve ikizler betimi yer alır. İkinci sikkede iki sancak arasında kartal betimlenmiştir. Üçüncü sikkede Hygieia betimlenmiştir. Hygieia sol elinde patera, sağ kolunda yılan tutmaktadır. Dördüncü sikkede taht üzerinde Jüpter yer almaktadır. Tanrı sağ elinde asa sol elinde mısır koçanı tutmaktadır. Son sikkede ise ayakta Asklepios bulunmakta olup, tanrı sağ elinde yılanlı asasını tutmaktadır (kat. no. 76-77-78-79-80).

Sonuç olarak Germa kentinde sikke basımı oldukça az olmuştur. Birkaç sikke tipi önceki örnekler ile benzetilmektedir. Ayrıca tipler kentin küçüklüğünden dolayı sayıca azdır. Yine bahsetmiş olduğumuz kentin küçüklüğü sikke emisyonu ve basımı ile doğru orantılı olmuştur.

3.10. Kremna

Kremna, Pisidia Bölgesi’nin merkezi konumunda yer alan en önemli kentlerden birisidir (Resim 5). Kestros Vadisi’ne egemen olan bir tepede kurulmuş olan kentin erken dönemi hakkında fazla bir bilgi yoktur⁶². MÖ 39-25 arasında Amyntas yönetiminde kalmıştır. O öldükten sonra kent bir süre Galatia eyaletine bağlanmıştır. Daha sonrada Augustus tarafından Roma kolonisi olmuştur. Koloni olduktan sonra kent “Colonia Iulia Augusta Felix Cremna” ve “Colonia Iulia Augusta Cremnensium” adlarını almıştır. Kremna’da ius Italicum’a sahip olmuştur. Aurelianus zamanında kıtlık çeken kent, imparator tarafından ihsan

⁶¹ Taşdöner 2017: 175.

⁶² Sevin 2019: 192.

yapılmıştır. Ayrıca Hristiyanlık Dönemi'nde de Perge metropolitliğine bağlı olarak bir piskoposluk merkezi olmuştur⁶³.

Kremna'ya ait ilk sikke örnekleri MÖ 1. yüzyıla tarihlenmektedir. Roma kolonisi olarak ise Hadrianus Dönemi'nde başlamış, Aurelianus Dönemi'ne kadar sikke darp etmiştir⁶⁴. Koloni sikkelerinin ön yüzlerinde imparator ve imparatoriçe başları görülmektedir. Arka yüz tipleri ise sancak, saban süren kolonist, Genius, Apollon, kartal, Fortuna, dişi kurt ve ikizler, quadriga içerisinde imparator ve üç güzeller betimleri yer almaktadır. Arka yüz lejantlarında "AVG COL CRE, COL IVG AVG CREM ve AVG EEILCI CREMNENSIVM COL" görülmektedir.

Koloni sikkelerini tanımlamaya geldiğimizde Hadrianus Dönemi'ne ait üç farklı sikke tipi görülmektedir. Üç sikkenin ön yüzlerinde defne çelenkli ve sakallı Hadrianus başı yer alır. Arka yüzde ise ilk sikkede ayakta Genius betimlenmiştir. Sağ elinde patera, sol elinde vexillum tutmaktadır. İkinci sikkede bordür içerisinde üç sancak betimlenmiştir. Son örnekte de sömürgeci olarak saban süren Hadrianus görülmektedir. İmparatorun yanında iki öküz bulunmaktadır. (kat. no. 58-59-60)

Marcus Aurelius Dönemi'ne ait bir örnekte ön yüzde imparatorun sakallı ve defne çelenkli başı yer alırken, arka yüzünde ayakta Diana betimlenmiştir. Tanrıça sağ elinde patera, sol elinde mızrak tutmaktadır (kat. no. 61). Septimus Severus Dönemi'ne geldiğimizde ise iki farklı örnek görmekteyiz. İki sikkenin ön yüzünde sakallı Septimus Severus başı yer alır. İlk sikkenin arka yüzünde Genius betimlenmiştir. Sağ elinde patera, sol elinde cornicopia tutmaktadır (kat. no. 62). Diğer sikkede ise Apollo Propylaeos betimlenmiştir. Ok ve yay ile betimlenen tanrının omzunda chlamys vardır (kat. no. 63). Yine aynı döneme tarihlenen bir diğer sikkede ön yüzde Iulia Domna başı yer almaktadır. Arka yüzde distyle tapınak içerisinde Kybele betimlenmiştir. Tanrıça sağ elinde patera tutmaktadır. Sol kısımda ise patera tutan Iulia Domna (?) betimlenmiştir. Sağ alt kısımda da aslan betimi görülmektedir (kat. no. 64).

Geta Dönemi'ne geldiğimizde ise tek bir sikke örneği ile karşılaşmaktayız. Ön yüzde imparator Geta başı, arka yüzde sepet üzerinde Herme betimlenmiştir. Tanrı sağ elinde caduceus tutmaktadır (kat. no. 65).

⁶³ Sevin 2019: 192.

⁶⁴ Aulock 1979: 36-40.

Caracalla Dönemi'ne tarihlenen diğer sikkede ön yüzde başı sağa dönük olan defne çelenkli Caracalla başı yer almaktadır. Arka yüzde ise Apollon Klorios betimlenmiştir. Tanrı sağ elinde defne dalı tutmaktadır. Altında ise lyra ve tripod vardır (kat. no. 66).

Iulia Mamea Dönemi sikkesinde arka yüzde farklı bir tip görülmektedir. Ön yüzde imparatoriçe betimlenmiştir. Arka yüzde ayakta Venüs bulunmaktadır. Yanında da Eros betimlenmiştir (kat. no. 67). Yine farklı tipte olan başka bir örnekte ön yüzde I. Maximinus başı yer alır. Arka yüzde de Minerva görülmektedir. Tanrıça sağ elinde mızrak tutmaktadır. Mızrağa dolanmış yılan betimi de yer alır (kat. no. 68).

III. Gordianus Dönemi'ne geldiğimizde iki farklı sikke tipi görmekteyiz. İki sikkenin ön yüzlerinde defne çelenkli imparatorun başı yer almaktadır. İlk sikkenin arka yüzünde tah üzerinde Hades betimlenmiştir. Sol elinde mızrak tutuyor, sağ elini Cerberos'a uzatıyor. İkinci sikkede, ayakta Harpocrates betilenmiştir. Sol elinde cornicopia tutarken, sağ altında çiçek betimi görülmektedir (kat. no. 69-70).

Tranquillina Dönemi'nde de yine iki farklı sikke ile karşılaşmaktayız. Yine her iki sikkenin ön yüzünde stephane giyimli Tranquillina başı yer almaktadır. Arka yüzlerde ise ilk sikkede Bacchus betimlenmiştir. Sol elinde thyrsos, sağ elinde kantharos tutmaktadır. Sağında köpek betimi vardır. İkinci sikkede taht üzerinde Roma betimlenmiştir. Sağ elinde cornicopia, sol elinde küre tutmaktadır (kat. no. 71-72).

I. Philip sikkesinde ise diğer sikkelerde görmediğimiz bir betim yer almaktadır. Ön yüzde sakallı ve defne çelenkli imparator başı betimlenirken, arka yüzde Hercules betimlenmiştir. Tanrı sağ elinde Hesperidler'in elmalarını tutmaktadır. Bucranium üzerinde aslan derili sopaya sol eli ile yaslanmaktadır (kat. no. 73).

Son iki örneğimizde Aurelianus Dönemi'ne tarihlenmektedir. İki sikkenin de ön yüzünde imparatorun başı yer almaktadır. Arka yüzlerde ise ilk sikkede polos giyimli Fortuna betimlenmiştir. Tanrıça sol ayağının başında imparator başı, sağ ayağının yanında da keşros yer almaktadır. İkinci sikkede sol elinde patera tutan Hygieia, sağ elinde yılanlı asasını tutan Asklepios betimlenmiştir (kat. no. 74-75).

Kremna sikkelerini sonuçlandırdığımızda yine önceki kentlerde gördüğümüz koloni sikke tipleri burada da yer almıştır. Kent büyük bir alanda konumlandığı için sikke tipleri Komama'dan oldukça fazladır ve daha önceki kentlerde görmediğimiz birçok tip burada görülmüştür. Bunun sebebi de bahsettiğimiz gibi kent büyük olduğu için sikke emisyonu da

oldukça geniş olmuştur. Bunlar dışında yine Roma ile alakalı tiplerde sikkelerde betimlenmiştir. Sikkeler ayrıca MS 2. yüzyıl sonu ile MS 3. yüzyıl başına tarihlendiğini görmekteyiz.

3.11. Alexandria Troas

Günümüzde Çanakkale'nin Ezine ilçesine bağlı Dalyan Köyü'nde yer alan Alexandria Troas, MÖ 310 yılları civarında Antigonos Monophthalmos'un "Antigoneia" ismiyle kurulmuş olan bu kent, yine bu bölgedeki Kebrene, Neandreia, Larisa, Kolonai, Skepsis, Hamaksitos ve Khrysa kentleri gibi küçük halklarında bir araya toplanmasıyla bu kent oluşturulmuştur (Resim 1). Bunun sonucunda nüfus artmış ve kısa sürede gerçek bir kent kavramını elde etmiştir. Antigonos'un MÖ 301 yılındaki Ipsos Savaşı sırasında ölmesi sonucunda kent, Asia hükümdarı olan Lysimakhos tarafından "Alexandria Troas" olarak değiştirilmiştir. Alexandria almasının sebebi ise Büyük İskender'e bir ithaf ve bölgedeki bir diğer kent olan Troia kenti ile karışıklık olmaması içindir.

Kent Roma İmparatorluğu döneminde tepe noktaya ulaşmıştır. Augustus zamanında MÖ 12 yılından önce "Colonia Augusta Troas" veya "Colonia Aleksandreia Augusta Troadensis" adları ile bir Roma koloni kenti haline getirilmiştir. Bu dönemde kentin ünü artmıştır ve yapay limanından dolayı zengin ve güçlü bir ticaret merkezi konumuna gelmiştir. Yine bu dönemde kentin toprakları Skepsis'e kadar uzanmıştır. MS. 4. ve 5. yüzyıllarda Troas adıyla Hellespontos piskoposluğu ile anılmıştır ve hayatını Bizans Dönemi'ne kadar sürdürmüştür⁶⁵. Alexandria Troas, Büyük İskender sonrası çeşitli kasabaların birleşmesiyle kurulup ayakta kalan ve başarılı olan kentlerin tek örneğidir. Kent daha sonra Hristiyanlık döneminde Kyzikos metropolitliğine katılarak bir piskoposluk merkezi olmuştur.

Kentte Hellenistik Çağ'dan itibaren basımına başlanmış olan sikkelerin hemen hemen çoğu tipi tanrı Apollon olmuştur. Bu dönemde ön yüzde Apollon, arka yüzde ise onun atribüleri olan lyra ve tripod betimi yer almaktadır. Asıl konumuz olan Roma kolonisi döneminde ise sikkelerin ön ya da arka yüzünde kentin personifikasyonu ve koloni kenti olduğunu gösteren lejantlar (COI TROA, COL TRO vb.) yer almıştır. Ön yüzde imparator ve imparatoriçe başları, arka yüzde ise dişi kurt, saban süren kolonist, Marsyas, kartal, at, tapınak vb. betimler yer almaktadır.

⁶⁵ Sevin 2019: 78.

Roma kolonisi dönemine ait ilk sikke örneğimizde ön yüzde başı sağa dönük defne çelenkli Antoninus Pius görülmektedir. Arka yüzde ise ayak Apollon Smintheus betimi bulunmaktadır. Tanrı sağ elinde patera tutmaktadır (kat. no. 1). İkinci sikke örneğimizde ön yüzde başı sağa dönük olan Commodus, arka yüzde de bordür içerisinde tripod betimi vardır (kat. no. 2). Koloni kentlerinde basılan sikkelerde arka yüzlerinde sık sık görülen bir tip olarak sıradaki örneğimizde ön yüzde başı sağa dönük olan Commodus, arka yüzünde ise sol koluyla şarap tutan ve sağ elini uzatarak betimlenen ayakta Marsyas betimi görülmektedir (kat. no. 3). Bu Marsyas betimi çoğu koloni kentlerin yer alır ve koloni ile bağdaşmaktadır. Yine bir çok sikkede görülen diğer örneğimizde ön yüzde başı sağa dönük olan defne çelenkli Commodus ve arka yüzde çift öküz ile olasılıkla tarlayı süren kolonist betimi yer almaktadır (kat. no. 4). Bu sikke tipi tüm koloni kentlerinde yer alır ve çiftçi olarak betimlenen kolonist kentler ile özdeşleşmiştir.

Commodus Dönemi sikkelerine devam edecek olursak sıradaki örneğimizde yine başı sağa dönük olan defne çelenkli Commodus yer alır. Sikkenin arka yüzünde ise yine koloni kentlerinde sıkça görülen at betimi bulunmaktadır (kat. no. 5). Alexandria Troas'a özgü olan ve oldukça detaylı işlenmiş olan altıncı sikkemizde yine ön yüzde başı sağa dönük defne çelenkli Commodus yer alırken, arka yüzde en solda kaya üzerinde Apollon Smintheus betimlenmiştir. Tanrı sağ elinde patera, sol elinde yay ve omzunda sadak tutmaktadır. Tanrının sağında ise şahlanmış at üzerinde Büyük İskender betimi görülmektedir. Büyük İskender sağ elini kaldırarak selam almaktadır (kat. no. 6). Yedinci örneğimiz ikinci sikke ile aynı betimleri içermektedir (bkz. kat. no. 2), (kat. no. 7). Commodus Dönemi'ne ait son örneğimizde ön yüzde başı sağa dönük olan defne çelenkli Commodus, sikkenin arka yüzünde ise vücudu sola dönük ve eğilmiş bir biçimde betimlenmiş olan Apollon bulunmaktadır. Tanrı, sağ ayağını çelenkli bir cippus üzerine koymuştur ve sol eli kalçasındadır. Sağ eliyle ise kuzguna defne dalı uzatmaktadır (kat. no. 8).

Crispina Dönemi'ne ait tek sikke örneğimizde ön yüzde başı sağa dönük olan Crispina yer alır. Arka yüzde sağda Apollon Smintheus sağ elinde patera ve sol elinde yay tutuyor. Solda ise Büyük İskender betimi yer alırken ortada sunak bulunmaktadır (kat. no. 9).

Septimus Severus Dönemi'ne tarihlenen bir diğer sikkede ön yüzde başı sağa dönük olan defne çelenkli Septimus Severus betimi bulunmaktadır. Arka yüzde ise otlayan bir at betimi ve bu atın arkasında kolonist betimi yer alır (kat. no. 11). Yine bu döneme tarihlenen bir sikkede ise ön yüzde farklılık mevcuttur. Sunak üzerinde duran bir kuzgun sağındaki defne

elengine uzanmaktadır. Sikkenin arka yüzünde ise tripod üzerinde kuzgun vardır (kat. no. 12). Bu tip sikkelerin n yüzlerinde imparator başı olmaması ender görülen örneklerden birisidir.

Caracalla Dönemi'ne geldiğimizde ise yine farklı tipte sikkeler görmekteyiz. İlk örneğimizde n yüzde başı sağı dönük olan defne elenkli Caracalla bulunmaktadır. Arka yüzünde ise Apollon Smintheus Tapınağı ve üç sütünün ortasında tanrı Apollon betimlenmiştir (kat. no. 13). İkinci tipimizde yine n yüzde başı sağı dönük olan defne elenkli Caracalla yer alırken arka yüzde kanatlarını açmış kartal betimi ve onun hemen altında boğı protonu betimlenmiştir (kat. no. 14). Boğı, kuzgun, kartal ve at bu kenti simgeleyen koloni dönemi sikkelerinde de çok görülen örneklerden birisidir.

MS 3. yüzyıla tarihlenen iki farklı tipteki sikkenin n yüzlerinde başı sağı dönük Tyche yer alır. İlk sikkenin arka yüzünde ikizleri emziren dişi kurt bulunurken diğerk sikkenin arka yüzünde ise ayakta duran Genius betimlenmiştir. Genius sağı elinde Apollon Smintheus sol elinde de cornicopia tutmaktadır (kat. no. 15-16). İkizleri emziren dişi kurt betimi tüm koloni kentleri sikkelerinde mevcuttur. Koloni ile bağıdaşlaşmaktadır.

Maximus Dönemi'ndeki tek sikke örneğimizde diğerklerinde de olduğı gibi n yüzde başı sağı dönük olan Maximus başı arka yüzde ise yine birçok koloni sikkelerinde görmekte olduğumuz tetrastyle zafer takı üzerinde iki trapeion arasında betimlenmiş Victoria bulunmaktadır (kat. no. 17).

Gallus Dönemi sikkesinde ise n yüzde defne çelenkli başı sağı dönük olan Gallus betimlenmiştir. Arkada yüzde ise yine ender görülen bir betim yer alır. Yarım daire biçiminde oturan toga giyimli senatörler betimlenmiştir (kat. no. 18). Bu döneme ait başka bir örnekte n yüzde yine Gallus yer almıştır. Sikkenin arka yüzünde koloni kentini ağıştıran betimler mevcuttur. Karşılıklı oturan rahip Krinis ve Apollon betimlenmiştir. Orta sahnede ise oban Orodes ve onun önünde tripod bulunmaktadır (kat. no. 19).

Son iki örneğimize geldiğimizde başı sağı dönük olan sakallı Volusianus bulunmaktadır. Arka yüzde ise farklı bir tip Herakles ve Antioios greşirken betimlenmiştir (kat. no. 20). Diğerk sikkede de n yüzde defne elenkli Valerianus betimlenmiştir. Arka yüzde ayakta Tyche sol elinde asa tutarken, sağı elinde Victoria tutmaktadır (kat. no. 21).

Alexandria Troas'ın koloni sikkeleri bize kentin Apollon Smintheus'un kutsadığını ve tarım ve hayvan betimleri ile koloni kenti olduğunu çiftçi betimleri de ekleyerek bu savın doğru olduğunu bizlere açıklamaktadır⁶⁶.

Alexandria Troas sikkelerinin arka yüzlerindeki betimlerin tipik olanlarını diğer kentlerimizde de ilerleyen konularda göreceğiz. Bu tipler bizlere koloni ile bağdaştığını açık bir şekilde göstermektedir.

3.12. Olbasa

Burdur'un Belenli Köyü'nde yer alan Olbasa, Lysis Çayı'nın doğusunda ve Pisidia'nın güneybatısında konumlanmıştır. Bu konumundan dolayı kent bazen Pamphylia kentlerinde de anılmaktadır. MÖ 4. yüzyılın sonu ve 3. yüzyılın başları içerisinde kurulması ile beraber erken dönem tarihi hakkında da fazla bir bilgi birikimi olmamıştır⁶⁷. Olbasa Galatia kralı Amyntas'ın vefatından sonrada tamamıyla Roma'ya bağlanmıştır. Olasılıklar dahilinde de MÖ 6 yılında Augustus tarafından "Colonia Iulia Augusta Olbasena" adını alarak bir koloni statüsü kazanmıştır. Hristiyanlık Dönemi'nde de Pamphylia bölgesi piskoposluk merkezlerinden bir tanesi olmuştur.

Sikke darbında ise kentin ilk kurulduğu dönemler hakkında elimizde herhangi bir sikke örneği bulunmamaktadır. Kent Pisidia Bölgesi'nde yer alan diğer koloni kentleri gibi Geç Hellenistik Dönem'de otonom sikke basmamıştır⁶⁸. Koloni sikke basımına ise ancak Antoninus Pius Dönemi'nde başlamış ve Volusianus Dönemi'nde de sonlandırılmıştır. Augustus Dönemi'nde kurulmasına rağmen Antoninus Pius' Dönemi'nde sikke basımına başlamasının en büyük sebeplerinden birisi kentin küçük bir yerleşimde yer almasından dolayı ekonominin de aynı oranda küçük olmasıdır⁶⁹. Bu dönemdeki sikke tiplerinde ön yüzde imparator imparatoriçe ve tanrı başları yer alır. Arka yüzde ise Venüs, sancak, kartal, Bacchus, Genius, Fortuna, Hercules ve tapınak betimleri bulunmaktadır. Arka yüzdeki lejant tipleri de "COL OLBASEN, COL IVL AVG OLBASE ve COL IVL AVG OLBASENORVM"dur.

⁶⁶ Arslan 2010: 14.

⁶⁷ Sevin 2019: 187.

⁶⁸ Aulock 1971: 15-23.

⁶⁹ Filges 2015: 47.

İlk örneğimiz MS 1. yüzyıla tarihlenen bir Genius sikkesidir. Ön yüzde sağ elinde patera, sol elinde cornicopia tutan Genius betimlenmiştir. Arka yüzde defne çelengi içerisinde “OL BAS ENO RVM” lejantı görülmektedir (kat. no. 112).

İkinci sikkemiz Iulia Domna sikkesidir. Ön yüzde Iulia Domna başı yer alır. Arka yüzde de Fortuna bulunmaktadır. Tanrıça sağ elinde dümen, sol elinde cornicopia tutmaktadır (kat. no. 113). Iulia Maesa Dönemi’ne tarihlenen başka bir örnekte ön yüzde imparatoriçenin başı bulunur. Arka yüzde de at üzerinde erkek betimlenmiştir (kat. no. 114).

Diğer bir örneğimizde ise ön yüzde Iulia Mamae başı görülmektedir. Arka yüzde Hercules betimlenmiştir. Sağ elinde budak sol elinde aslan postu tutmaktadır (kat. no. 115). Katalogumuzdaki son Olbasa sikkesi imparator Maximus Dönemi’ne tarihlenmektedir. Ön yüzde defne çelenkli Maximus başı yer alırken arka yüzde çelenkli bir alınlığı bulunan distyle tapınak içerisinde kalathos giyimli Venüs betimlenmiştir (kat. no. 116).

Tanımlamış olduğumuz Olbasa sikkeleri görüldüğü üzere emisyon olarak az ve kısa bir dönemi kapsamıştır. Diğer Pisidia kentlerine göre de en az örneği bulunan kent olmuştur. Çoğu kentte görülen koloni sikke tipleri burada bulunmamıştır.

3.13. Komama

Psidia Bölgesi kentlerinden birisi olan Komama, Burdur’un Bucak ilçesine bağlı Ürkütlü Köyü’nde yer alan bir prehistorik yerleşim üzerinde “Şerefli Höyük”te kurulmuştur (Resim 4). Bu sebeple Komama’nın bölgenin pasifizasyonundan sonra kurulduğu düşünülmektedir.⁷⁰ Bir prehistorik yerleşimin üzerinde kurulduğu için kent, Tunç Çağı’ndan Bizans Dönemi’ne kadar aralıksız ayakta kalabilmiştir. Özellikle Hellenistik Dönem’den itibaren önemini arttırmış ve Roma kolonisi olduktan sonra bölgedeki en önemli kentlerden birisi olmuştur. Augustus’un bölgedeki Roma kontrolünü sağlama almak için burada kurmuş olduğu kolonilerden sonra Comama’nın da adı “Colonia Iulia Augusta Prima Fida Comama/Comamenorum” olmuştur⁷¹. Komama, koloni olduktan sonra kuzeyinde yer alan komşusu Kretepolis kentini egemenliğine almıştır⁷².

⁷⁰ Taşdöner 2017: 176.

⁷¹ Magie 1950: 462.

⁷² Mitchell 1995: 8.

Sikke darbına geldiğimizde ise kent Hellenistik Dönem'den Geç Roma Dönemi'ne kadar aralıksız sikke darbı gerçekleştirmiştir. Kentte arkeolojik bir kazı yürütülmediği için sikke buluntularını da değerlendirmek olanaksız olmaktadır. Fakat antik ve güncel kaynaklardan kent sikkeleri ile ilgili bilgileri alabilmek mevcuttur. Kent sikke darbına Antoninus Pius Dönemi'nde başlamış ve Herennius Etruscus Dönemi'nde sonlandırmıştır. Bu dönemde sikke darbının bırakmasının en büyük sebebi de tabi ki Roma'da başlayan sorunlar ve iç-dış savaşlar olmuştur. Kentin koloni sikkelerinin ön yüzlerinde sadece imparator ve imparatoriçe betimleri yer almaktadır. Arka yüzlerde ise genel olarak tipler: saban süren kolonist, tapınaklar, üç sancak, kartal, Fortuna, Nemesis ve Jupiter gibi tipler görülmektedir. Arka yüzdeki lejantlar ise genelde “COMAMA COL AVG, COL AVG COMAMEN ve COL AVG COMAMENORVM” olarak görülmektedir.

Kentin koloni sikkelerini tanımlamaya geldiğimizde ise sadece beş sikke karşımıza çıkmaktadır. İlk örneğimiz ön yüzde başı sağa dönük olan defne çelenkli Antoninus Pius yer alırken, arka yüzde saban süren kolonist betimlenmiştir (kat. no. 53). İkinci sikkemiz Geta Dönemi sikkesidir. Ön yüzde imparator Geta betimlenmiştir. Arka yüzde ise Juno Pronuba görülmektedir. Polos ve peçe giymiştir (kat. no. 54). Üçüncü örnekte ön yüzde başı sağa dönük olan Severus Alexander görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde taht üzerinde Jupiter betimlenmiştir. Tanrı sol elinde asa sağ elinde Victoria tutmaktadır (kat. no. 55). Bir diğer örnekte de yine ön yüzde başı sağa dönük olan III. Gordianus betimlenmiştir. Arka yüzde de peçeli tanrıça betimi yer alır. Tanrıça sol elinde patera tutmaktadır (kat. no. 56). Son örneğimizde ön yüzde defne çelenkli II. Philip başı yer alır. Arka yüzde ise yan yana üç sancak betimlenmiştir. Ortadaki sancağın üzerinde kartal görülmektedir (kat. no. 57).

Sonuç olarak değerlendirdiğimizde öküzleri süren kolonist ve sancak betimlerini diğer kentlerde de olduğu gibi Komama'da da sıklıkla görmekteyiz. Bu tipler özellik MS. 2. ve 3. yüzyılda sık sık kullanılmıştır. Antiochia ve sıradaki konumuzda göreceğimiz Kremna kentinde görülen sikke emisyonu Komama'da çok görülmemiştir. Bunun sebebi de kentin küçük ölçekli bir koloni kenti olmasıdır. Bahsettiğimiz bu iki tip dışında kentin diğer örnek sikkelerinde Roma karakteri ve yerel tipler görülmüştür. Son olarak da sikkenin arka yüzündeki tipler ve sikke emisyonun çok olması askeri hareketliliğe bağlı olarak o kentin büyüklüğü ile doğru orantılı olduğunu söylemek mümkündür.

3.14. Mallus

Günümüzde Adana'nın Karataş Köyü'nde konumlanan kent, yeri tespit edilemediği için ilk yerleşik tarihi de bilinmemektedir (Harita 4). Kentin en erken arkeolojik verisi ise MÖ 5. yüzyıldan itibaren bastırılmış olan sikkeleridir. Sikkeler üzerinde Yunanca "MAL" kelimesi görülmektedir⁷³. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise çoğu imparatorun uğrak yeri olan kent, istikrarlı ve sakin geçen MS 2. yüzyıldan sonra Roma İmparatorluğu'nun sıkışmış olan doğu seferleri sonucunda MS 3. yüzyılda Mallus Severus Alexander tarafından koloni unvanını ve "MALLO COLONIA" adını almıştır. Mallus Gallienus Dönemi'ne kadar da bu unvanı sürdürmüştür⁷⁴.

Koloni sikkelerinde ise kentin net bir arkeolojik araştırması olmadığı için sikke tipleri de oldukça çok değildir. Ön yüzlerde imparator başları yer alır. Arka yüzlerde Fortuna, Minerva, dişi kurt ve ikizler, Marsyas ve Amphilochoş betimleri bulunmaktadır. Lejantlarda ise "MAL COL ve MALLO COLONIA" kelimeleri görülmektedir.

Katalogumuzda ise altı farklı sikke tipi yer almıştır. İlk sikke Severus Alexander Dönemi'ne tarihlenmektedir. Ön yüzde defne çelenkli ve sakallı Severus Alexander başı yer alırken, arka yüzde ikizleri emziren dişi kurt betimlenmiştir (kat. no. 96).

II. Philip Dönemi'ne tarihlenen ikinci örnekte ön yüzde sağ kulağında "A" kontromarkı olan II. Philip başı yer alır. Arka yüzde kayalar üzerinde oturan Fortuna betimlenmiştir. Sağ elinde tahıl tutmaktadır. Sol alt sahnede ise nehir tanrısı yüzmektedir (kat. no. 97).

Üçüncü örneğimiz Trajan Decius Dönemi'ne tarihlenmektedir. Ön yüzde şua taçlı Trajan Decius başı bulunurken arka yüzde Trajan Decius şehir tanrıçasına Marsyas heykelciği sunmaktadır. Sağ kısımda iki öküz ve Amphilochoş betimlenmiştir (kat. no. 98). Yine aynı döneme tarihlenen diğer örnekte ön yüzde Senato başı betimlenmiştir. Arka yüzde ise vexillumlar arasında kaya üzerinde Fortuna oturmaktadır. Alt sahnede sağa ve sola doğru yüzen nehir tanrısı betimlenmiştir (kat. no. 99).

I. Valerianus Dönemi örneğinde ise ön yüzde defne çelenkli I. Valerianus başı betimlenmiştir. Arka yüzde ayakta Amphilochoş betimlenmiştir. Sol elinde chlamys tutmaktadır. Sağ elindeki defne dalını domuza doğru uzatmaktadır. Sağda ise podyum üzerinde tripod ve yılan dolanmaktadır (kat. no. 100).

⁷³ Erhan 2016: 3.

⁷⁴ Tahberer 2005: 79.

Son örneğimiz Gallienus Dönemi'ne tarihlenmektedir. Ön yüzde defne çelenkli ve sakallı imparatorun başı yer alırken arka yüzde tetrastyle tapınak içerisinde Nemesis betimlenmiştir. Sağ elinde ölçek, sol elinde arşın tutmaktadır (kat. no. 101).

Son olarak Mallus kenti yukarıda da değindiğimiz gibi yerleşim yeri net bilinemediği ve gerekli arkeolojik araştırmalar yapılamadığı için sikke tipleri oldukça az olmuştur. Kısa bir dönem aralığında koloni sikkesi basmıştır. Diğer örnek kentlere göre emisyon durumu da oldukça az olmuştur.

3.15. Tyana

Niğde'nin Bor ilçesinin Kemerli kasabasında yer alan Tyana kenti, antik çağda Kapadokya bölgesinde konumlanmaktadır (Resim 10). Kent, hem Akdeniz'e hem de Ortadoğu'ya inebilmek için kolaylık sağlayan bir kavşak üzerinde kurulmuştur. MÖ 1650 yıllarında Hititler burada hüküm sürmüştür. Bu tarihten itibaren de kentin önemi artmıştır ve bir ticaret merkezi olmuştur. Sınırlarını genişletmesiyle beraber kentin yeri sürekli değişmiştir. Ticaret yolu üzerinde yer almasından dolayı kent birçok kez istilaya uğramış ve çoğu uygarlığın eline geçmiştir⁷⁵. MÖ 332'de Büyük İskender'in Anadolu'ya girmesiyle beraber Tyana'da Helen hakimiyetine girmiştir. Büyük İskender'in ölümünden sonra da Kapadokya Krallığı'nın eline geçmiştir. Bu krallığın son temsilcisi Archelaus, MS 17'de imparator Tiberius tarafından ihanet kuşkusundan dolayı tahttan indirilerek Roma hakimiyetine girmiştir ve Caracalla Dönemi'nden itibaren "ΚΟΛΩΝΕΙΑΚ ΤΥΑΝΕΩΝ" adını alarak koloni statüsüne girmiştir⁷⁶.

Kent sikke basımına da Roma İmparatorluğu'ndan itibaren başlamıştır. Kentin diğer koloni kentlerinden en önemli farklı lejantların Latince yerine Yunanca kullanılmasıdır. Bunun sebebi de halkın Latince'yi kabul etmek istememesi olmuştur. Fakat bazı bölgesel sikkelerde Latince lejantlar görülmektedir⁷⁷. Koloni sikkelerinin ilk örnekleri Caracalla Dönemi'ne tarihlenir. Sikkelerin ön yüzlerinde imparator ve imparatoriçe başları, arka yüzlerde de saban süren Helios, Fortuna, boğa ve Asklepios betimlenmiştir. Arka yüzdeki lejantlar da ise "ΚΟΛΩΝΙ ΤΥΑΝΩΝ, ΚΟΛΩΝ ΤΥΑΝΩ, ve ΚΟΛΩΝΕΙΑΚ ΤΥΑΝΕΩΝ" yazılmıştır.

⁷⁵ Öcal 2010: 388-408.

⁷⁶ Franke 2007: 40.

⁷⁷ Öcal 2010: 388-408.

Katalogumuzda yer alan 4 Tyana sikkesinde ilk iki örnek Caracalla sikkesidir. Her iki sikkede de ön yüzde defne çelenkli Caracalla başı, arka yüzde ise ilk sikkede saban süren Helios, ikinci sikkede Fortuna betimlenmiştir. Tanrıça sağ elinde tahıl başlıkları tutmaktadır. (kat. no. 144-145) Son iki örneğe geldiğimizde ön yüzlerde Iulia Domna başı bulunmaktadır. Arka yüzlerde ilk örnekte Hygeia ve Asklepios betimlenmiştir. Hygeia sağ elinde patera tutarak yılanı beslemektedir. Asklepios ise yılanlı asasını tutmaktadır. Önlerinde telesphoroslar yer almaktadır. (kat. no. 146-147)

Çalışmamızın son kenti olan Tyana, görüldüğü üzere sikkelerinde Yunanca alfabeyi devam ettirerek diğer örneklerinden farklı olduğunu göstermiştir. Fakat koloni sikkelerinde örnekleri ve tipleri çok az olmakla beraber diğer koloni kentleri ile kıyaslandığında epey bir düşük ekonomiye sahip olduğu anlaşılmaktadır ve kısa bir dönemde sikke basımı gerçekleştirmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SİKKELERDE YER ALAN İKONOĞRAFİLER

4.1. Saban Süren Kolonist

Bu tip, Roma'nın koloni statüsü çerçevesinde çoğu kentte uygulamış olduğu bir tip olarak anlaşılmaktadır. Anlatılmak istenen ikonografi kentteki sınırların Romulus tarafından biri boğa ve diğeri öküz olarak betimlenmesi sikkelerde bu tipi oluşturmuştur. Saban süren kolonist veya rahip ise, Roma'nın sınırlarını belirleyen bir ritüel ile bağlantılıdır. Buna “pomerium” denilmektedir⁷⁸. Pomerium duvarın ötesi anlamına gelmektedir.

Saban betimi Augustus Dönemi itibari ile başlamıştır. İlk kez bu dönemde görülmesinin sebebi ise Augustus'un kendisini bir ikinci Romulus olarak görerek sikkeler üzerindeki pomeriumu defne çelengi giyerek saban ile betimlenmiştir⁷⁹. Bundan dolayı sabanı kullanan kişinin Augustus olabileceği de düşünülmektedir. Bu betim Marcus Aurelius Dönemi'nde devam etmiştir. Bu betim Roma'nın koloni kentlerine bronz sikke basma hakkı vermesinden itibaren görülmeye başlanmıştır. Saban süren kolonist betimi kurulan kentler için

⁷⁸ Berger 1991: 635.

⁷⁹ Virgil 2003: 31.

“sulcus primigenius” adıyla anılmakta olan bir ritüeldir⁸⁰. Bu ritüele göre kent dış saldırılara karşı korunmuş oluyordu. Augustus’tan sonraki imparatorlarında bu betimi kullanmasının sebebi olasılıkla Augustus’a ithafen yapılan bir gelenektir. Bu tip ile dinsel ve siyasi bir propaganda yapılarak buradaki halkların yönetime bağlı kalması amacı sağlanmak istenilmiştir.

4.2. Yan Yana Üç Sancak (Standartlar)

Yan yana üç sancak (standartlar) tipinde soldakinin üzerinde çelenk, ortadakinin üzerinde kartal ve sağdakinin üzerinde el betimi bulunmaktadır. Bu tipin sikkelerde kullanılmasının sebebi koloni kentlerinin korunması amacıyla kontrol altına alan askerlerin karakterini yansıtmasıdır. Ayrıca buraya yerleştirilen Roma halkı ve veteranlar Romalılaştırma politikası içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bunun dışında bu tipin kullanılmasının bir başka sebebi askeri sefer doğrultusunda basılmış olmasıdır. Üç sancak tipi II. Philip Dönemi’ne kadar devam etmiştir⁸¹.

4.3. Genius

Bu tip Roma zihniyetini anlatan en önemli tiplerden birisidir. Aynı şekilde Roma halkının da ruhunu temsil eder⁸². Genius, 9 Ekim’de Venüs Victrix ve Fausta Felicitas tarafından Capitol’de ülkenin bereketi ve başarısı ile onurlandırılarak ilişki haline gelmiştir⁸³. Böylelikle Genius Roma’nın bir inancı haline gelerek “Genius Populi Romani” kavramı ortaya çıkmıştır.

Bu betim koloni sikkelerinde erkek ve dişi olarak betimlenmiştir ve genel olarak ayakta veya oturur vaziyette biri olarak betimlenmiştir. Erkek betim Roma İmparatorluğu’da kullanılan betimdir. Dişi betim ise yerel bölgelerde kullanılmıştır⁸⁴. Elinde cornicopia ve patera tutarak alevli sunağa libasyon yapar. Bu tipin koloni sikkelerinde kullanılmasının asıl sebebi kentlerin Genius tarafından korunacağı inancına varılmasıdır. Augustus Dönemi’nden itibaren çıkmaya başlayan bu tip Domitianus Dönemi’nde yeniden hayat kazanmıştır. Koloni unvanı verilen yeni kentlerde kutsanmasını simgelemiştir. Genius betimiyle Roma’nın

⁸⁰ Applebaum 1989: 119.

⁸¹ Köker 2013: 162.

⁸² Rehak-Younger 2007: 113.

⁸³ Richardson 1992: 180.

⁸⁴ Krzyzanowska 1970: 104.

koruyucu ruhu tarafından tüm toprakların güvende olduğu düşüncesi verilerek dini propaganda yapıldığını söyleyebilmek mümkündür.

4.4. Bacchus

Şarap ve bağ tanrısı olan Bacchus, Iupiter ve Semele'nin oğludur. Roma'da kendi sıfatını alan tanrı zamanla diğer ismini alarak Liber Pater ile özleşmiştir. Birçok koloni kentinde görülen tanrı Bacchus betimi genellikle sağ elinde kantharos, sol elinde thyrsos ile betimlenmiştir. Yanında da köpek veya panter betimleri yer almıştır. Sikkelerinde de Bacchus veya Liber Pater olarak görülmektedir. Bağcılık ve şarabı temsil eden tanrı, koloni kentlerindeki verimli bir tarım ve ekonomi için bu sikkelerde kullanılmıştır. Ayrıca Roma'nın kontrolünde ortak bir inanç sistemi oluşturma çabasına da hakim olduğu için sikkelerde yer almıştır.

4.5. Kartal

Kartal genel olarak gücü çağrıştırmaktadır. Tanrı Iupiter ve Roma İmparatorluğunun baş simgesidir. Sancak betimlerinde ve ayrı bir halde görülen kartal, iki farklı tiptedir. Sancak betimlerinde kanatları açık betimlenmişken, çelenk içindeki betimi daha stilizedir. Kartalın kullanması; kanatlarını açarak koloni kentlerinin korunmasını sağlaması ve güvenli bir şekilde oradaki halkların yaşaması içindir. Bunun dışında kartal ayrıca Iupiter'in de simgesi olduğundan dolayı tanrının imparatorun koruyuculuğunu göstermektedir ve siyasi bir propaganda amacıyla basıldığı açıkça bellidir.

4.6. Marsyas

Marsyas Minerva'nın flütünü tasarlayan ve Apollo ile flüt yarışmasını göze alan bir satyrdır. Roma Formu'nda MÖ 4. yüzyıla tarihlenen omzunda bir şarap tulumu taşıyan bir Marsyas heykeli bulunmaktadır. Bu heykel Roma'daki ilk Marsyas heykelidir⁸⁵. Koloni sikkeleri üzerindeki Marsyas betimi ayakta ve omzunda şarap ile betimlenmiştir. Bu betim ilk kez Ius Italicum'a sahip kentlerde görülmektedir ve koloni kentlerinin merkezlerine heykel olarak dikilmiştir. Bu durumda koloni kentleri Roma'nın kopyası haline gelmiştir. Marsyas

⁸⁵ Erhan 2014: 677.

Ius Italicum'un simgesi olmuş olup, Roma'nın kültürel ve dini olarak propaganda yaptığını göstermektedir. Bu durum sikkelerde de açıkça görülmektedir⁸⁶.

4.7. Nemesis

Öfkeli adalet anlamına gelen bu kelime, genellikle imparatoriçenin yer aldığı sikkelerde görülmüştür. Hem soyut hem de tanrısal bir varlık olarak canlandırılmaktadır. Ayrıca adil misilleme tanrıçası olarakta bilinmektedir. Gece tanrıçası Nyks'ün kızıdır. İnsanların aşırı zenginliklerini ve haddini bilmez davranışlarına karşı bu tanrısal betim simgelenmiştir. Ayakta, grifonu ve tekerlikli bir betim ile karşımıza çıkar⁸⁷. Bu betimle de çoğu tasvirlerde olduğu gibi dini bir propaganda yapıldığı anlaşılmaktadır.

4.8. Capricorn

Capricorn oniki tane olan burç imgelerinden biridir. Özellikle Augustus Dönemi'nde yer alan betim daha sonra diğer imparatorlarda da yer almıştır. mitolojiye göre çobanların tanrısı olan Pan, Typhon canavarı tarafından kovalanmaktadır. Nil Nehri'ne gelen tanrı, nehrin üstünden atlamaktan başka çare kalmadığını düşünerek Nehrin diğer tarafına doğru zıplamıştır. Nehrin diğer ucuna az kalmışken Pan'ın arkası suyun içine batmaya başlamıştır. Fakat Pan'ın başı hala suyun üzerinde kalmıştır. Bu esnada bir tane balık Pan'ı arkasından ısırması ve böylece capricorn meydana gelmiştir⁸⁸.

Capricorn Augustus ile ilişkilendirilmektedir. Bu görüş, astrolojik açıdan imparatorun Eylül ayında doğduğu varsayılarak oğlak (capricorn) dönencesiyle ilişkilendirilmektedir⁸⁹. Ayrıca capricorn ile birlikte resmedilen globus Augustus'un ülke ve denizler üzerindeki gücünü temsil etmektedir. Globusun yanı sıra capricorn birçok sikkenin arka yüzünde bereket boynuzu ile de betimlenmiştir. Bu yüzden Augustus oğlak dönencesinde dünyaya geldiğinden dolayı bu betim ile ilişkilendirilir. Şans anlamına da gelen capricorn, Augustus içinde aynı anlamı simgelemiş ve imparatora atfen sikkelerde kullanılmıştır⁹⁰.

4.9. Dişi Kurt ve İkizler

⁸⁶ Franke 2007: 40.

⁸⁷ Tulay 2001: 146.

⁸⁸ Erhat 2008: 95.

⁸⁹ Volk 2009: 148.

⁹⁰ Keppie 1998: 140.

Mitolojik olarak Numitor'un kızı olan Rhea, Mars'tan iki çocuğu olmuştur. Bunların adları Remus ve Romulus'tur. Bu duruma oldukça kızan kral Rhea'yı nehre attırmıştır ve ikizleride bir sepet içerisinde nehre bıraktırmıştır. Bir incir ağacına takılan sepet dişi kurt tarafından bulunmuş ve bu ikizler kurt tarafından emzirilmiştir. Çoban tarafından da büyütülmüştür⁹¹.

Dişi kurt ve ikizler betimi hemen hemen bütün koloni kentleri sikkelerinde görülmektedir. Bu tip ilk olarak MÖ 2. yüzyılda basılmıştır. Daha sonra Constantinopolis'in kuruluşuna atfen gelişim göstermiştir ve en son MS 5. yüzyılda follisler üzerinde yer almıştır⁹². Yeni kurulmuş olan koloni kentlerinin Remus ve Romulus kardeşler ile bağlantılı olduğu görüşüne inanıldığı için bu betim sikkelerde sık sık görülmektedir. Romalıların şahsiyetini gösteren bu betim, yeni kurulmuş olan kentlerin belirleyici bir özelliği olmuştur. Bu tip sabanı da simgelediği için kolonizasyon ile doğru orantılıdır⁹³. Yine bu tipin bir diğer amacı da Romalılaştırma politikası ile propaganda yapmaktır. Ayrıca halka karşı bir soyluluk göstergesi olup, özendirme çabasıda içindedir.

4.10. Örtülü Tanrıça

Bu betim, sadece Komama sikkelerinde görülmekte olup, cepheden ve ayakta olarak betimlenmiştir. Kimi örneklerde elinde patera tutarken kimi örneklerde de asa tutmaktadır. Komama sikkelerinde de iki sütunlu tapınak içerisinde betimlenir. Bu tip MS 2. yüzyıldan itibaren kullanılmıştır. Antoninus Pius'tan Etruscus'a kadar dönemi kapsar ve sadece Septimus Severus, Severus Alaexander, II. Philip ve Decius Dönemleri'nde basılmamıştır. Bu betim kentin koruyucu tanrıçası olabileceğinden dolayı sikkelerde kullanılmıştır.

4.11. Iupiter

Kronos ve Rhea'nın oğlu olan tanrı ışık ve şimşek saçmaktadır. Birçok birlikteliğinden farklı tanrı ve tanrıçalar dünyaya getirtmiştir. Neredeyse her koloni kentinde görülen bu betim, sola dönük ve taht üzerinde de oturarak betimlenir. Vücudunun üst kısmı çıplaktır. Kimi zaman sağ elinde Victoria, sol elinde asa tutarak betimlenirken, kimi zaman da tahtın altında şimşek demeti betimi de kullanılır. Sikkelerde Iupiter betiminin görülmesinin ana sebebi Iupiter tapınımının kentlerde önemli bir yere sahip olmasından dolayıdır. Ayrıca bazı

⁹¹ Erhat 2002: 62.

⁹² Jones 1990: 327.

⁹³ Ramsey 2009: 365.

sikke lejantlarında görülen “Iupiter Capitolinus” adıyla baş tanrının Latince isminin kullanımının yaygınlaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

4. 12. Kybele

Tanrıça Anadolu’da bereket ve dağ tanrıçasıdır. Kybele betimi sikkelerde sağ elinde phiale veya patera, sol elinde tympanum tutarak betimlenir. Taht üzerinde oturmaktadır. Özellikle bazı Pisidia kentlerinde adı Mida olarak geçmektedir⁹⁴. Anadolu’da önemli bir yere sahip olan Kybele, Roma’nın himayesi ve kontrolü altında kalması bu külte mensup kişilerin de Roma’nın kontrolünde kalmasını sağlamıştır. Bu betimin sikkeler üzerinde görülmesi kentlere bolluk ve bereketi getirmesi, ayrıca halkı beslenmesi umudu ile imparatorun duaya çıkmasını ifade etmektedir⁹⁵ ve inanç sisteminde birliğe ulaşıldığı için kentler sikkelerinde tanrıçaya yer vermiştir.

4.13. Minerva

Iupiter ve Metis’in kızları olan Minerva, koloni sikkelerinde klasik tipiyle karşımıza çıkmıştır. Sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan ve başında miğfer ile betimlenmiştir. Etrüsk ve Yunanlıların etkisiyle tanrıça Roma’da en önemli üç tanrıdan birisi olmuştur ve sikkelerde basımı oldukça geniştir. Tanrıça adına çoğu koloni kentlerinde heykeller yaptırılmıştır. Sikkelerde ona verilen önemi göstermektedir. Bunun dışında barış ve akıl tanrıçası olan Minerva sikkelerde betimlenerek koloni kentlerine huzurun ve barışın gelmesini sağlamak amacıyla sikkeler üzerinde görülmektedir.

4.14. Hercules

Iupiter ve Alkme’nin oğlu olan Hercules sikkeler üzerinde çıplak ve ayakta betimlenmiştir. Omzunda aslan postu ve sol koluyla sütuna yaslanır ve Yunan tipine göre daha yumuşak bir şekilde betimlenir. Sağ eli arkada ve hesperidlerin elmasını tutarak betimlenir. Bazen de onun atribüleri ile betimlenir. Tanrının koloni sikkelerinde görülmesinin sebebi ise kült ile alakalıdır. Özellikle Lykaonia Bölgesi’nde en çok tapınım gören tanrılardan birisi olduğu için kentler sikkelerinde Hercules’i tasvir etmiştir.

⁹⁴ Aşir 2021: 61.

⁹⁵ Ramsay 1918: 148.

4.15. Fortuna

Fortuna, kentlerdeki huzuru, mutluluğu ve zenginliği temsil eder. Ayrıca talih ve kader tanrıçasıdır. Yunan ve Roma Dönemleri'nde kentlerin kaderlerine hâkim olduğuna inanıldığı için kent tanrıçası ile eş tutulmuştur. Sikkeler üzerinde yoğun bir şekilde tasvir edilmiştir. Tanrıça bir elinde cornicopia, diğer elinde de dümen tutarak betimlenir. Dümen betimi insanlığın kaderini yönetme anlamına gelir⁹⁶. Bazı kent sikkelerinde Fortuna Nemesis'e ve Nemesis Fortuna'ya benzetilmiştir⁹⁷. Yine Fortuna betimi ile kentlerde dini propaganda yapıldığı anlaşılmaktadır.

4.16. Victoria

Titan Pallas ile Styx'in kızları olan tanrıça, zafer teriminin kişileştirilmiş hali olarak bilinmektedir. Bütün koloni kenti sikkelerinde görülen bu tip, zafer tanrıçası olarak bilinmektedir. Kanatlı ve bir elinde defne çelengi ile tasvir edilir. Sikkelerde kullanılmasının asıl amacı tanrıçanın hızı sayesinde ölümden kaçabileceklerine ve günlük işlerini hızlı bir şekilde halledebileceklerine inandıkları için sikkelere bastırmışlardır. İkinci nedense Yunan pantheonunda saygı ve sevgi gördüklerinden dolayı imparatorların başarılarını ve zaferlerini halka göstermek amacıyla sikkelerde kullanılmıştır.

4. 17. Tapınak

Bu betim birçok koloni kenti sikkelerinde yer almıştır. Tapınak betimlerinin sikkeler yer almasının başlıca sebepleri dini önem, olası bir mimari yapının olması, siyasi ve kültürel propagandadır. Tapınak içerisinde tanrı ve tanrıça betimli sikkeler; o kentte hangi tanrı veya tanrıça betimi var ise onun adına bir kült veya tapınak olduğunu bizlere gösterir. Fakat sikkelerde görülen bu mimari betimler var olan olası mimari yapılar ile bire bir benzerlik göstermemektedir. Yine sadece tapınak betimi olan sikkeler de Roma'nın kültürel açıdan mimari bir zenginliğe sahip olduğunu anlatmaktadır. Burada da yapılan propagandalar romanizasyonun bir parçasıdır⁹⁸.

⁹⁶ Krzyzanowska 1970: 104.

⁹⁷ Levick 1967: 150.

⁹⁸ Anabolu 1983: 1-4.

4. 18. Harpokrates

Son betimimiz olan Harpokrates, diğer betimlerde olduğu gibi birçok kent sikkinde yerini almıştır. Mısır mitolojisinde Horus ile özdeşleşen tanrı İsis ve Osirus'un oğludur. Helenizasyon Dönemi'nde Yunan pantheonuna dahil olmuştur. Sikkelerde modius, cornicopia ve nar betimleri ile görülmektedir. Özellikle Hellenistik Dönem'de ki sikkelerde yoğun bir şekilde görülen betim bu dönemde ortaya çıkan inanç sistemi kaygısından dolayı Roma Dönem'i sikkelerinde de devam ettirilmiştir⁹⁹.

4.19. Venüs

Iupiter ve Dione'nin kızları olan Venüs, aşk ve bereket tanrıçası, ayrıca hayvan hakimesidir¹⁰⁰. Roma şehrinin koruyucusudur. Sikkeler üzerinde çıplak veya yarım çıplak halde betimlenmektedir. Güvercin, yunus, elma ve teke gibi belirteçleri vardır. Koloni sikkelerinde Venüs lejantlarının görülmesi Romalılaştırma çabasının bir göstergesi olmuştur. Venüs'ün bu sikke tipiyle beraber imparatorların soylarını Aeneias'a dayandırmalarından dolayı siyasi ve dini bir propaganda gerçekleştirilmiştir.

⁹⁹ Aşır 2021: 48.

¹⁰⁰ Erhat 2008: 42.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yapılan bu çalışma sonucunda Roma'nın Anadolu'daki kolonizasyonu hakkında yeterli miktarda yapılan araştırmalar ile bilgi sahibi edinmiş olduk ve toplamda 147 sikke tek tek açıklanıp betimlenerek bir sonuca varılmak istenmiştir. Yapılan sikke taramasında dikkat çeken bir özellik bazı kentlerde yeterli kadar sikke taramasının yapılmamış olmasıdır.

Koloni kentleri özellikle Augustus Dönemi'nde kurularak Romalılaştırma politikasının tüm kentlere yayılımı sağlanmıştır. Kentlerin askeri, siyasi ve ekonomik durumu sikkeler sayesinde öğrenilmiştir.

Roma İmparatorluğunun koloni kentlerinin kurmasının asıl amacı Anadolu'daki topraklarını koruması ve liderliğini sürdürmek istemesi sonucuna varılmıştır. Kentler önemli yol ve liman kenarlarına kurularak askerler için önemli bir lojistik konuma sahip olmuşlardır.

Çoğu koloni kentlerine vatandaş kolonileri yerleştirilmiştir. Bu durum bizlere Roma nüfusunun diğer kentlere yayılarak bir propaganda gösterisi olduğunu kanıtlamıştır. Bu vatandaş kolonileri ekonomiyi canlı tutmuşlardır. Tarım ve hayvancılık bunun en büyük göstergesidir.

Latin kolonileri ise Anadolu'da pek görülmemektedir. Daha çok Sicilya ve Roma'da yer almışlardır. Veteran kolonileri Anadolu'da birkaç kentte görülmüştür. Emekli olan Roma askerleri bu kentlere yerleştirilerek hayatlarını sürdürmüşlerdir. Yine bu durum romanizasyonun bir dayanağı olduğu sonucuna varılmıştır.

Koloni kentlerin resmi dili Latince olup, bu durum sikkelerin ön ve arka yüzlerinde de görülmüştür. Bu özellikte Romalılaştırma çerçevesinde gerçekleşmiştir. Sikkelerin arka yüzünde yazan lejantlar (COL, AVG, CAES vb.) kentlerin statüsünü göstermeyi konu edinilmiştir.

Parion kolonizasyon sikkelerinde yer alan "Gemella" lejantı iki lejyonun birleşmesi anlamına gelmekte olup Parion'a komşu olan Lampsakos kenti ile lejyonlarının birleştirdiğini ve bir koloni kenti olarak devam ettiği sonucuna varılmıştır.

Sinope ve Apameia kentleri Iulius Caesar Dönemi'nde kurulmuş olan ilk koloni kentlerindendir. Ayrıca bu kentler ius Italicum'a yani kenti sikkelerini basma hakkına sahip olup, kendi senatolarına da sahiplerdir. Ninica kenti de bu dönemde kurulan Kilikia'daki ilk

kenttir. Koloni kentlerinin en önemli durumu olan Ius Italicum, her kentin kendi sikke basımını gerçekleştirmesine hak tanımıştır ve bundan dolayı her kent ekonomik açıdan güçlü duruma gelmiştir. Fakat bazı kentler bu unvana sahip olamadığından dolayı sikke basımları koloni olduktan yıllar sonra gerçekleştirmiştir (Örneğin Olbasa ve Parlais). Bu durumda bu kentlerin ekonomik durumlarının ne kadar düşük seviyede olduğunu göstergesidir. MS 1. ve 2. yüzyılların Anadolu’da Roma kolonizasyonunun en zirve dönemi olduğu bu sikkeler ile de anlaşılmaktadır.

Augustus Dönemi’nde Roma İmparatorluğu altında olmasına rağmen Hellen kültür geleneğini sürdüren kent Alexandria Troas olmuştur. Bu durum Roma’yı rahatsız etmemiştir ve Alexandria Troas’ın adının değişimini de kabul etmemiştir. . Kent, Augustus Dönemi’nde kurulan koloni kentlerinden ius Italicum’a sahip tek kenttir.

Antiochia kenti ise çok önemli bir Roma merkezi, Psidia’daki en büyük koloni kenti ve koloni kentleri arasında en büyük ekonomiye sahip olan kentlerden birisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Kremna Augustus Dönemi’nde koloni olmasına rağmen ekonomik sebeplerinden dolayı ancak Hadrianus Dönemi’nden itibaren sikke basımına başlamıştır. Aynı şekilde Komama’da Augustus Dönemi’nde koloni statüsü almıştır, fakat Antoninus Pius Dönemi’nde sikke basımları gerçekleştirmiştir. Günümüzde ekonomi ne kadar önemli ise antik çağlarda da bir o kadar önemli olduğunu burada görmek mümkün olmuştur. Ekonomi kentleri ayakta tutan en büyük dayanak olmuştur.

Olbasa ve Parlais kentleri de aynı şekilde düşük bir ekonomiye sahip olmuşlardır. Onlarında sikkeleri Antoninus Pius Dönemi’nde itibaren görülmektedir. Iconium kenti Lykaonia bölgesinde kurulan tek koloni kenti olmuştur. Fakat bu kentte de sikke emisyonu oldukça dar bir çerçevededir. Yine Lystra kentide Augustus Dönemi’nde sikke basımı gerçekleştirerek ayakta kalabilmiştir. Germa kenti ise Galatia’da kurulan tek koloni kentidir ve burada sadece veteran kolonileri yerleşmiştir.

Mallus ve Tyana kentleri MS 2. yüzyılın sonlarında koloni statüsü almıştır. Tyana Kappadokia’daki tek koloni kentidir ve diğer kentlerden en önemli farkı sikkelerinin Latince yerine Yunanca olmasıdır. Bu durum Tyana’nın Yunan kültür geleneğini devam ettirdiğini bizlere göztermiştir.

Tüm kentlerde yer alan ikonografiler yukarılarda da bahsettiğimiz gibi Romalılaştırma politikası içerisinde yer almış olup, ayrıca Roma kültürünün ve dilinin empoze edilerek kentlerde hakimiyet kurma ideolojisinin görülmesi çok açıktır. Bu koloni kentlerinin kurulmasının bir diğer önemi ise kentlerin askeri açıdan önemli bir konumda yer almasıdır. Olası bir savaşta veya saldırı da stratejik konumlarından dolayı kenti korumak daha kolay olmuştur.

Ana amaç Romalılaştırma olsa da, her koloni kenti için farklı bir politika ve ekonomik bir yol işlenmiştir. Her kent farklı bir biçimde yönetilmiştir. Bundan dolayı her kentte yer alan farklı tiplerde sikkeler görülmektedir. Özellikle sikkelerde görmüş olduğumuz saban süren rahip veya kolonist tipi ve dişi kurt ve ikizler tasviri neredeyse tüm kentlerde görülen bir tip olmuştur. Saban betimi imparator Augustus Dönemi'nde basılmaya başlanmış ve bereket ile ilişkilendirilerek Augustus'a atfedilmiştir. Dişi kurt ve ikizler betimi de Roma'nın kuruluş mitosundan yola çıkılarak yine kentlerde propaganda ve Romalılaştırma politikasını yayma amacı hedeflenmiştir. Koloni ile bağdaşan bu tipler kentlerin vazgeçilmez betimi olmuştur. Diğer görülen tiplerde her kente özgü tiplerdir ve yine birçok kentte aynı olan tipler ve tasvirler yer almıştır.

Yine sikkelerdeki ikonografilerde yukarıda da bahsettiğimiz gibi Roma'nın günlük yaşamından da bizlere bilgiler vermiştir. Ne yazık ki bazı kentlerde yeteri kadar arkeolojik araştırma ve kazı olmadığından dolayı az miktarda sikke tipolojisi yer almıştır. Belki de bu kentlerde yeterli ve tatmin edici bir araştırma yapılırsa koloni hakkında çok farklı detaylı bilgiler, yeni sikkeler ve bu sikkelerde birçok yeni koloni tipleri görülebilir.

Son olarak yapmış olduğumuz bu çalışma şüphesiz ki arkeoloji bilimine önemli bir ölçüde katkı yapacaktır. Gelecek nesillerin de oluşacak şartlar doğrultusunda bu koloni kentlerini daha fazla araştırarak ve geçmişten bilgiler alarak çitayı bir üst seviyeye çıkaracaklarından hiç şüphemiz olmayacaktır.

KISALTMALAR VE KAYNAKÇA

Çalışmada Alman Arkeoloji Enstitüsü ve Amerikan Arkeoloji Enstitüsü tarafından önerilenler dışında aşağıdaki kısaltmalar kullanılmıştır. Antik kaynakların kısaltmalarında Der Kleine Pauly'nin, Türkçe kısaltmalarda ise Türk Dil Kurumu'nun tavsiye ettiklerine uyulmuştur.

- Abay 2018 N. Abay, “Lykaonia Bölgesi’nde Roma Dönemi’ne Ait Bir Grup Koloni Iconium Sikkesi”, SEFAD 40, 207-220.
- Abbott 1915 F. F. Abbott, “The Colonizing Policy Of The Romans From 123 to 31 B.C.”, Classical Philology X, 365-380.
- Anadolu 1983 M.U. Anadolu “Küçük Asya Sikkeleri Üzerindeki Mimarlık Yapıtları İle İlişkili Olan Resimler”, Arkeoloji-Sanat Dergisi II, 1-4.
- Applebaum 1989 S. Applebaum, Judaea in Hellenistic and Roman Times: Historical and Archaeological Essays, (New York), Brill Academic Pub
- Arslan 2010 N. Arslan, Taşın Hayat Verdiği Kent: Assos, (İstanbul), Homer Kitabevi
- Aşır 2021 C. Aşır, Romanizasyon Politikası Kapsamında Kremna Sikkeleri, Bursa Uludağ Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Bursa)
- Aubet 2001 M. E. Aubet, The Phoenicians and The West, Second Edition (Cambridge), Cambridge University Press
- Aulock 1971 H. v. Aulock, “Kleinasiatische Münzstätten VIII. Die römische Kolonie Olbasa”, JNG XXI, 15-23.
- Aulock 1973 H. v. Aulock, “Kleinasiatische Münzstätten X. Parlais in Pisidien”, JNG

XXIII, 7-18.

- Aulock 1979 H. v. Aulock, “Münzen un Stätde Pisidiens II”, İst. Mit. Beiheft 22
- Berger 1991 A. Berger, Encyclopedic Dictionary of Roman Law, (Philadelphia),
The American Philosophical Society
- Bosch 1953 E. Bosch, “Colonia Iulia Concordia Apamea Sikkeleri”, Tarih Dergisi 2,
237-262.
- Brown 2000 P. Brown, Geç Antik Çağda Roma ve Bizans Dünyası, T. Kaçar (çev.),
(İstanbul), Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- Campell 2004 J. B. Campell, Greek and Roman Military Writers, (New York),
Cambridge University Press
- Chilver 1954 G. E. F. Chilver, “Colonisation Under Caesar and Augustus”, The
Classical Review 4, 43-44.
- Cohen 1995 M. Cohen, The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands and Asia
Minor, (California), University of California Press
- Çelikbaş 2010 E. Çelikbaş, Parion Roma Kolonizasyon Sikkeleri, Atatürk Üniversitesi,
(Yayımlanmamış Doktora Tezi), (Erzurum)
- Erhan 2016 F. Erhan, Sosyal ve Beşeri Bilimlere Küresel Yaklaşımlar, (Ankara),
Detay Yayıncılık
- Erhat 2008 A. Erhat, Mitoloji Sözlüğü, (İstanbul), Remzi Kitabevi
- Filges 2015 A. Filges, Münzbild und Gemeinschaft Die Pragungen der römischen
Kolonien in Kleinasien, (Bonn), Dr. Rudolf Habel: GmbH
- Franke 2007 P.R. Franke, Roma Dönemi’nde Küçük Asya, (İstanbul), Ege Yayınları

- Gransden 2003 K. W. Gransden, Virgil: The Aeneid, (Cambridge), Cambridge University Press
- Griffith 1935 G.T. Griffith, The Mercenaries of the Hellenistic World, (Cambridge), Cambridge at the University Press
- Herodotos 1999 Herodotos, Herodot Tarihi, A Erhat – M. Ökmen (çev.), (İstanbul), Remzi Kitabevi
- Hill 1914 G. F. Hill, “The Coinage of Pisidian Antioch”, Journal of the Royal Numismatic Society 14, 299-313.
- Jones 1990 J. M. Jones, A Dictionary of Ancient Roman Coins, (London), Spink
- Karaman 2012 A. Karaman, “Kilistra Antik Kenti, Mevcut Durumu ve Turizm Potansiyeli”, Uluslararası Hatunsaray (Lystra) ve Çevresi, Tarih, Kültür ve Turizm Sempozyumu, 507-514.
- Kaya 2005 M. A. Kaya, “Anadolu’da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi”, TAD 38, 11-30.
- Keppie 1998 L. Keppie, The Making of the Roman Army: From Republic to Empire, (Oklahoma), University of Oklahoma Press
- Kienast 1980 D. Kienast, “Zur Baupolitik Hadrians in Rom”, Chiron Band 10, 391-412.
- Köker 2013 H. Köker, Eskiçağ’da Komama: Tarihi ve Sikkeleri, İstanbul Üniversitesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (İstanbul)
- Krzyzanowska 1970 A. Krzyzanowska, Monnaies Coloniales D’Antioche De Pisidie, (Warsaw), Panstwowe Wydawnictwo Naukowe
- Last 1990 H. M. Last, The Cambridge Ancient Histroy, (Cambridge),

Cambridge University Press

- Levick 1967 B. Levick, Roman Colonies in Southern Asia Minor, (Oxford), Clarendon Press
- Levick 1999 B. Levick, Tiberius the Politician, Second Edition (Oxford), Routledge
- Magie 1950 D. Magie, Roman Rule in Asia Minor, (Princeton), Princeton Legacy Library
- Mansel 2014 A. M. Mansel, Ege ve Yunan Tarihi, (Ankara), Türk Tarih Kurumu
- Mitchell 1995 S. Mitchell, Cremna in Pisidia: An Ancient City in Peace and in War (Wales), Classical Press of Wales
- Moscatti 2004 S. Moscatti, Fenikeliler, S. Gül (çev.), (Ankara), Dost Kitabevi
- Öcal 2010 T. Öcal, “Antik Tyana Şehrinden Günümüz Kemerhisar’a Kadar Olan Yerleşmenin Tarihsel Süreci”, Marmara Coğrafya Dergisi 22, 388-408.
- Özsait 1985 M. Özsait, Hellenistik ve Roma Devrinde Pisidiya Tarihi, (İstanbul), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
- Pomeroy-Burstein B. Pomeroy – M. Burstein, A Brief History of Ancient Greece: Politics, Society and Culture, 3rd Edition (New York) Oxford University Press
- Ramsay 1916 W. M. Ramsay, “Colonia Caesarea (Pisidian Antioch) in the Augustan Age”, JRS VI, 83-114.
- Ramsay 2009 W. M. Ramsay, The Cities of St. Paul: Their Influence on His Life and Thought, The Cities of Eastern Asia Minor, (London), Hodder and Stoughton
- Rehak-Younger 2007 P. Rehak – J. G. Younger, Imperium and Cosmos: Augustus and the

- Northern Campus Martius, (Wisconsin), Wisconsin University Press
- Richardson 1992 L. Richardson, A New Topographical Dictionary of Ancient Rome, (London), Johns Hopkins University Press
- Salmon 1955 E. T. Salmon, "Roman Expansion and Roman Colonization in Italy", Phoenix 9, 63-75.
- Sancaktar 2009 H. Sancaktar, "Pisidia, Kilikia ve Lykaonia Bölgelerindeki Roma Koloni Kentleri Sikke Tipolojisi", AKMED 3, 371-384.
- Sancaktar 2009 H. Sancaktar, "Anadolu'daki Roma Koloni Kentleri ve Sikke Tipolojisi" Ankara Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi), (Ankara)
- Sevin 2019 V. Sevin, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I, 5. Baskı (Ankara), Türk Tarih Kurumu
- Stockton 2002 D. Stockton, The Gracchi, First Edition (Oxford), Oxford University Press
- Stoneman 1997 R. Stoneman, Alexander the Great, Second Edition (New York), Routledge
- Tahberer 2005 B. Tahberer, Antik Kilikia Sikkeleri, (Adana)
- Talbert 2001 R. J. A. Talbert, Atlas of Classical History, (Sydney) Taylor and Francis Ltd
- Taşdöner 2017 K. Taşdöner, Anadolu'da Roma Eyaletleri, 1. Basım (İstanbul), Bilge Kültür Sanat
- Tekin 2019 O. Tekin, Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş, 13. Baskı (İstanbul), İletişim Yayınları

- Tulay 2001 A. S. Tulay, Genel Nümizmatik Sözlüğü, (İstanbul), Arkeoloji ve Sanat Yayınları
- Volk 2009 K. Wolk, Manilius and His Intellectual Background, (Oxford), Oxford University Press
- Wallace-Williams 1999 R. Wallace – W. Williams, Tarsuslu Paulus'un Üç Dünyası, Z. İlkelen (çev.), (İstanbul), Homer Kitabevi
- <https://www.coinarchives.com/> (03.11.2020 – 25.05.2021)
- <https://www.asiaminorcoins.com/> (03.11.2020 – 25.05.2021)

LEVHALAR LİSTESİ

- Harita 1:** Fenike Kolonizasyonu. Girgin 2006: 90.
- Harita 2:** Yunan Kolonizasyonu. <https://worldarkeoloji.blogspot.com/2017/03/koloniler-nicin-ve-nasl-kuruldu.html> (25.05.2021)
- Harita 3:** Anadolu'da Roma Kolonizasyonu. Oğuz Tekin Arşivinden
- Harita 4:** Roma Kolonizasyon Haritası. <https://www.carotta.de/subseite/echo/tumult-e.html> (25.05.2021)
- Harita 5:** Mallus Haritası. googleearth.com
- Resim 1:** Alexandria Troas. <https://canakkale.com/gezilecek-yerler/alexandria-troas-antik-kenti> (25.05 2021)
- Resim 2:** Antiochia (Pros Pisidiam). Pisidia Antiokhia Kazı Arşivinden.
- Resim 3:** Apamea (Myrleia). <https://kulturenvanteri.com/yer/apamea-myrlea/#16/40.367622/28.893826> (25.05.2021)
- Resim 4:** Comama. Köker 2013: Res. 1.

Resim 5: Cremna. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/burdur/gezilecekyer/kremna> (25.05.2021)

Resim 6: Lystra. <https://www.arkeolojikhaber.com/haber-kilistra-antik-kenti-11824/> (26.05.2021)

Resim 7: Parion. <https://canakkale.ktb.gov.tr/TR-70579/parion-biga.html> (26.05.2021)

Resim 8: Parlais. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/isparta/gezilecekyer/prostanna-harabesi> (26.05.2021)

Resim 9: Sinope. <https://www.beyaztarih.com/resimlerle-tarih/detay/sinop-sehir-tarihinden-anekdotlar> (26.05.2021)

Resim 10: Tyana. Öcal 2010: 392.

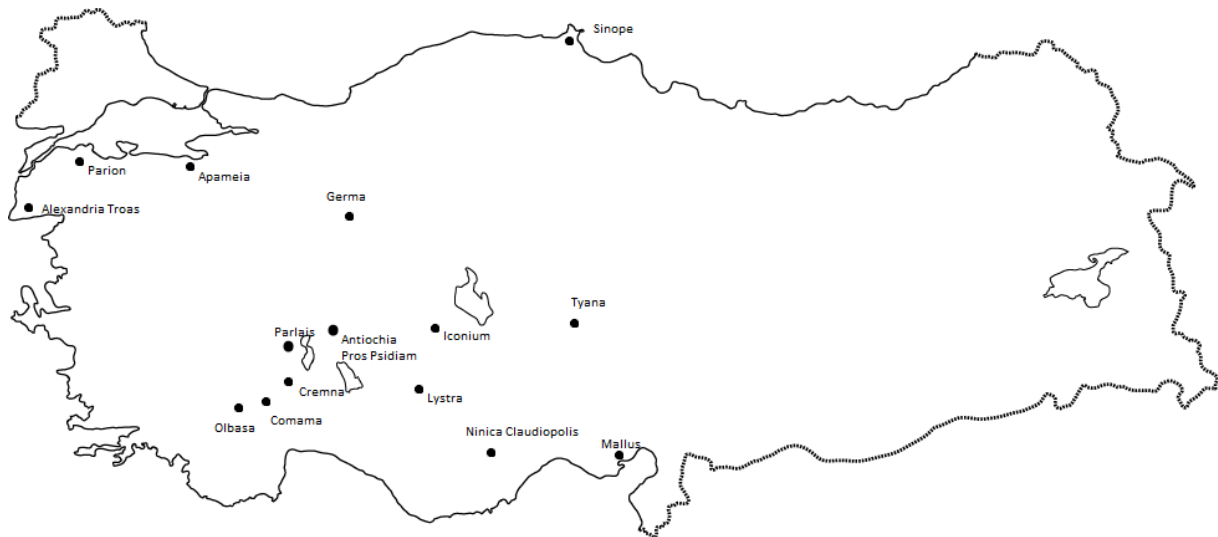

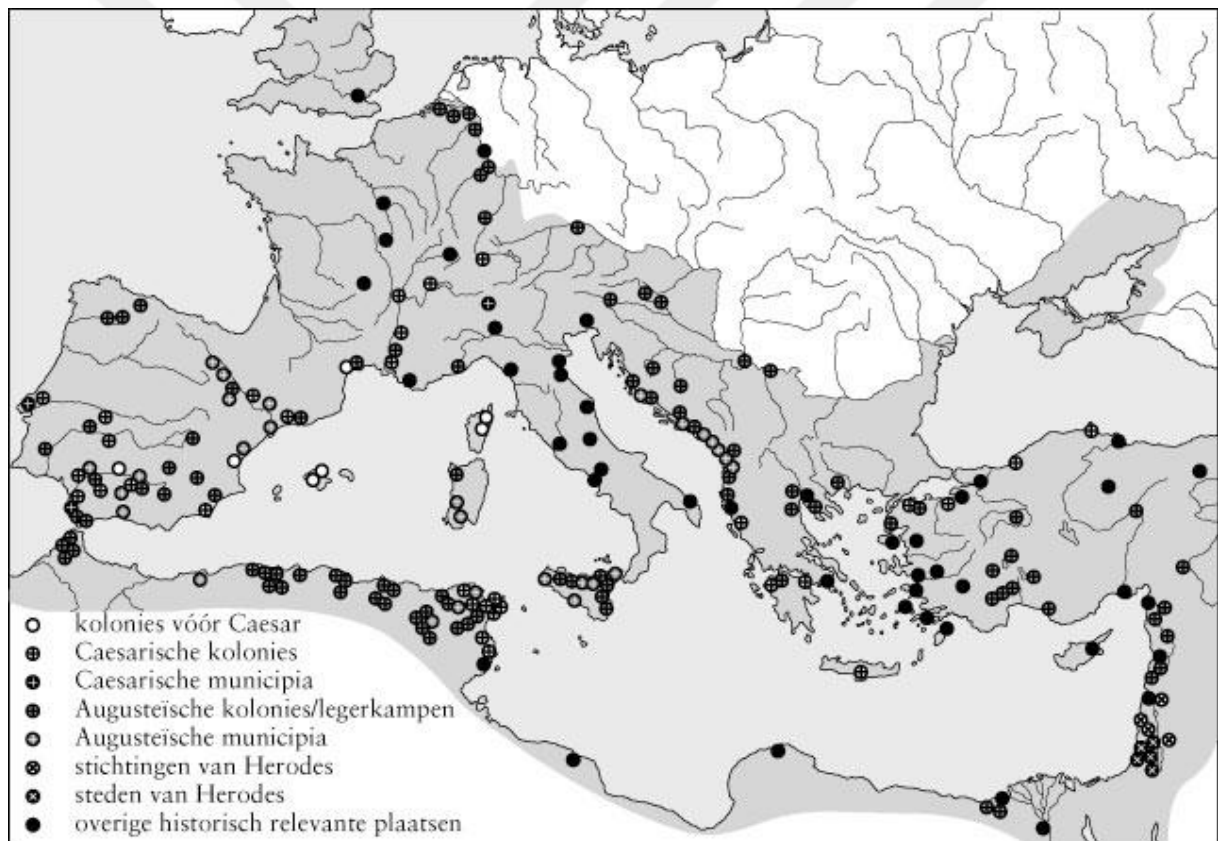
Harita 1

Harita 2

Harita 3

Harita 4

Harita 5

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

Resim 5

Resim 6

Resim 7

Resim 8

Resim 9

Resim 10

SİKKE KATALOGU

Alexandria Troas

1. **ÖY:** IMP CAES AVREL ANTONINVS; Defne çelenkli Antoninus Pius başı sağa.

AY: COL AVG TROA; Apollon Smintheus sağa, sağ elinde patera tutuyor.

AE, 22.56 mm, 7.04 gr, MS 138-161

<https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=11765> (03.11.2020)

2. **ÖY:** COMMODO CAESA; Noktalı bordür içerisinde Commodus başı sağa.

AY: COL AVG TRIA; Noktalı bordür içerisinde tripod.

AE, 17 mm, 2.59 gr, MS 166-177

<http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=12297> (03.11.2020)

3. **ÖY:** IMP CAI M AVR COMMOD AVR; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL AVG TROAD; Noktalı bordür içerisinde Marsyas sağa. Sağ kolunu uzatıyor, sol koluyla omzunun üzerinde şarap tutuyor.

AE, 23.5 mm, 4.44 gr, MS 177-192

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1715830&AucID=3899&Lot=985&Val=502f039eef9217ffac33f85ddc57545> (03.11.2020)

4. **ÖY:** COMMDVS CAE; Defne çelenkli sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL AVG TROA; Saban süren kolonist sağa.

AE, 17 mm, 3.49 gr, , MS 177-192

http://www.wildwinds.com/coins/ric/commodus/_alexandriaTroas_McClean_7664_corr.txt
(04.11.2020)

5. ÖY: IMP CAI M AVR COMMOD AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL AVG TROAD; Noktalı bordür içerisinde at betimi sağa.

AE, 25 mm, 7.43 gr, MS 177-192

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=15505#top_display_media (04.11.2020)

6. ÖY: IMP CAI M AVR COMMOD AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL AVG TROA; Noktalı bordür içerisinde solda alçak bir sütunun üzerinde Apollon Smintheus. Sağ elinde patera, sol elinde yay ve omzunda sadak tutuyor. Sağda at üzerinde Büyük İskender betimi sola. Selam alarak sağ kolunu kaldırıyor.

AE, 23 mm, 8.21 gr, MS 177-192

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=15504#top_display_media (04.11.2020)

7. ÖY: CAI COMM A; Noktalı bordür içerisinde sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL AVG TROA; Noktalı bordür içerisinde tripod.

AE, 16 mm, 1.18 gr, MS 177-192

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1655124&AucID=3515&Lot=568&Val=ef4282c696e8f118ab7a6e686d37f51a> (04.11.2020)

8. ÖY: IMP CAI M AVR COMMOD AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL AVG TROAD; Noktalı bordür içerisinde ayakta ve eğilmiş Apollon betimi sola. Sağ ayağını çelenkli bir cippus üzerine koymuş, sol elini kalçasına koymuştur. Sağ eliyle kuzgunun üzerine defne dalı tutmaktadır.

AE, 26 mm, 9.24 gr, MS 177-192

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=15407#top_display_media (04.11.2020)

9. ÖY: CRISPINA AVGSTA; Noktalı bordür içerisinde Crispina başı sağa.

AY: COL AVG TROAD; Noktalı bordür içerisinde sağda Apollon Smintheus. Sol elinde yay, sağ elinde patera tutuyor. Solda Büyük İskender betimi sağa ve ortada sunak.

AE, 26 mm, 10.02 gr, MS 178-182

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=13459#top_display_media (04.11.2020)

10. ÖY: COMMO DO CAES; Defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL AVG TROA; Lyra.

AE, 16 mm, 2.16 gr, MS 180-192

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=6479#top_display_media (04.11.2020)

11. ÖY: SEVERVS PIVS AVG; Defne çelenkli, sakallı Septimus Severus başı sağa.

AY: COL AVG TROAD; Otlayan at betimi sağa. Arkasında ayakta kolonist sağa. Solda ağaç betimi.

AE, 23 mm, gr?, MS 193-211

http://www.wildwinds.com/coins/ric/septimius_severus/_alexandriaTroas_CNG_761983.txt
(04.11.2020)

12. ÖY: Sunak üzerinde kuzgun sağa. Kuzgun defne çelengine uzanmakta.

AY: COL AVG TRO; Tripod üzerinde kuzgun sağa.

AE, 13 mm, 1.31 gr, MS 193-235

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=15310#top_display_media (04.11.2020)

13. ÖY: M AVREL ANTONIN; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Caracalla başı sağa.

AY: COL AVG TROAD; Noktalı bordür içerisinde Apollon Smintheus Tapınağı. Üç sütunlu ve içeride tanrı Apollon Smintheus betimi.

AE, mm?, 7.94 gr, MS 198-217

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=5147#top_display_media (04.11.2020)

14. ÖY: M AVREL ANTONINVS; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Caracalla başı sağa.

AY: COL AVG TROA; Noktalı bordür içerisinde kanatlarını açmış kartal betimi sağa. Altta boğa protomu sağa.

AE, 25 mm, 8.01 gr, MS 198-217

http://www.wildwinds.com/coins/ric/caracalla/alexandriaTroas_Bellinger_A286var.txt
(04.11.2020)

15. ÖY: CO ALEX TR CO AV; Kule taçlı Tyche başı sağa.

AY: COL AVG TROA; Dişi kurt ikizleri emziriyor.

AE, 22 mm, 4.59 gr, MS 3. yüzyıl

<https://en.numista.com/catalogue/pieces150322.html> (04.11.2020)

16. ÖY: COL TROA; Noktalı bordür içerisinde kule taçlı Tyche başı sağa.

AY: COL AV TRO; Genius betimi sola. Sol elinde cornicopia, sağ elinde Apollon Smintheus tutmakta.

AE, 21 mm, 5.67 gr, MS 3. yüzyıl

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=5810#top_display_media (04.11.2020)

17. ÖY: IMP MAXIMVS CAE; Noktalı bordür içerisinde Maximus başı sağa.

AY: TRO COL; Noktalı bordür içerisinde tetrastyle zafer takı üzerinde, iki trapeion arasında küre tutan Victoria.

AE, 25 mm, 8.98 gr, MS 235-238

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=13460#top_display_media (04.11.2020)

18. ÖY: IMP C VIBI TRIBO GALLVS AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Gallus başı sağa.

AY: AVG ALEXAND TROADA; Her biri toga giyimli yarım daire biçiminde oturmuş senatörler.

AE, 20 mm, 6.20 gr, MS 251-253

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=13439#top_display_media (04.11.2020)

19. ÖY: IMP VIB TREB GALLVS AV; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Gallus başı sağa.

AY: COL AVG TROAD; Birbirine dönük karşılıklı oturan rahip Krinis ve tanrı Apollon. Ortada çoban Oroles ve önünde bir tripod.

AE, 21 mm, 6.25 gr, MS 251-253

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=13440#top_display_media (04.11.2020)

20. ÖY: IMP C VIBI AFINI OLVSSIANV; Defne çelenkli, sakallı Volusianus başı sağa.

AY: Güreşen Herakles ve Antioios.

AE, 23 mm, 6.85 gr, MS 251-253

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=72&pid=13013#top_display_media (04.11.2020)

21. ÖY: IMP LICIN VALERIAN; Defne çelenkli, sakallı Valerianus başı sağa.

AY: COL AVGO TRO; Ayakta Tyche betimi sola. Sol elinde asa, sağ elinde Victoria tutuyor.

AE, 22 mm, 4.42 gr, MS 253-260

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1664277&AucID=3531&Lot=213&Val=0fb1462a68729556d8a377d0442de54b> (04.11.2020)

Antiochia (Pros Pisidiam)

22. ÖY: TITO IMP CAESARI AVGVSTI F COS V; Defne çelenkli Titus başı sağa.

AY: ANT COL; Vexillum tutan ve öküz boyunduruğu ile saban süren kolonist sağa.

AE, 20 mm, 7.40 gr, MS 69-79

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=13832#top_display_media (05.11.2020)

23. ÖY: ANTONINVS AVG PIVS PP TRP COS III; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Antoninus Pius başı sağa.

AY: GENIO COLONIE ANTIOCH; Noktalı bordür içerisinde ayakta Genius betimi sola. Sol elinde asa tutuyor, sağ eliyle cornicopiyı sunağa uzatıyor.

AE, 28 mm, 8.35 gr, MS 138-161

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=10680#top_display_media (05.11.2020)

24. ÖY: AN TIOC; Phrygian başlık giyimli erkek başı sağa.

AY: AI COLONI; Alevli sunak.

AE, 12 mm, 1.40 gr, MS 138-193

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=6516#top_display_media (05.11.2020)

25. ÖY: AVRELIVS CAESAR; Sakallı Marcus Aurelius başı sağa.

AY: COLONIAE ANTIOCHIA; İkizleri emziren dişi kurt.

AE, 18 mm, 4.82 gr, MS 139-161

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1736789&AucID=3950&Lot=2660&Val=b80a4041c26743f1fa7e4ceb8bfed6d3> (05.11.2020)

26. ÖY: M AVRELI COMMODVS; Defne çelenkli Commodus başı sağa.

AY: COLONIA ANTIOCHIA; Noktalı bordür içerisinde kartal sola.

AE, 18 mm, 3.05 gr, MS 166-177

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1736791&AucID=3950&Lot=2662&Val=19ca6d48cae8f060dfbcb633071173a6> (05.11.2020)

27. ÖY: DIVA FAVSTINA; Noktalı bordür içerisinde Faustina başı sağa.

AY: ANTIOCHIAE COLONIAE; İki cornicopia arasında caduceus.

AE, 22 mm, gr?, MS 175

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=2792#top_display_media (05.11.2020)

28. ÖY: L SEPT SEV PERT AVG IMP; Defne çelenkli, sakallı Septimius Severus başı sağa.

AY: ANTIOCH GENI COL CAE; Ayakta Genius sola. Başında kalathos, sol elinde defne dalı ve sağ elinde cornicopia tutuyor.

AE, 22 mm, 2.53 gr, MS 193-211

http://www.wildwinds.com/coins/ric/septimius_severus/antiochPisidia_Leypold_1984.txt (05.11.2020)

29. ÖY: IVLIA AVGVSTA; Noktalı bordür içerisinde Iulia Domna başı sağa.

AY: VIRT AVG COL ANTIOCH; Şahlanmış at üzerinde Caracalla sağa. Sağ altta yere yatan düşmana mızrak fırlatıyor.

AE, 33 mm, 26 gr, MS 193-198

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=14909#top_display_media (06.11.2020)

30. ÖY: IMP CAES M AVR ANTONINVS AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli Caracalla başı sağa.

AY: COL CAES ANTIOCH S-R; Noktalı bordür içerisinde ayakta frig başlıklı erkek betimi sağa. Sağ elinde asa sol elinde küre üzerinde Victoria tutuyor. Önünde bucranium ve arkasında horoz betimi.

AE, 34 mm, 26.20 gr, MS 193-211

http://www.wildwinds.com/coins/ric/caracalla/antiochPisidia_BMC_38.txt (06.11.2020)

31. ÖY: IMP CAES M AVR ANTONINVS AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Caracalla başı sağa.

AY: CAE ANTIOCH COL; Bordür içerisinde saban süren rahip sağa. Üstte iki sancak betimi.

AE, 33 mm, 23.04 gr, MS 198-217

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=13572#top_display_media (06.11.2020)

32. ÖY: IM CM AV SEV ALEXANDER AV; Defne çelenkli Severus Alexander başı sağa.

AY: ANTIOCHI COL ANTHIUS; Oturan nehir tanrısı Anthius sola. Sağ elinde cornicopia tutmakta. Sırtını amphoraya yaslamakta. Arkasında defne dalı.

AE, 26 mm, 10.59 gr, MS 222-235

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=11473#top_display_media (06.11.2020)

33. ÖY: IMP CAES M ANT GORDIANVS; Defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: CAES ANTIOCH COL S-R; Palmiye ağacına kalkan asan iki Victoria.

AE, 34 mm, 25.26 gr, MS 238-244

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1736796&AucID=3950&Lot=2667&Val=c056bc37ccfae8707fc8458068cbd14a> (06.11.2020)

34. ÖY: IMP CAES M ANT GORDIANVS AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: CAES ANTIOCH COL S-R; Noktalı bordür içerisinde togalı imparator betimi sola. Sağ elinde patera tutarak sunak üzerinde kurban adıyor. Solda üç adet sancak betimi.

AE, 33 mm, gr?, MS 238-244

http://www.wildwinds.com/coins/ric/gordian_III/antiochPisidia_AE33_BMC_88.txt (06.11.2020)

35. ÖY: IMP CAES M ANT GORDIANVS A; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: CAES ANTIOCH COL S-R; At üzerinde III. Gordianus betimi sağa. Sağ elinde mızrak tutuyor. Mızrağı aslana fırlatmakta.

AE, 32 mm, 26.76 gr, MS 238-244

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=11320#top_display_media (06.11.2020)

36. ÖY: IMP CAES M ANT GORDIANVS AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: CAES ANTIOCH COL S-R; Noktalı bordür içerisinde platform üzerinde 3. Gordianus sola. Arkasında görevli sola. Solunda Liberitas vatandaşa para veriyor.

AE, 33 mm, 23.19 gr, MS 238-244

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=4785#top_display_media (06.11.2020)

37. ÖY: IMP CAES M ANT GORDIANVS A; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: ANTIOCHIA COLONIA CAESAR S-R; Sandalye üzerinde oturan Securitas sağa. Sol elinde cornicopia tutuyor.

AE, 34 mm, 23.78 gr, MS 238-244

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=10059#top_display_media (06.11.2020)

38. ÖY: IMP M IVL PHILIPPVS AVG; Şua taçlı, sakallı I. Philip başı sağa.

AY: CAES ANTIOCHI COLO S-R; Noktalı bordür içerisinde iki sancak arasında vexillum. Üstte üç kuş betimi.

AE, 24 mm, 8.91 gr, MS 244-249

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=6565#top_display_media (06.11.2020)

39. ÖY: IMP M IVL PHILIPPVS PF AVG PM; Noktalı bordür içerisinde şua taçlı II. Philip başı sağa.

AY: CAES ANTIOCH COL; Noktalı bordür içerisinde kurban aletleri. Simpulum, pedum, oinochoe ve aspergillum.

AE, 26 mm, 12.78 gr, MS 247-249

http://www.wildwinds.com/coins/ric/philip_II/antiochPisidiaSNGFr1279.txt (06.11.2020)

40. ÖY: IMP M IVL PHILLIPVS PF AVG PM; Şua taçlı II. Philip başı sağa.

AY: CAES ANTIOCH COL S-R; Quadriga üzerinde II. Philip sağa. Sol elinde kartal uçlu asa tutuyor.

AE, 20 mm, 10.13 gr, MS 247-249

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=270&pid=13479#top_display_media (06.11.2020)

41. ÖY: IMP C VIB AP CALVSSIANO AVG; Noktalı bordür içerisinde şua taçlı Volusianus başı sağa.

AY: ANTIOCHI COLON S-R; Noktalı bordür içerisinde ayakta Minerva sola. Sol elinde mızrak, sağ elinde Victoria tutuyor.

AE, 25 mm, gr?, MS 251-253

<http://www.wildwinds.com/coins/ric/volusian/ antiochPisidia AE25 Kryz 14.txt>
(06.11.2020)

42. ÖY: IMP CA GALIHNVS PIVS AV; Şua taçlı Gallienus başı sağa.

AY: ANTIOSHI COL S-R; Bordür içerisinde öküzlere çiftçilik yapan rahip sağa. Arkada iki sancak.

AE, 26 mm, 14.21 gr, MS 253-268

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1736800&AucID=3950&Lot=2671&Val=70590da26f0803ae248e69ab881c287e> (06.11.2020)

Apamea (Bithynia)

43. ÖY: Noktalı bordür içerisinde petasoslu Hermes başı sağa.

AY: C I C A D-D; Noktalı bordür içerisinde caduceus.

AE, 16 mm, gr?, MS 1. yüzyıl

<http://www.wildwinds.com/coins/greece/bithynia/apamea/RecGen 32.txt> (07.11.2020)

44. ÖY: C CAESAR AVG GERMANICVS PON M TR POT; Defne çelenkli Caligula başı sola.

AY: GERMANICVS CAESAR DEC C I C; Germanicus başı sola.

AE, 29 mm, gr?, MS 37-41

<http://www.wildwinds.com/coins/ric/caligula/RPC 2013.txt> (08.11.2020)

45. ÖY: IMP CAES NERVA TRAIAN AVG GERM; Defne çelenki Traian başı sağa.

AY: C I C A DD; Trireme üzerinde asker sola. Sağ elini havaya kaldırıyor, sol eliyle kılıcın kabzasını tutuyor.

AE, 22 mm, 4.85 gr, MS 98-117

http://www.wildwinds.com/coins/ric/trajan/apamea_Mionnet_25.txt (08.11.2020)

46. ÖY: M AVRELIVS CAES AVG PF; Noktalı bordür içerisinde sakallı Marcus Aurelius başı sağa.

AY: DIANA LVCIF AVG C I C A DD; Biga üzerinde Artemis Phosphorus sağa. Her iki elinde de meşale tutuyor.

AE, 30 mm, 16.71 gr, MS 139-161

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=17&pid=6636#top_display_media (08.11.2020)

47. ÖY: IMP C M AVRELIVS ANTONINVS AV; Bordür içerisinde defne çelenkli Caracalla başı sağa.

AY: COL IVL CONC AVG APAM DD; Bordür içerisinde küre üzerinde Victoria sola.

AE, 23 mm, 7.15 gr, MS 198-217

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=17&pid=12629#top_display_media (08.11.2020)

48. ÖY: IMP C M AVRELIVS ANTONINVS AVG; Defne çelenkli, sakallı Caracalla başı sağa.

AY: COL IVL CONC AVG APAM DD; Serapis sola. Sağ elini selam vermiş şekilde kaldırıyor, sol elinde asa tutuyor. Sol altta çelenkli sunak.

AE, 33 mm, 19.41 gr, MS 198-217

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1724921&AucID=3929&Lot=1429&Val=8fdcdbe583d362fc3515e988057b802a> (08.11.2020)

49. ÖY: IMP S GETA AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli Geta başı sağa.

AY: CIC ADD; Noktalı bordür içerisinde diz çökmüş, başı sola Daphne. Solda defne dalı.

AE, 4.98 gr, 21 mm, MS 209-211

http://www.wildwinds.com/coins/ric/geta/apamea_CNG_75-810.txt (08.11.2020)

50. ÖY: L SEPT GETA CAES; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli Geta başı sağa.

AY: COL IVL CONC AVG APAM DD; Noktalı bordür içerisinde Bacchus sola. Sağ elinde üzüm bağı, sol elinde thyrsos tutuyor. Sol altında panter.

AE, 25 mm, 10.61 gr, MS 209-211

http://www.wildwinds.com/coins/ric/geta/apameia_RecGen_86.txt (08.11.2020)

51. ÖY: IMP C M AVRELIVS ANTONINVS AV; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli Elegabalus başı sağa.

AY: Noktalı bordür içerisinde CIC A DD.

AE, 22 mm, 4.01 gr, MS 218-222

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=17&pid=5239#top_displa_y_media (08.11.2020)

52. ÖY: IMP C TREBONIVS GALLO PF AVG; Şua taçlı, sakallı Gallus başı sağa.

AY: Dalga üzerinde yelkenli sağa.

AE, 30 mm, gr?, MS 251-253

http://www.wildwinds.com/coins/ric/trebonianus_gallus/apamea_RecGen_104var.txt (08.11.2020)

Comama

53. ÖY: IMP CAESAR ANTONINVM; Defne çelenkli Antoninus Pius başı sağa.

AY: COL AVG COMAMENORVM; Boyundurukla saban süren kolonist sola.

AE, 27 mm, 9.65 gr, MS. 138-161

http://www.wildwinds.com/coins/ric/antoninus_pius/comama_CNG_169-105.txt (09.11.2020)

54. ÖY: P SEPT GETA CAES; Geta başı sağa.

AY: COL AVG COMAMENOR; Ayakta Iuno Pronuba. Polos ve peçeli.

AE, 18 mm, 3.30 gr, MS 198-209

http://www.wildwinds.com/coins/ric/geta/_comama_SNGvA_5067.txt (09.11.2020)

55. ÖY: IMP CAES M AVR SEV ALEXANDRO PIV AVG; Defne çelenkli Severus Alexander başı sağa.

AY: COL IVL AVG I F COMAMENO; Taht üzerinde Iupiter sola. Sol elinde asa, sağ elinde Victoria tutuyor.

AE, 34 mm, 12.52 gr, MS 222-235

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=274&pid=14086#top_display_media (09.11.2020)

56. ÖY: IMP CAM ANT OCRDIANO; Defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: COL COMAMEN; Peçeli tanrıça betimi sağa. Sol elinde patera tutuyor.

AE, 19 mm, 4.61 gr, MS 238-244

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=274&pid=14322#top_display_media (09.11.2020)

57. ÖY: IMP C M IVL SEVER PHILLIPVAS AVG; Defne çelenkli II. Philip başı sağa.

AY: COL COMAMEN; Noktalı bordür içerisinde üç sancak betimi. Ortadaki sancığın üzerinde kartal betimi.

AE, 26 mm, 7.04 gr, MS 247-249

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=274&pid=12638#top_display_media (09.11.2020)

Cremna

58. ÖY: ADRIANVS AVGVSTVS; Noktalı bordür içerisinde defne çelekli, sakallı Hadrianus başı sağa.

AY: GENIO COL CRE; Genius sola. Sağ elinde patera, sol elinde vexillum tutuyor.

AE, 20 mm, 4.92 gr, MS 117-138

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=13608#top_display_media (10.11.2020)

59. ÖY: HADRIANVS AVGVSTVS; Bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Hadrianus başı sağa.

AY: COL CREMNENS; Bordür içerisinde üç sancak.

AE, 29 mm, 19.79 gr, MS 117-138

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=12698#top_display_media (10.11.2020)

60. ÖY: HADRIANVS AVGVSTVS; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Hadrianus başı sağa.

AY: AVG COL CRE; Sömürgeci olarak saban süren Hadrianus sağa.

AE, 32 mm, 26.84 gr, MS 117-138

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=4476#top_display_media (10.11.2020)

61. ÖY: IMP C M AVR; Defne çelenkli, sakallı Marcus Aurelius başı sağa.

AY: DIAMAE C REM; Diana sola. Sağ elinde patera, sol elinde mızrak tutuyor.

AE, 24 mm, 8.09 gr, MS 161-180

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=6544#top_display_media (10.11.2020)

62. ÖY: IMP C L SEVER PERTIN AVG; Defne çelenkli, sakallı Septimus Severus başı sağa.

AY: GENO COL CRE; Genius sola. Sağ elinde patera, sol elinde cornicopia tutuyor.

AE, 3.84 gr, 19 mm, MS. 193-211

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=14210#top_display_media (10.11.2020)

63. ÖY: IMP C L SEP SEVER PERTIN AVG; Defne çelenkli, sakallı Septimus Severus başı sağa.

AY: APOLLINI PROPVL AEO COL CREM; Apollo Propylaeos sağa. Ok ve yay atar vaziyette. Sağ omzunun üzerinde chlamys.

AE, 37 mm, 39.79 gr, MS 193-211

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=9887#top_display_media (11.11.2020)

64. ÖY: IVLIAE AVGVSTA; Noktalı bordür içerisinde Iulia Domna başı sağa.

AY: MATRI DEOR COL IVL AVG; Noktalı bordür içerisinde; distyle tapınak içerisinde taht üzerinde Kybele sola. Sağ elinde patera tutuyor. Sol altta patera tutan Iulia Domna (?). Sağ altta aslan.

AE, 37 mm, 21.08 gr, MS 193-217

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=9884#top_display_media (11.11.2020)

65. ÖY: P SEP GET A FOR CAES; Bordür içerisinde Geta başı sağa.

AY: M ERC COL CR; Bordür içerisinde sepet üzerinde oturan Hermes sola. Sol elinde caduceus tutuyor.

AE, 21 mm, 6.26 gr, MS 198-209

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=12707#top_display_media (11.11.2020)

66. ÖY: IMP M AVR ANT P F AVG; Bordür içerisinde defne çelenkli Caracalla başı sağa.

AY: CLAR COL CREM; Bordür içerisinde Apollo Klorios sola. Sağ elinde defne dalı tutuyor. Sol altında lyre, sağ altında tripod yer alıyor.

AE, 26 mm, 11.32 gr, MS 198-217

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1726193&AucID=3930&Lot=492&Val=0ce4760d6417e06c56ae396942d6ab71> (11.11.2020)

67. ÖY: IVL MAMEAM AVG; Noktalı bordür içerisinde Iulia Mamae başı sağa.

AY: VEN COL CRE; Noktalı bordür içerisinde Venüs sola. Sol altta Eros.

AE, 21 mm, 4.97 gr, MS 222-235

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=14333#top_display_media (11.11.2020)

68. ÖY: IMP CAE C IVL VER MAXIMINO AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı I. Maximinus başı sağa.

AY: MINERVA COL IVG AVG CREM; Noktalı bordür içerisinde Minerva sağa. Sağ elinde mızrak tutuyor. Mızrağa dolanmış yılan betimi yer alıyor.

AE, 41 mm, gr.? MS 235-238

http://www.wildwinds.com/coins/ric/maximinus_I/kremna_AE41_SNGvA_5101.txt (11.11.2020)

69. ÖY: IMP CAESARI M ANTONIO GORDIANO PF AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: AVG EEILCI CREMNENSIVM COL F AG; Noktalı bordür içerisinde taht üzerinde oturan Hades sola. Sol elinde mızrak tutuyor. Sağ elini Cerberos'a uzatıyor.

AE, mm?, 18.49 gr, MS 238-244

http://www.wildwinds.com/coins/ric/gordian_III/kremna_SNGFrance_1509.txt (11.11.2020)

70. ÖY: IM CA M ANTO GRDIANO; Defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: COL CREMNA; Noktalı bordür içerisinde ayakta Harpokrates sola. Sol elinde cornicopia tutuyor. Sağ elini ağzına getiriyor. Sol altta çiçek betimi.

AE, 20 mm, 4.74 gr, MS 238-244

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=13642#top_display_media (11.11.2020)

71. ÖY: CAB TRANQVILLINAM AVG; Noktalı bordür içerisinde stephane giyimli Tranquillina başı sağa.

AY: COL CREMNENSIVM; Ayakta Bacchus sola. Sol elinde thyrsus, sağ elinde kantharos tutuyor. Sol altta köpek betimi.

AE, 19 mm, 3.86 gr, MS 241-244

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1733840&AucID=3944&Lot=415&Val=5c7661341acd14b1b0b1c93cb89a6651> (11.11.2020)

72. ÖY: SAB TRANQVILLNAM AVGVSTAM; Stephane giyimli Tranquillina başı sağa.

AY: COL IVL AVG FELICIS CREMNENSIVM; Taht üzerinde Roma sola. Sağ elinde cornicopia, sol elinde küre tutuyor.

AE, 32 mm, 16.63 gr, MS 241-244

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=5549#top_display_media (11.11.2020)

73. ÖY: IMP CAE IVL PHILIPPVS M P F AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı I. Philip başı sağa.

AY: HERCVL COL CRE; Ayakta Hercules betimi sağa. Sağ elinde Hesperidler'in elmalarını tutuyor. Bucranium üzerinde aslan derili sopaya sol eliyle yaslanıyor.

AE, 33 mm, 26.21 gr, MS 244-249

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=8644#top_display_media (11.11.2020)

74. ÖY: IMP CS L DOM AVRELIANO; Defne çelenkli, sakallı Aurelianus başı sağa.

AY: FORTVN COL CREM; Polos giyimle ayakta Fortuna sola. Sol ayağının yanında imparator başı, sağ ayağının yanında Kestros yer alıyor.

AE, 31 mm, 15.75 gr, MS 270-275

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1742260&AucID=3970&Lot=846&Val=8aeca36372b87d33b1b1c050630df0e4> (11.11.2020)

75. ÖY: IMP CS L DOM AVRELIANO; Defne çelenkli, sakallı Aurelianus başı sağa.

AY: COL IVL CREM NEN; Noktalı bordür içerisinde solda sol elinde patera tutan ayakta Hygieia sağa, sağda sağ eliyle yılanlı asasını tutan Asklepios sola.

AE, 30 mm, 12.07 gr, MS 270-275

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=275&pid=5001#top_display_media (11.11.2020)

Germa

76. ÖY: IMP COM ANTONIN; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL GERMENOR; Noktalı bordür içerisinde dişi kurt ve ikizler.

AE, 18 mm, 3.45 gr, MS 177-192

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1711380&AucID=3879&Lot=168&Val=0ef7e17781106f70c9b29415263093af> (13.11.2020)

77. ÖY: IMP M AVR COM ANTONINVS; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: CO GERMENORVM; Noktalı bordür içerisinde iki sancak arasında kartal betimi.

AE, 30 mm, 18.22 gr, MS 177-192

http://www.wildwinds.com/coins/ric/commodus/_germa_BMC_01.txt (13.11.2020)

78. ÖY: IMP M AVR COM ANTONI; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL AVG F GERMEN; Ayakta Hygieia sağa. Sol elinde patera, sağ kolunda yılan tutuyor.

AE, 22 mm, 9.13 gr, MS 177-192

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=460&pid=15374#top_display_media (13.11.2020)

79. ÖY: M AVR COM ANTONINVS; Defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL AVG GERMENOR; Taht üzerin Iupiter sağa. Sol elinde mısır koçanı, sağ elinde asa tutuyor.

AE, 29 mm, 17.85 gr, MS 177-192

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=460&pid=4810#top_display_media (.13.11.2020)

80. ÖY: IMP M AVR COM ANTONINVS; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL AVG FEL GERMENORVM; Ayakta Asklepios sola. Sağ elinde yılanlı asa tutuyor.

AE, 29 mm, 20.28 gr, MS 177-192

http://www.wildwinds.com/coins/ric/commodus/_germa_Stacks_2010_301.txt (13.11.2020)

Iconium

81. ÖY: DOMITI CAIS AVG F; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli Domitianus başı sağa.

AY: COLONEA ICONIE; Noktalı bordür içerisinde ayakta Minerva. Sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan tutuyor.

AE, 18 mm, 4.39 gr, MS 81-96

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=281&pid=14073#top_display_media (14.11.2020)

82. ÖY: ANTONINVS AVG PIVS; Defne çelenkli, sakallı Antoninus Pius başı sağa.

AY: COL ICO; Minerva başı sağa.

AE, 18 mm, 4.10 gr, MS 138-161

http://www.wildwinds.com/coins/ric/antoninus_pius/iconium_Aulock_308.txt (14.11.2020)

83. ÖY: ANTON AVG P; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Antoninus Pius başı sağa.

AY: COL ICO; Noktalı bordür içerisinde nehir tanrısı sağa. Sağ elinde kamış tutuyor. Sol kolunu amphoraya yaslamış.

AE, 15.5 mm, 1.89 gr, MS 138-161

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1715881&AucID=3899&Lot=1036&Val=9dd88cd2ccf3f037c544039885195481> (14.11.2020)

84. ÖY: IMP C M ANTO CORDIAN A; Defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AE: COL ICONIEI S-R; Noktalı bordür içerisinde Marsyas sola.

AE, 17 mm, 2.02 gr, MS 238-244

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=281&pid=13734#top_display_media (14.11.2020)

85. ÖY: IMP CAES M AT GORDIANVS AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: COL AELI ADRI ICONIESI S-R; Arkası 4/3 dönük, başı izleyiciye bakan küvet üzerinde Venüs sola. Kendini yıkayıp saçını kıvırmaktadır. Sağda ağaç üzerine chitonu asmıştır. Sağ altta başı sağa dönük köpek.

AE, 32 mm, 20.92 gr, MS 238-244

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1724965&AucID=3929&Lot=1473&Val=6cc80521a0d77c4924ef26cb48f9a180> (14.11.2020)

86. ÖY: IMP CAE M ANT GORDIANVS AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: COL A EL HA D ICONINS S-R; Noktalı bordür içerisinde at üzerinde III. Gordianus sağa. Sağ elinde mızrak ile önündeki Persli'yi yere düşürmekte.

AE, 30 mm, 29.18 gr, MS 238-244

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=281&pid=8709#top_display_media (15.11.2020)

87. ÖY: IMP CAES M ANT GORDIANVS AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: ICONIENSI COLO S-R; Noktalı bordür içerisinde taht üzerinde Fortuna sola. Sağ elinde dümen, sol elinde cornicopia tutuyor. Tahtın altında tekerlek betimi.

AE, mm?, 13.43 gr, MS 238-244

http://www.wildwinds.com/coins/ric/gordian_III/ iconium_Aulock_335.txt (15.11.2020)

88. ÖY: IMP CAES M AT GORDIANVS AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli III. Gordianus başı sağa.

AY: COL AEL HA DRICONIESI S-R; Noktalı bordür içerisinde palmiyenin solunda kalkan üzerinde yas tutan kadın betimi sola. Palmiyeinin sağında ağaca bağlanmış erkek betimi sağa. Altta harpa.

AE, 33 mm, 17.72 gr, MS 238-244

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=281&pid=8647#top_display_media (15.11.2020)

89. ÖY: IMP C P LIC GALLIENVS P F A; Noktalı bordür içerisinde şua taçlı Gallienus başı sağa.

AY: ICONI ENSIVM CO S-R; Noktalı bordür içerisinde quadriga üzerinde Gallienus sağa.

AE, 23 mm, 6.36 gr, MS 253-268

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1737583&AucID=3954&Lot=211&Val=ab8d27f7650f2da839ebfb3d602295ea> (15.11.2020)

Lystra

90. ÖY: IMPE AVGVSTI; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli Augustus başı sola.

AY: COL IVL FEL CEM LVSTRA; Noktalı bordür içerisinde saban süren kolonist sola.

AE, 28 mm, 11.84 gr, MÖ 2 – MS. 14

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=398&pid=5019#top_display_media (17.11.2020)

91. ÖY: IMP T CAE AVG VESPA; Defne çelenkli Titus başı sola.

AY: COL IL LVS; Noktalı bordür içerisinde Minerva başı sola.

AE, 20 mm, 5.40 gr, MS 79-81

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1732350&AucID=3942&Lot=589&Val=8ed9eb33c35e12687b24569a1eb050ad> (17.11.2020)

92. ÖY: ANTONINVS AVG PIVS P P TR P COS III; Defne çelenkli, sakallı Antoninus Pius başı sağa.

AY: CERERIS COL LVSTRA; Tabure üzerinde Ceres sola. Sağ elinde gelincik ve mısır koçanları, sol elinde asa tutuyor. Solda modius.

AE, 23 mm, gr?, MS 138-161

http://www.wildwinds.com/coins/ric/antoninus_pius/lystra_SNGRighetti_1466.txt (17.11.2020)

93. ÖY: ANTONINVS AVG PIVS P P TR P COS IIII; Defne çelenkli, sakallı Antoninus Pius başı sağa.

AY: MINERVAE COL LVSTRA; Ayakta Minerva sola. Sağ elinde alevli sunak üzerinde patera, sol elinde mızrak tutuyor. Mızrağa dayanmış kalkan betimi sağda.

AE, 23 mm, 7.97 gr, MS 138-161

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1679229&AucID=3732&Lot=910&Val=a5f39666560633f9b43af827e5b9097f> (17.11.2020)

94. ÖY: FAVSTINAE AVGVSTAE; II. Faustina başı sağa.

AY: COL IVL LVSTRA; Modius başlı Fortuna sola. Sağ elinde dümen, sol elinde cornicopia tutuyor.

AE, 22 mm, 4.59 gr, MS 147-175

http://www.wildwinds.com/coins/ric/faustina_II/_lystra_Aulock_1.txt (17.11.2020)

95. ÖY: CAESAR AVRELIVS; Sakallı Marcus Aurelius başı sağa.

AY: COLONIAE LVSTRA; İkizleri emziren dişi kurt sağa.

AE, 16 mm, 4.4 gr, MS 161-180

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=398&pid=12743#top_display_media (17.11.2020)

Mallus

96. ÖY: IMP ES SEV ALEXANDPOC; Defne çelenkli, sakallı Alexander Severus başı sağa.

AY: MALO COLONIAE FELIX; İkizleri emziren dişi kurt.

AE, 22 mm, 7.40 gr, MS 222-235

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=315&pid=2145#top_display_media (19.11.2020)

97. ÖY: M IVL PILIPPVM CAESAREM; Defne çelenkli II. Philipp başı sağa. Sağ kulağında A kontromarkı var.

AY: MAL COL AMFILOCH; Kayaların üzerinde oturan Fortuna sola. Sağ elinde tahıl tutuyor. Sol altta nehir tanrısı yüzüyor. Sağ alta başka bir nehir tanrısı durmakta.

AE, 28 mm, 11.05 gr, MS 244-249

http://www.wildwinds.com/coins/ric/philip_II/ mallos LevanteColl 443.txt

98. ÖY: IMP CAES CAI ME CVIN DECI TRAIANO EVS SE; Bordür içerisinde şua taçlı Trajan Decius başı sağa.

AY: MALLO COLONIA FELIX S-C; İmparator şehir tanrıçasına Marsyas heykelciği sunuyor. Sağda Amphilochos ve bir çift öküz.

AE, 37 mm, 32.03 gr, MS 249-251

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=315&pid=10768#top_display_media (19.11.2020)

99. ÖY: SACRA SINATVS; Senato başı sağa.

AY: MALLO COLONIA; Noktalı bordür içerisinde vexillum arasında kaya üzerinde oturan Fortuna sola. Altta sağa ve sola yüzen nehir tanrısı.

AE, 32 mm, 18.53 gr, MS 249-251

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1705158&AucID=3827&Lot=201&Val=913dc24aaaa822f0bc8323a1c3c3b66b> (19.11.2020)

100. ÖY: IMP C LIC VALERIANVS PI FE AVG; Defne çelenkli I. Valerianus başı sağa.

AY: MALLO COLONIA S-C; Noktalı bordür içerisinde ayakta Amphilochos sola. Sol elinde chlamys, sağ elinde defne dalını domuza uzatıyor. Arkasında podyum üzerinde tripod ve yılan dolanıyor.

AE, 31 mm, 19.89 gr, MS 252-260

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=315&pid=5870#top_display_media (19.11.2020)

101. ÖY: IMP P LIC GALLIENVS AVG; Defne çelenkli, sakallı Gallienus başı sağa. Sağ altta kontromark.

AY: MALLO COLONIA S-C; Tetrastyle tapınak içerisinde Nemesis sola. Sağ elinde ölçek, sol elinde arşın tutuyor.

AE, 28 mm, 17.13 gr, MS 253-268

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=315&pid=14211#top_display_media (19.11.2020)

Ninica Claudiopolis

102. ÖY: PRINCEPS FELIX; Augustus başı sağa. Boynunda kontromark.

AY: COLONIA IVLIA / II VIR VE TER; İki öküz sola.

AE, 19 mm, 5.14 gr, MÖ 27 – MÖ 2

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=318&pid=5729#top_display_media (21.11.2020)

103. ÖY: IMP NER TRAI CAE AVG GER DAC; Defne çelenkli Traian başı sağa.

AY: COL IVL AVG FELI NINIC CLAVD; İki sancak arasında kartal sağa.

AE, 24 mm, 10.93 gr, MS 98-117

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=318&pid=5389#top_display_media (21.11.2020)

104. ÖY: IMP AVREL ANTONINVS; Defne çelenkli, sakallı Marcus Aurelius başı sağa.

AY: Defne çelengi içerisinde NINICA COLONIA.

AE, 23 mm, gr?, MS 161-180

http://www.wildwinds.com/coins/ric/marcus_aurelius/_ninica_Waddington_4733.txt (21.11.2020)

105. ÖY: IM CE AVG M AVR COMO ANTONINVS; Defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: COL IO AVG FEL NINI C; Taht üzerinde Iupiter sola. Sağ elinde şimşek demeti, sol elinde asa tutuyor.

AE, 26 mm, 8.72 gr, MS 177-192

http://www.wildwinds.com/coins/ric/commodus/_ninicaClaudio_SNGLev_608.txt (21.11.2020)

106. ÖY: IMP CAES M AVR SEVER ALEXANDER; Defne çelenkli Severus Alexander başı sağa. Dört kontromark. Başının önünde altı yıldız betimi. Başının arkasında D harfi.

AY: COL IVL AVG FEL NI NIC CLAVDI; İki panter üzerinde Bacchus sola. Sağ elinde kantharos, sol elinde thyrsos tutuyor. Önde Silenus panterleri dizginliyor.

AE, 30 mm, 15.04 gr, MS 222-235

http://www.wildwinds.com/coins/ric/severus_alexander/ claudiopolis SNGLev 614.txt
(21.11.2020)

107. ÖY: IMP CS IVL VER MAXIMINVS; Defne çelenkli I. Maximinus başı sağa. Başının önünde üç kontromark.

AY: NIN C CLAV; Saban süren kolonist sağa. Öküzlerin arkasında sancak.

AE, 25-30mm, 10.65 gr, MS. 235-238

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1707112&AucID=3841&Lot=47&Val=a7f0efbef21b8eb3781d3090dd73b503> (21.11.2020)

108. ÖY: IMP MAXIMINVS PI; Defne çelenkli, sakallı I. Maximinus başı sağa.

AY: COL NINI CLAV; Bordür içerisinde Fortuna başı sağa.

AE, 25 mm, 7.51 gr, MS 235-238

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1752617&AucID=4024&Lot=866&Val=39a5ae804c953aa8f480d4cb0e29c8da> (21.11.2020)

109. ÖY: IMP MAXIMINVS PIVS AV; Defne çelenkli, sakallı I. Maximinus başı sağa. Başının önünde kontromark içerisinde üçgen.

AY: COL NINICA CLAUD; Yıldız alınlıklı tetrastyl tapınak içerisinde imparator sola. Sağ elinde patera, sol elinde asa tutuyor.

AE, 27 mm, 10.44 gr, MS 235-238

http://www.wildwinds.com/coins/ric/maximinus_I/_ninicaClaudiopolis_AE25_SNGLev_622.txt (21.11.2020)

110. ÖY: IMP MAXIMINVI PI; Bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı I. Maximinus başı sağa.

AY: COL NINI CLAV; Ayakta Marsyas sola. Sağ elini kaldırıyor, sol elinde şarap tulumu tutuyor.

AE, 25 mm, 10.85 gr, MS 235-238

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=318&pid=8255#top_display_media (21.11.2020)

111. ÖY: IMP MAXIMINVS PIVS AVG; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı I. Maximinus başı sağa.

AY: MAXIMVS CAES COL NINI CLAVA; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli Maximus başı sağa.

AE, 33 mm, 19.07 gr, MS 235/6-238

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1738458&AucID=3957&Lot=189&Val=42bf52d27115a8b0769d1278614cf95f> (21.11.2020)

Olbasa

112. ÖY: GENIVS COL; Genius sola. Sağ elinde patera sol elinde cornucopia tutuyor.

AY: Defne çelengi içerisinde OL BAS ENO RVM.

AE, 4.93 gr, 21 mm, MS 2 yüzyıl

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=409&pid=11890#top_display_media (22.11.2020)

113. ÖY: IVLIA AVG; Noktalı bordür içerisinde Iulia Domna başı sağa.

AY: CO IE OLBASENE; Noktalı bordür içerisinde Fortuna sola. Sağ elinde dümen, sol elinde cornucopia tutuyor.

AE, 26 mm, 12.28 gr, MS 193-217

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1679224&AucID=3732&Lot=905&Val=8d5f36e66ececda40d79133739e41e5> (22.11.2020)

114. ÖY: IVL MAESAM AVG; Noktalı bordür içerisinde Iulia Maesa başı sağa.

AY: COL IVL AVG OLBASE; At üzerinde erkek sağa.

AE, 25 mm, 8.09 gr, MS 218-224/5

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=409&pid=12149#top_display_media (22.11.2020)

115. ÖY: IVLIA MAMIA AVG; Iulia Mamae başı sağa.

AY: COL OLBASEN; Ayakta Hercules sola. Sağ elinde budak, sol elinde aslan postu tutuyor.

AE, 19 mm, 4 gr, MS 222-235

http://www.wildwinds.com/coins/ric/julia_mamaea/olbasa_AE19_SNGvA_5128.txt
(22.11.2020)

116. ÖY: C IVL VER MAXIMVS CAESAR; Defne çelenkli Maximus başı sağa.

AY: COL IVL AVGV OLBASHNH; Çelenkli alınlığı bulunan distyle tapınak içerisinde kalathos giyimli Venüs sola.

AE, 23 mm, 7.34 gr, MS 235-238

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=409&pid=8074#top_display_media (22.11.2020)

Parion

117. ÖY: IMP CAESAR DIVI F C GIP; Noktalı bordür içerisinde Augustus başı sağa.

AY: M AGRIPPA; Noktalı bordür içerisinde Augustus başı sağa.

AE, 29 mm, gr,? MÖ 27-2

http://www.wildwinds.com/coins/ric/augustus/RPC_2260.txt (23.11.2020)

118. ÖY: ANTONINVS AVG; Defne çelenkli, sakallı Antoninus Pius başı sağa.

AY: C GIH P; Öküzler ile saban süren rahip sağa.

AE, 16 mm, 2.04 gr, MS 138-161

http://www.wildwinds.com/coins/ric/antoninus_pius/_parium_SNGvA_7442.txt (23.11.2020)

119. ÖY: ... ANTONINVS AVG; Defne çelenkli, sakallı Marcus Aurelius başı sağa.

AY: C GIH PAR; Bordür içerisinde at üzerinde Marcus Aurelius sağa.

AE, 32 mm, 18.28 gr, MS 161-180

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=106&pid=13514#top_display_media (23.11..2020)

120. ÖY: IMP CAI M AV COMODVS; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: C GIH P; Noktalı bordür içerisinde ayakta Diana sağa. Sağ ve sol elinde iki meşale tutuyor.

AE, 18 mm, 3.85 gr, MS 177-192

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=106&pid=12257#top_display_media (23.11.2020)

121. ÖY: IMP C M AV COMMODVS; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: DEO AESC SV C GIH P; Noktalı bordür içerisinde taht üzerinde oturan Asklepios sağa. Yanında boğa sola. Boğa sağ ön ayağını Asklepiosa uzatıyor.

AE, 22 mm, 5.33 gr, MS 177-192

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=106&pid=8029#top_display_media (23.11.2020)

122. ÖY: IMP C M AV COMODVS; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: DEO CVPIDINI COLON IVL HAD PA; Sunak üzerinde ayakta Cupid sola.

AE, 24 mm, 5.40 gr, MS 177-192

http://www.wildwinds.com/coins/ric/commodus/_parium_SNGCop_291.txt (23.11.2020)

123. ÖY: IMP M AVG COMODVS; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: C GII PARI; Ayakta Genius sola. Sağ elinde patera, sol elinde cornicopia tutuyor. Önünde alevli sunak.

AE, 22 mm, 5.40 gr, MS 177-192

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=106&pid=13409#top_display_media (23.11.2020)

124. ÖY: IMP ... AVR COMMODVS AVG; Defne çelenkli, sakallı Commodus başı sağa.

AY: C GIH PAR; Parion altarı. Altarın üzerinde quadriga.

AE, 33 mm, 13.52 gr, MS 177-192

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=106&pid=13447#top_display_media (23.11.2020)

125. ÖY: ANTONINVS PIVS AV; Defne çelenkli, sakallı Caracalla başı sağa.

AY: C GIH P; Noktalı bordür içerisinde cornicopia taşıyan capricorn.

AE, 22 mm, 6.74 gr, MS 198-217

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=106&pid=13394#top_display_media (23.11.2020)

126. ÖY: IMP C M OPELIOS SEVER MACRINVS A; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Macrinus başı sağa.

AY: C GIH PAR; Aslan postlu sütuna yaslanmış ayakta Hercules sağa.

AE, 31 mm, 16.93 gr, MS 217-218

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=106&pid=13517#top_display_media (23.11.2020)

127. ÖY: IMP C M OPELIOS SEVER MACRINVS A; Defne çelenkli, sakallı Macrinus başı sağa.

AY: GIH PARI; Sağda ağaçların arasından çıkan domuzu avlayan avcı sağa.

AE, 32 mm, 19.81 gr, MS 217-218

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=106&pid=13423#top_display_media (23.11.2020)

128. ÖY: IMP VALERIANVS PF AVG; Şua taçlı I. Valerianus başı sağa.

AY: COL G IVL H PAR; Ayakta Victoria. İki eliyle küre tutuyor.

AE, 21 mm, 3.76 gr, MS 253-260

http://www.wildwinds.com/coins/ric/valerian_I/parium_BMC_117.txt (23.11.2020)

129. ÖY: G GALLIENVS; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Gallienus başı sağa.

AY: C GH PI; Üç kemerli zafer takı üzerinde iki fil. Sağ ve solda Victorialar.

AE, 25 mm, 6.68 gr, MS 253-268

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=106&pid=13578#top_display_media (23.11.2020)

Parlais

130. ÖY: IMP L AVR COMMODVS; Defne çelenkli Commodus başı sağa.

AY: COL PARLA; Noktalı bordür içerisinde panter sola.

AE, 16 mm, 1.91 gr, MS 177-192

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=419&pid=1519#top_display_media (24.11.2020)

131. ÖY: IMP CAES L SEP ...; Defne çelenkli, sakalı Sepitmus Severus başı sola.

AY: IVL AVG COL PARLAIS; Ayakta erkek betimi sağa. Sağ elinde asa, sol elinde çam kozalağı tutuyor. Sol ayağı bucranium üzerinde.

AE, 20 mm, 4.66 gr, MS 193-211

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1735270&AucID=3948&Lot=321&Val=9b12b6df9955cfbe937fbd73f70a045b> (24.11.2020)

132. ÖY: IVLIA DOMNA; Iulia Domna başı sağa.

AY: IVL AVG COL PARLAIS; Ayakta Fortuna sola. Sağ elinde dümen, sol elinde cornicopia tutuyor.

AE, 20 mm, 5.01 gr, MS 193-217

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=419&pid=10589#top_display_media (24.11.2020)

Sinope

133. ÖY: COLON FEL SIN P SULP; Kule başlı Fortuna başı sağa.

AY: DIC Q F RVF PROCOS PONTIFE; Kurbanlık aletler, (simpulum vs.).

AE, 25, 21.51 gr, MÖ 46-45

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=38&pid=12677#top_display_media (24.11.2020)

134. ÖY: CIF AN; Augustus başı sağa.

AY: EXDD; Küre üzerinde cornicopia.

AE, 14 mm, 2.61 gr, MÖ 27-2

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=38&pid=5499#top_display_media (24.11.2020)

135. ÖY: C CAE AVG GER EX D D; Defne çelenkli Caligula başı sağa.

AY: CIF AB LXXXIII; Saban süren kolonist sağa.

AE, 17 mm, 4 gr, MS 37-41

http://www.wildwinds.com/coins/ric/caligula/RPC_2129.txt (24.11.2020)

136. ÖY: TI CLAVDIVS CAESAR; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli Claudius başı sağa.

AY: CIF; Sarmaşık çelenkli Bacchus başı sola.

AE, 28 mm, 11.38 gr, MS 41-54

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=38&pid=12590#top_display_media (24.11.2020)

137. ÖY: T CAESAR IMP VESPASIAN PONT TR P; Defne çelenkli Titus başı sağa.

AY: CIF AN CXIIX; Distyle tapınak içerisinde Apollo sola. Sağ elinde defne dalı tutuyor. Sol eli kalçasında.

AE, 26 mm, 11.57 gr, MS 69-79

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=38&pid=15405#top_displ ay_media (24.11.2020)

138. ÖY: DOMITIANVS CAESAR AVG F COS IIII; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli Domitianus başı sağa.

AY: CIF AN CXIIX; Noktalı bordür içerisinde ayakta kadın betimi sağa. Sağ elini sütuna yaslamakta. Sol elinde cornicopia tutuyor.

AE, mm?, 5.80 gr, MS 81-96

http://www.wildwinds.com/coins/ric/domitian/ sinope RPC_0715.txt (24.11.2020)

139. ÖY: IMP C TRAI HADRIANVS; Defne çelenkli, sakallı Hadrianus başı sağa.

AY: CIF ANN CLXVIII; Ayakta Minerva sola. Sağ elinde mızrak, sol elinde sunak üzerinde kalkan tutuyor.

AE, 17 mm, gr?, MS 117-138

http://www.wildwinds.com/coins/ric/hadrian/ sinope RecGen_107.txt (24.11.2020)

140. ÖY: IMP ANTONINO AVG P; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Antoninus Pius başı sağa.

AY: CIF S AN CCIII; Noktalı bordür içerisinde insan ayağı üzerinde boğa başı sağa. Sağda alevli sunak.

AE, 26 mm, 9.94 gr, MS 138-161

http://www.wildwinds.com/coins/ric/antoninus_pius/sinope_RecGen_113A.txt (24.11.2020)

141. ÖY: M OPEL DIADOYMENIANVS CAES; Defne çelenkli Diadumenianus başı sağa.

AY: CIF SINOPN CCLXI; Ayakta Serapis sola. Sağ elini kaldırıyor, sol elinde asa tutuyor.

AE, 30 mm, 13.50 gr, MS 217-218

http://www.wildwinds.com/coins/ric/diadumenian/sinope_Megaw_SIN4.txt (26.11.2020)

142. ÖY: IMP MAXIMINVS AVG; Defne çelenkli I. Maximinus başı sağa.

AY: C RIF SAN CCCV; Polos başlı Serapis başı sola.

AE, 22 mm, 12.87 gr, MS 235-238

http://www.wildwinds.com/coins/ric/maximinus_I/sinope_Burstein_547.txt (26.11.2020)

143. ÖY: IMP IVL PHILIPPVS AVG; Defne çelenkli I. Philip başı sağa.

AY: C RIF SAN CCCXIV; Kline üzerinde uzanan Serapis sola. Sağ elinde kuş, sol elinde asa tutuyor.

AE, 28 mm, 34 gr, MS 244/5

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1671725&AucID=3569&Lot=170&Val=059c58bb6dd3c45299fcc22c553cdba4> (26.11.2020)

Tyana

144. ÖY: ANT KAI M AYP ANTΩNEINOC; Defne çelenkli Caracalla başı sağa.

AY: ANT KOΛΩNEIAC TYANEΩN ET IC; Saban süren Helios sağa.

AE, 27 mm, 11.98 gr, MS 198-217

<https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1757818&AucID=4034&Lot=503&Val=d718728b1d54bd187ba70dbf7a7b60ce> (26.11.2020)

145. ÖY: A K M AYP ANTΩNINOC; Noktalı bordür içerisinde defne çelenkli, sakallı Caracalla başı sağa.

AY: ANT KOΛΩNI TYANΩN ET IC; Taş üzerinde oturan Fortuna sola. Sağ elinde tahıl başlıkları tutuyor.

AE, 29 mm, 14.30 gr, MS 198-217

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=286&pid=14365#top_display_media (26.11.2020)

146. ÖY: IOYΛ ΔOMNA AYT; Noktalı bordür içerisinde Iulia Domna başı sağa.

AY: ANT KOΛΩN TYANΩ ET IC; Noktalı bordür içerisinde solda ayakta Hygeia betimi sağa. Sağ elinde patera tutuyor ve yılanı besliyor. Sağda ayakta Asklepios betimi sola. Yılanlı asasını tutuyor. Önlerinde telesphoroslar yer alıyor.

AE, 30 mm, 16.39 gr, MS 212-213

http://www.wildwinds.com/coins/ric/julia_domna/tyana_Henseler_1061a.txt (26.11.2020)

147. ÖY: IOYΛ ΔOMNA AYTΓ; Iulia Domna başı sağa.

AY: ANT KOΛΩNIA TYANΩN ET IC; Ayakta boğa sola. Arkada iki vexilla betimi.

AE, 30 mm, 15.11 gr, MS 212-213

http://www.wildwinds.com/coins/ric/julia_domna/tyana_SNGvA_6546.txt (26.11.2020)

TABLOLAR

1. Ön Yüz Tipleri

	A. Troas	Antiochia	Apameia	Comama	Cremna	Germa	Iconium	Lystra
Augustus								1
Caligula			1					
Titus		1						1
Domitian							1	
Traian			1					
Hadrianus					3			
A. Pius	1	1		1	1		2	2
II. Faustina								1
M. Aurelius		1	1					1
Commodus	8	1				5		
Faustina		1						
Crispina	1							
S. Severus	1	1			2			
Iulia Domna		1			1			
Caracalla	2	2	2		1			
Geta			2	1	1			
Iulia Mamea					1			
Elegabalus			1					
S. Alexander		1		1				
I. Maximinus					1			
Maximus	1							
III. Gordianus		5		1	2		5	
Tranquillina					2			
I. Philip		1			1			
II. Philip		2		1				
Gallus	2		1					
Volusianus	1	1						
Valerianus	1							
Gallienus		1					1	
Auerelianus					2			
Tyche	2							
Hermes			1					
Kuzgun	1							
Phrygian Başlı		1						

	Mallus	Ninica	Olbasa	Parion	Parlais	Sinope	Tyana
Augustus		1		1		1	
Caligula						1	
Claudius						1	
Titus						1	
Domitianus						1	
Traian		1					
Hadrianus						1	
A. Pius				1		1	
M. Aurelius		1		1			
Commodus		1		5	1		
Iulia Domna			1		1		2
Iulia Maesa			1				
Iulia Mamea			1				
S. Severus					1		
Caracalla				1			2
Macrinus				2			
Diadumenianus						1	
S. Alexander	1	1					
1. Maximinus		5				1	
Maximus			1				
I. Philip						1	
II. Philip	1						
Decius	1						
Valerianus	1			1			
Gallienus	1			1			
Senato	1						
Genius			1				
Fortuna						1	

2. Arka Yüz Tipleri

	A Troas	Antiochia	Apameia	Comama	Cremna	Germa	Iconium	Lystra
Anthius		1						
Apollon					2			
Apollon Smintheus	6							
Artemis Phosphorus			1					
Asker			1					
Asklepios					1	1		
At	2							
Bacchus			1		1			
Caduceus			1					
Caracalla		1						
Ceres								1
Cornicopia		1						
Daphne			1					
Diana					1			
Dişi Kurt ve İkizler	1	1				1		1
Erkek		1						
Fortuna					1		1	1
Gallienus							1	
Genius	1	2			2			
Germenicus			1					
Gordianus		3					1	
Hades					1			
Hadrianus					1			
Harpokrates					1			
Hercules	1				1			
Hygieia						1		
Iuno				1				
Iupiter				1		1		
Kadın							1	
Kartal	1	1				1		
Kybele					1			
Lyra	1							
Marsyas	1						1	
Merkür					1			
Minerva		1			1		2	2
Nehir Tanrısı							1	
Peçeli Tanrıça				1				
Philip		1						
Roma					1			
Saban Süren Kolonist	1	3		1				1
Securitas		1						
Senatör	1							
Serapis			1					
Simpulum		1						

Sunak		1						
Tripod	3							
Tyche	1							
Üç Sancak				1	1			
Venüs					1		1	
Vexillum		1						
Victoria	1	1	1					
Yelkenli			1					

	Mallus	Ninica	Olbasa	Parion	Parlais	Sinope	Tyana
Apollon						1	
Amphilochos	1						
Asklepios				1			1
Augustus				1			
Avcı				1			
Bacchus		1				1	
Boğa							1
Capricorn				1			
Cornicopia						1	
Cupid				1			
Decius	1						
Defne Çelengi			1				
Diana				1			
Dişi Kurt ve İkizler	1						
Erkek			1		1		
Fortuna	2	1	1		1		1
Genius				1			
Helios							1
Hercules			1	1			
Jupiter		1					
Kadın						1	
Kartal		1					
Marsyas		1					
M. Aurelius				1			
Maximinus		1					
Maximus		1					
Minerva						1	
Nemesis		1					
Öküz		1					
Panther					1		
Saban Süren Kolonis		1		1		1	
Serapis						3	
Simpulum						1	
Sunak				1		1	
Venüs			1				
Victoria				2			